

Universitat de Lleida

PREMIS A TREBALLS DE RECERCA DE LA UdL
per a l'estudiantat de batxillerat i cicles formatius de grau superior

**Escrivim mentre estem vius i a la vida passen coses:
Escriptura i anàlisi del procés de creació d'una
novel·la**

Mercè de Moner Farré

Centre: Institut Hug Roger III de Sort

Tutor: Antoni Leal Martínez

Data: novembre, 2020

ESCRIVIM MENTRE ESTEM VIUS, I A LA VIDA PASSEN COSES

Espectura i anàlisi del procés de
creació d'una novel·la

MERCÈ DE MONER FARRÉ

2n Batxillerat

Curs: 2019-2020

Tutor: Antoni Leal

Escrivim mentre estem vius,
i a la vida passen coses
M.Barbal

AGRAÏMENTS

En primer lloc agraeixo al meu tutor del Treball de Recerca, Toni Leal, la seva guia i el seu recolzament constant, que han estat pilars claus per a la realització d'aquest treball.

Voldria agrair també a tots/es els/les entrevistats/ades la seva paciència i predisposició a l'hora de respondre les meves qüestions, doncs la qualitat de les seves respostes m'ha permès comprendre millor alguns aspectes del procés d'escriptura.

Un agraïment especial a la Ivet Eroles, a través de l'usuari de la qual he realitzat la formació al Campus Lolita Bosch: Curs de Pensament i Creació literària.

Gràcies a la Montse Mont que m'ha ajudat en alguns aspectes de la redacció tant del treball en si com del producte final: la novel·la.

Finalment, no voldria deixar d'agrair a totes aquelles persones gràcies al suport i la comprensió de les quals, s'han fet més lleugers els moments de més tensió i nerviosisme que ha comportat la confecció d'aquest treball.

ABSTRACT

CASTELLANO

Escribo porque escribir es una manera de domesticar la realidad, que es esencialmente salvaje, y convertirla en cuatro palabras bonitas, en un poema cortito o en un cuento infantil.

Lo que tienen entre sus manos es un trabajo, claro que sí; pero también es un reto.

Es un trabajo porque consiste en profundizar en el proceso de escritura de una novela y es un reto porque, para hacerlo, analizaré mi propia novela. Esto implica, tener que escribirla y enfrentarme, así, a uno de mis grandes propósitos, que siempre me había parecido demasiado lejano, demasiado inalcanzable y demasiado para mí.

Escribir una novela no es un proceso objetivo e idéntico en todos los casos. La literatura es arte y, por tanto, es subjetiva, personal e intuitiva. (Este último adjetivo cobrará una gran relevancia en el desarrollo del trabajo.)

Teniendo en cuenta estas características, se ha intentado investigar el proceso de escritura novelística desde tres ángulos distintos: el de la experiencia propia, el de la formación y el de la experiencia de profesionales de la escritura. De esta manera, se han podido observar tres maneras distintas de enfocar el proceso de escritura y, aún así, cada escritor/a lo hace de una forma única y totalmente personal pues, como afirma el poeta Claude Roy:

“Una novela, o es una persona o no es nada”
(C. Roy, 1984)

FRANÇOIS

J'écris parce que écrire c'est une façon d'appivoiser la réalité, qui est essentiellement sauvage, et de la transformer en quatre beaux mots, en un court poème ou en une histoire pour enfants.

Ce que vous avez entre les mains, c'est un travail, bien sûr; mais c'est aussi un défi.

C'est un travail parce qu'il consiste en approfondir dans le processus d'écriture d'un roman et c'est un défi parce que, pour le faire, j'analyserai mon propre roman. Cela implique avoir à l'écrire et, comme ça, à faire face à l'un de mes grands objectifs, qui a toujours été trop loin, trop inaccessible et trop pour moi.

Écrire un roman n'est pas un processus objectif et ce n'est pas pareil dans tous les cas. La littérature est de l'art et, alors, c'est subjective, personnelle et intuitive. (Ce dernier adjectif deviendra très important dans le développement du travail.)

Compte tenu de ces caractéristiques, on a essayé d'investiguer le processus d'écriture romanesque sous trois angles différents: celui de la propre expérience, celui de la formation et celui l'expérience des professionnels de l'écriture. Comme cela, on a pu observer trois façons différentes d'aborder le processus d'écriture et, même comme cela, chaque écrivain/e le fait d'une manière unique et totalement personnel parce que, comme l'affirme le poète Claude Roy:

“Un roman, ou est une personne ou est rien”
(C. Roy, 1984)

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	5
1.1. Presentació	5
1.2. Metodologia	6
2. RESUM FORMACIÓ	8
2.1. Introducció	8
2.2. Què és una novel·la?	9
2.3. Objectius d'una novel·la	11
2.4. Elements literaris de la novel·la	13
2.4.1. El disig	13
2.4.2. La intenció	15
2.4.3. El tema	16
2.4.4. La creació d'un món	17
2.4.5. La història	18
2.4.6. Els personatges	19
3. ENTREVISTES	20
3.1. Objectius entrevistes	20
3.2. Entrevista a la Maria Barbal	21
3.2.1. Presentació de la persona entrevistada	21
3.2.2. Dades tècniques persona entrevistada	22
3.2.3. Dades tècniques de l'entrevista	22
3.2.4. Titulars	23
3.2.5. Conclusions de l'entrevista:	24
3.3. Entrevista al Colm Tóibín	26
3.3.1. Presentació persona entrevistada	26
3.3.2. Dades tècniques de la persona entrevistada:	27
3.3.3. Dades tècniques de l'entrevista	27
3.3.4. Titulars:	28
3.3.5. Conclusions de l'entrevista:	29
3.4. Entrevista a la Mercè Sarrias	30
3.4.1. Presentació de la persona entrevistada	30
3.4.2. Titulars	32
3.4.3. Conclusions entrevista	32
4. ANÀLISI NOVEL·LA PROPIA	33
4.1. Elements literaris.	33

4.1.1.	El desig.....	33
4.1.2.	La intenció:	35
4.1.3.	El tema:	35
4.1.4.	La creació d'un món amb sentit	36
4.1.5.	La història	36
4.1.6.	Els personatges:	38
4.1.7.	Altres	40
4.2.	Conclusions de l'experiència pròpia	42
5.	SUBHIPÒTESI: LA INTUÏCIÓ LITERÀRIA	43
5.1.	Teoria de la intuïció.....	43
5.2.	Preguntes finals	45
5.3.	Conclusions preguntes finals	46
6.	CONCLUSIONS	47
7.	BIBLIOGRAFIA	49
8.	PRODUCTE FINAL, La Novel·la (Potser ja no escriu)	
9.	ANNEXOS	
9.1.	Annex (Model de fitxa de personatges)	
9.2.	Annex (Entrevistes a escriptors/res)	

.

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Presentació

Em dic Mercè i escric. He estat envoltada de llibres des dels sis anys quan vaig decidir-me a llegir cada dia una mica abans d'anar a dormir, com la Lila del Club Super3. Ma mare pensava que no duraria, que això dels llibres no seria res, que seria passatger i, en canvi, ara sóc aquí, redactant una presentació per al meu Treball de Recerca que, efectivament, tracta de llibres, de novel·les. No de llegir-les, no; d'escriure-les!

Sempre he tingut, si més no, una certa facilitat per a escriure. Em surt. Potser també té a veure això amb el fet que m'encanta i sempre se't dona millor allò que t'agrada. O és a la inversa? Bé, el cas és que ja fa molts anys que escric, escric per escriure i, inevitablement, la inquietud de construir una novel·la, tenint en compte que sóc majoritàriament lectora d'aquest gènere, ha estat durant molt de temps una mena de màxima, un: "Tant de bo algun dia escriure'n una" Però sempre aquest "tant de bo" i també sempre aquest "algun dia". Perquè posar-se a escriure una novel·la fa por o, més que por, fa respecte. Una novel·la és una novel·la, un llibre. Una cosa és escriure contes, relats curts o, fins i tot, algun que altre vers, l'altra molt diferent és construir un relat de la magnitud d'una novel·la amb tot el que suposa: ingeni, compromís... Suposo que l'anomenat temor a la pàgina en blanc és més gran com més ambicions és el projecte.

Per tot aquest cúmul de factors, el meu desig d'escriure una novel·la mai no havia estat res més que això: un desig. I llavors va arribar el temut Treball de Recerca i vaig creure que era una oportunitat d'or per a transformar el desig en realitat. Si el meu Treball implicava l'escriptura parcial d'una novel·la hauria de fer-ho sense remei i sota pressió i, no sé si per a bé o per a malament, treballlo millor sota pressió. Així que vaig començar a donar voltes a un tema que pogués suposar haver de començar a escriure una novel·la. Hi va haver moments en què em desil·lusionava el pensar que era impossible que algú com jo, sense cap tipus de coneixement específic en l'àmbit de l'escriptura novel·lística fos capaç d'escriure una novel·la amb cara i ulls. Contra tot pronòstic, van ser justament aquests moments de desmotivació que em van fer sorgir la hipòtesi que buscava:

“És possible escriure una novel·la sense cap formació específica prèvia?”

Aquesta idea complia tots els requisits que buscava: implicava l'escriptura d'una novel·la, em permetia aprofundir més en aquest tema que tant m'agrada i, a més, em donava la tranquil·litat que, si era incapaç, en el moment d'entregar el Treball, d'haver escrit part d'una novel·la amb coherència i un mínim de qualitat literària, tan sols hauria de contestar negativament la pregunta que m'havia marcat.

1.2. Metodologia

Per a poder contestar la pregunta a la qual m'havia proposat donar resposta, vaig pautar-me un procediment, resumit, es basava a procedir al contrari d'allò que s'acostuma a fer, escrivint abans d'haver adquirit coneixements al respecte en lloc de fer-ho a la inversa com seria lògic.

En primer lloc hauria de començar a escriure una novel·la sense consultar abans cap tipus d'assaig ni recórrer a cap formació referent a aquest àmbit. Simplement hauria d'aplicar els coneixements bàsics d'escriptura que ja sabia i que ja havia usat en relats curts, contes... a un projecte tan gran com és una novel·la.

Seguidament, ara sí, realitzar la formació que anteriorment m'havia prohibit. Quan vaig començar el treball, no sabia com resoldria aquest tercer pas ja que no veia clar d'on podria treure aquesta instrucció tot i que vaig suposar que ho faria mitjançant llibres que tractessin aquest tema. Va donar la casualitat, però, que, parlant amb una coneguda sobre el Treball de Recerca i, havent-li resumit de què el feia, em va explicar que ella havia realitzat un curs de pensament i creació literària via internet en un campus d'una escriptora reconeguda (Lolita Bosch) i es va oferir a proporcionar-me l'usuari i la contrasenya del campus per tal que jo mateixa pogués realitzar-ne el curs. Vaig trobar aquesta proposta era molt més interessant que la de fer una cerca bibliogràfica, així que vaig acceptar sense pensar-m'ho dues vegades. Amb aquesta eina podria aconseguir els coneixements necessaris per a després resumir el que havia après i realitzar el següent punt.

Després d'haver realitzat el curs, hauria d'analitzar la meva novel·la a partir del que hauria après.

Tenint en compte la enorme subjectivitat de l'escriptura, no volia quedar-me només en la teoria que rebria al curs sinó que volia conèixer el punt de vista d'escriptors/es experimentats/ades. Per això, el següent punt consistiria en entrevistar-me amb autors/es que m'expliquessin com es viu el procés d'escriptura novel·lístic en primera persona. D'entre aquests en destaquen dos: la Maria Barbal i en Colm Tóibín tot i que no han estat els únics. Amb les entrevistes aconseguiria conèixer l'experiència de novel·listes professionals per a poder comparar-la després amb la meva.

2. RESUM FORMACIÓ

2.1 Introducció

En aquest apartat s'hi exposa un resum de les classes del Curs de Pensament i Creació literària de l'escriptora Lolita Bosch tot i que també hi ha informació extreta de llibres concrets esmentats a la bibliografia.

Lolita Bosch és una autora que va néixer l'any 1970 a Barcelona, i ha viscut a Estats Units, L'Índia i a Mèxic, país del qual es considera filla. Tot i que escriu periodisme, literatura infantil... és essencialment novel·lista. La seva novel·la ha estat reconeguda amb prestigiosos premis, ha estat portada al teatre i al cinema i traduïda a diversos idiomes. Ha exposat la seva manera de pensar i entendre l'escriptura en diversos espais com són Harvard, la UNAM, Columbia University, Saint Andrews, la UNESCO... A més imparteix cursos de pensament i creació literària de manera presencial i també a través d'Internet en el seu campus (Campus Lolita.) És aquesta formació la qual jo he cursat.

El curs consta de 21 unitats ordenades i especialitzades cada una en un àmbit específic de la novel·la. (1: Comencem, 2: Sis preguntes, sis mites, 3: Com comencem a pensar en una novel·la?, 5: El desig i la intuïció, 6: El desig i l'estímul, 7: El tema, *etc.*) El contingut de les classes està essencialment basat en suports d'àudio en què la professora explica extensament el tema en qüestió. A més, també consten d'exercicis i lectures de fragments d'autors/es que completen la lliçó. (Lect.1: Ana Ayuso, Lect. 2: David Grossman Lect. 3: Entrevista a Daniel Kahneman, *etc.*)

2.2 Què és una novel·la?

La primera lliçó del Curs de Pensament i Creació literària del campus Lolita Bosch és l'aclariment del que NO és una novel·la. Contràriament a la versió més estesa i fàcil, una novel·la és molt més que una història. De fet, quan parlem de novel·la, parlem d'un tipus de text que explica quelcom que no pot transmetre's si no és mitjançant la construcció de tot un món literari al seu voltant. Apunta també la professora que, fins i tot, pot considerar-se una mala novel·la aquella que explica quelcom que, en realitat, no necessita un text literari per a entendre's: que es pot explicar mitjançant una pel·lícula, una cançó, la parla...

La literatura no expressa; construeix.

El fet que una novel·la sigui més que una història és un requisit imprescindible per a determinar-ne un mínim de qualitat. No només ha d'explicar una història sinó que ha de construir un món comprensible i lògic en què es desenvolupi la mencionada història. És molt important el concepte que una novel·la és comprensible i lògica, a diferència de la realitat que ens envolta. Diu el psicoanalista Jaques Lacant que la veritat només pot tenir estructura de ficció. Lacant creia que es confonia la ficció amb allò imaginari i, per a ell, tota veritat no era res més que una fantasia. La novel·la, justament com a relat de ficció, converteix la realitat, un abstracte que no entenem, en quelcom comprensible. La descripció que Virginia Woolf dona d'una novel·la és:

“Una novel·la és quelcom que li ocorre a algú, en algun moment, en algun lloc”

(V. Woolf)

Per tant, una novel·la és la construcció d'uns espais, una acció, uns personatges i un temps. La característica fonamental d'aquests és que estan perfectament acotats i és aquesta acotació la que els converteix en intel·ligibles. El novel·lista Albert Camus diu:

“Agafes un tros de realitat, fas un nus i el que queda dins, que és un tros de temps, un tros de gent, un tros de caràcter, un tros d'espai... això és comprensible.”

(A. Camus)

Tenint en compte que la novel·la compleix amb aquestes indicacions, David Grossmann, en el seu llibre “Escrivint en la foscor” conclou:

“Una novel·la permet comprendre- mitjançant el relat - al món i a l’home en totes les seves facetes, vicissituds i il·lusions”

(D. Grossman, 2008)

En el paràgraf anterior s’ha mencionat que una novel·la ha de tenir una acció, uns personatges, un temps i un espai. No obstant, aquestes característiques són compartides també amb altres tipologies textuais. En una narració (no literària) també esdevenen uns fets a uns personatges concrets en un període de temps i en un espai determinats. La diferència essencial entre ambdós tipus de text recau en el fet que en un text narratiu (no literari) els fets que ocorren afecten només els personatges mantenint l’escriptor i els lectors com a mers observadors. En canvi en una novel·la, els fets que se succeeixen afecten tres persones: els personatges, el lector i l’escriptor. Això és d’aquesta manera perquè tots tres estan implicats en allò que passa: l’escriptor crea la realitat, els personatges la viuen i el lector la interpreta. Aquest fenomen es deriva de la primera constatació d’aquest apartat: una novel·la no només és una història ja que construeix una realitat al seu voltant i és a causa d’aquesta realitat que tant la persona que la crea com la persona que la llegeix poden sentir-se’n part. Resumeix aquest tret tan diferencial que té la novel·la com a part de la literatura respecte a altres tipologies textuais no literàries, la definició del poeta francès Claude Roy:

“Una novel·la, o és una persona o no és res”

(C.Roy, 1984)

2.3 Objectius d'una novel·la

Tenint en compte que una de les característiques vitals d'una novel·la és el fet que el/la lector/a en formen part, és coherent que els seus objectius fonamentals tinguin essencialment a veure en com la novel·la arriba al lector.

El primer objectiu fonamental és que el/la lector/a vegi el que succeeix. Partim de la base que en una novel·la no existeixen recursos auditius ni tampoc audiovisuals en moviment i poc probablement en color. El lector ha de veure l'espai de la novel·la, prenent per aquest espai els límits i les imatges que formen un món possible, que no real. El lector ha de veure el que es descriu en el text encara que no existeixi. Aquest pacte no escrit que acorda que el lector creurà el que l'escriptor digui és similar al que s'estableix en el teatre entre els actors i els espectadors. Si els primers afirmen en una escena que el cel està cobert de núvols, el públic no pot dubtar que això és cert. D'aquesta manera s'aconsegueix que l'audiència i, en el cas de la novel·la, el lector, vegi un espai concret tot i que aquest no existeixi en realitat.

El segon objectiu principal d'una novel·la és que el lector entengui el que succeeix. Les històries s'ordenen gairebé de forma natural amb coherència, versemblança i lògica. S'ha de tenir en compte que el primer que passa en una història és el temps. Amb aquesta afirmació es fa referència que quan es comença a narrar, el temps avança quasi involuntàriament. A més, el temps s'ordena sol, ineludiblement. És per això que el lector, de forma inevitable, col·loca tota l'acció que l'escriptor ha construït en un temps lineal ja que és l'única forma en què és capaç de llegir. Aquesta és una eina molt útil per a qui escriu ja que permet que el lector compregui el que s'està explicant. Està, doncs, en la naturalesa de la literatura, tendir a una estructura ordenada que generi credibilitat i que provoqui confiança en el text ja que el lector no només entén el que està succeint sinó també on està i en quin moment.

El tercer objectiu essencial d'una novel·la és que el lector empatitzi amb el que succeeix. Amb les novel·les es genera un mecanisme de recepció, curiositat i comprensió que permet al lector exterioritzar la seva part més radicalment humana i empatitzar tant amb personatges que, en realitat, no existeixen, com amb l'escriptor mateix. Michel Houellebecq explica en la seva novel·la "Submissió" aquest fet. L'autor escriu:

“Només la literatura et pot provocar aquella sensació de contactar amb una altra ment humana. Amb la integritat d’aquella ment, de les seves debilitats i grandeses, les limitacions, les menudeses, les idees fixes, les creences... Amb tot el que l’emociona, l’interessa, l’excita o la repugna. Només la literatura et pot permetre entrar a la ment d’un mort d’una manera més directa, més complerta i més profunda del que aconseguiria fins i tot la conversa amb un amic. Perquè un autor és, abans que res, un ésser humà present en els seus llibres.”

(M.Houellebecq, 2015)

Finalment, l’últim objectiu principal d’una novel·la és que el lector interpreti el que succeeix. Una novel·la existeix perquè el lector hi és, la viu i la interpreta. Interpretar és un moviment en una novel·la en què l’escriptor desapareix i el lector es troba i provoca aquella sensació tan distintiva en aquest últim que la novel·la l’està parlant a ell. És aquí quan el món que l’escriptor ha construït passa a formar part de qui la llegeix i, perquè això pugui succeir l’autor s’ha de fer a un costat per tal que el lector pugui trobar-se i construir-se en l’espai que han creat per a ell i que, a més, tingui la sensació d’haver-ho fet tot sol. És fonamental que l’escriptor sàpiga manipular el lector de manera que aquest pensi que ell sol està construint el món que l’envolta quan se summergeix en la novel·la. Per a fer-ho, contràriament al que a vegades es tendeix, no s’han de crear personatges prototip, situacions fàcils... amb la sensació que, si no és senzill, el lector no serà capaç de comprendre-ho i, per tant, d’interpretar-ho. Diu Julio Cortázar que mai s’ha de tractar el lector d’idiota. S’ha de confiar que el lector no només llegirà la novel·la per a veure què succeeix a una altra persona, sinó també per a aprendre a construir el seu món propi a partir d’ella.

2.4. Elements literaris de la novel·la

Tot i que, depenent de la versió, existeixen més o menys elements literaris a tenir en compte a l'hora d'escriure una novel·la, els que s'expliquen a continuació són els elements essencials. A més, tot seguit es mencionen ordenats pretenent reproduir l'ordre gairebé natural que, a grans trets, totes les persones escriptores segueixen en el seu procés de creació. D'aquesta manera, pensar en un dels elements permet començar a desenvolupar el següent. És important tenir en compte que, ja que la majoria d'elements tenen a veure, més que no pas amb l'escriptura en si, amb la situació en què es troba l'escriptor davant de la seva novel·la. Per tant, allò que s'adjudiqui a cada un dels elements en un primer moment, no ha de ser definitiu. A mesura que s'avança, l'escriptor/a pot anar rectificant la seva postura no només corregint els seus pensaments anteriors sinó també, i sobretot, afegint-ne de nous que sorgeixen en el camí.

Els elements literaris essencials d'una novel·la són:

2.4.1. El desig

El desig de fer una novel·la sorgeix d'una manera absolutament incomprensible, no es pot argumentar i és, en aparença, absurd. Apareix, sovint perquè l'escriptor/a en qüestió té en ment o bé un tema, o bé un personatge, o bé una història (*etc.*) És important entendre, en primera instància, que amb cap d'aquestes variables per si sola és capaç de crear una novel·la. És comú creure que la història és la llavor d'una novel·la però, en realitat, la llavor d'una novel·la, el que la fa possible i provoca en l'escriptor/a una força de voluntat suficient com per a escriure-la, és el desig. Diu Katherine Mansfield:

“Sense passió, un escriu en el cel o sobre la sorra de la platja.”(K. Mansfield)

D'aquesta cita deduïm que el que l'autora modernista pretén expressar és que sense passió, sense desig, el que s'escriu no perdura.

Per a comprendre el desig propi es proposen tres preguntes que un/a escriptor/a pot fer-se:

Vull explicar una història o vull escriure una novel·la?

Com anteriorment s'ha mencionat, una història no conté en si mateixa una novel·la ni posseeix la capacitat de crear-la. Per aquest motiu, qualsevol escriptor/a s'ha de plantejar en un primer moment si el desig que sent neix del voler escriure una novel·la o bé una història. Per a discernir entre aquests dos tipus de desig és precis saber que explicar una història de forma no literària, es tradueix en la búsqueda d'allò extraordinari que hi ha al món, mentre que escriure una novel·la significa reconèixer allò extraordinari que hi ha en nosaltres mateixos/es i construir-hi un món al voltant.

Tinc un desig o un estímul?

En primera instància s'ha de comprendre la diferència entre un desig i un estímul que rau en el fet que aquest últim és un impacte amb les característiques que és extern, que prove de l'exterior i no de dins nostre, i que, per tant, és caduc, és a dir, no perdura en el temps. Aquestes característiques impedeixen que un estímul sigui suficient per a escriure una novel·la enfront del desig, que s'origina dins nostre i que se sosté en el temps. Aquest desig no és res més que una necessitat imperiosa d'una persona per a escriure sobre quelcom que la durà, en aquest cas, gairebé de forma inevitable, a escriure una novel·la.

Quin és el meu desig?

Per a trobar aquest desig, que és totalment íntim i personal, un/a escriptor/a s'ha de fer preguntes sobre per què vol escriure la novel·la que té en ment fins que trobi una pregunta a la qual no sàpiga respondre. En aquesta raurà la veritable raó per la qual sent una necessitat imperiosa d'escriure sobre qualsevol tema. Lolita Bosch, en el seu taller exposa l'exemple d'una alumna que penso que és molt il·lustratiu i que deixo esmentat a continuació. L'alumna mencionada estava escrivint una història sobre el "*moving*" que és el maltractament laboral. La professora li va preguntar: "Tu vols fer una novel·la sobre aquest tema perquè tu has patit "*moving*", oi?" L'alumna va respondre afirmativament a la pregunta. Després, se li va tornar a preguntar: "Però per què en vols fer una novel·la?" I l'altra va respondre "Perquè es compregui el patiment, el difícil que és passar per una situació com aquesta..." La següent pregunta va ser: "Però per què vols que es compregui el patiment?" i l'alumna contestava: "Perquè és una injustícia, perquè és molt greu, perquè passa

molt sovint, perquè es frivolitza...” Per últim, la professora va tornar a interrogar-la: “*I per què vols escriure una novel·la que ho desfrivolitzi?*” A la qual cosa l'alumna només va saber contestar: “*No ho sé, és una necessitat interna, estic enfadada.*” I aquí, en aquest sentiment de fúria, l'alumna hi va trobar el seu desig, el seu motiu d'escriure una novel·la.

2.4.2. La intenció

La intenció d'un/a lector/a en allò referent a la seva novel·la es deriva directament del desig, ratificant la informació mencionada amb anterioritat en la qual s'afirmava que el procés literari segueix un ordre gairebé involuntari, orgànic i natural. A més, la intenció és un element clau a l'hora de determinar el tema, ja que aquest variarà segons la mencionada adaptant-se com és lògic a la mateixa, ja que el tema està al servei de l'escriptor/a i de la seva intenció. En síntesi, la intenció de l'autor/a és explicar en la novel·la el que no sap que sap, el que té dins sense ser-ne conscient i que sorgeix a l'hora d'escriure. Aquesta intenció ha de ser plantejada des de dos angles distints. En primer lloc, des de l'àmbit personal. Aquí, l'escriptor/a ha de preguntar-se perquè vol fer la novel·la que té en ment, què es vol preguntar, contestar, investigar sobre si mateix/a a partir d'ella. En aquest apartat ha de qüestionar-se, també, sobre què vol comunicar amb la mencionada novel·la. Els plantejaments esmentats estan relacionats directament amb les emocions, els sentiments... i no amb la història que es pretén explicar. Existeix, a més d'aquesta intenció d'àmbit personal, un altre tipus d'intenció: la intenció literària, en la qual l'autor/a ha de reflexionar sobre què vol que la persona que llegeixi la seva novel·la es pregunti a partir d'ella. D'aquesta manera, el/la lector/a estarà pensant juntament amb l'escriptor quelcom que a aquest últim li interessa. Aquest “*feedback*” que s'aconsegueix crear provoca que el/la lector/a, mitjançant la manipulació pròpia de la literatura, cregui que està participant en el procés literari i aquest fenomen genera, sense remei, empatia entre l'emissor/a i el/la receptor/a i també entre el/la receptor/a i la novel·la.

2.4.3. El tema

Efectivament, el tema deriva de la intenció doncs estarà al servei de la mateixa. En primer lloc, cal establir que el tema és el concepte al voltant del qual gira una novel·la i que estarà determinat per allò que interessa a l'escriptor/a.

Succeeix sovint que no sabem perquè ens interessa molt un tema, però tal cosa no és un problema ja que l'essencial és saber aïllar el fet que, en efecte, ens interessa molt un tema, i poder pensar en aquest per a construir-hi una novel·la al voltant. En el procés de pensar-hi, apareixen algunes falses creences. En primer lloc, és comú pensar que el tema vindrà donat per la història que expliquem i no a la inversa. És la història què ha de parlar sobre un tema, no el tema que s'adapti a la història. En segon lloc, tenim moltes vegades la percepció que la novel·la ha de tractar sobre una experiència personal, ja que hem de parlar sobre allò que coneixem. Tal raonament és també fals ja que, si bé potser tindrem més interès en un assumpte que hem experimentat, això no significa en absolut que l'entenguem. De fet, moltes vegades entenem més allò que estimem o que ens interessa molt que allò que hem experimentat. És per això que el tema d'una novel·la ha de ser forçosament quelcom que sigui d'un interès majúscul per a l'escriptor/a, quelcom que sempre es preguntí, quelcom que el/la colpeixi, quelcom que vulgui o necessiti comprendre... De fet, el text literari ens ajuda a entendre, ja que converteix conceptes en accions de manera que els podem pensar i comprendre ja que els veiem en moviment. Com a exemple, podem no saber ni saber definir què és l'amor i, no obstant, són capaços de, mitjançant l'escriptura, provocar que un personatge s'enamori.

En el procés de trobar el tema sobre el qual volem escriure es pot estructurar en tres parts diferenciades. En la primera fase s'ha de precisar el tema. El més comú és que aquest parteixi d'una pertorbació de l'escriptor/a, ja sigui una pregunta sense resposta, el record d'algú, una vivència que vulgui evocar... Serà a partir d'aquesta primera inquietud inicial, que, de fet, pot semblar insuficient, que acabarà derivant en un tema que sol ser, en un principi, molt general: la soledat, la tristesa, l'amor...

En la segona fase s'ha de filtrar aquest tema de manera literària. El tema, que en la fase anterior s'ha generat, sol ser un concepte molt universal i molt poc literari ja que no ha de ser quelcom general i objectiu sinó que, en primer lloc, s'ha de plantejar d'una manera més concreta i, a més, ha de ser la visió íntima i única de l'escriptor/a. Així doncs, per a perfilar i "subjectivitzar" l'assumpte que vol tractar, l'escriptor/a pot

fer-se preguntes sobre el mateix (en el curs se'n recomanen tres.) Si, per exemple, el tema és la soledat, haurà de plantejar-se en primer lloc: Què m'enlluerna de la soledat? En segon lloc: Què m'inquieta de la soledat? I per últim: Quin malestar em produeix la idea de soledat?

2.4.4. La creació d'un món

Prenem el concepte de creació d'un món com la creació d'un món amb sentit remarcant l'última paraula ja que és aquest sentit que permet al lector/a llegir una novel·la de ficció prenent-la com a veritat.

És cert, en primer lloc, que alguns elements d'una novel·la, com són el temps o els personatges així com la història, estan regits per la lògica ja que, per exemple, en la història un fet succeeix a un altre de manera conseqüent i és, en aquest raonament irrefutable, on el/la lector/a pot "agafar-se" per a no perdre's en la lectura.

És important, però, recalcar que, de fet, el que permet a un/a lector/a comprendre la novel·la és la sensació de veritat que ha de tenir durant la lectura. Hem de remarcar que s'està parlant de veritat i no de realitat, dos conceptes que, almenys en la literatura, estan separats per una diferència abismal. La literatura és capaç de crear veritat en allò més irreal. Per exemple, en el conte "Carta a una senyora de París" de Julio Cortázar, el protagonista acaba vomitant conills fet que s'escapa totalment de la realitat que coneixem, però que, alhora, el/la lector/a pren com a veritat en el context de la història que s'explica, ja que s'han establert anteriorment uns codis prou sòlids com perquè el fet que una persona vomiti conills sigui pres com quelcom versemblant.

És el/la lector/a qui ha de trobar que la novel·la té sentit. Per a aconseguir tal cosa, la persona que llegeix la novel·la ha de poder construir quelcom, una veritat pròpia, a partir del text que nosaltres formulem. Per a comprendre tal consigna és molt exemplificatiu un exercici consistent a esmentar a algú unes quantes paraules, per exemple: cel, vermell, cotxe, volcà. El receptor construirà, de forma totalment involuntària, una imatge mental pròpia en què hi juguin un rol fonamental els objectes, conceptes, colors... que designin les paraules proposades. De la mateixa manera, l'escriptor/a ha de manipular el/la lector/a buscant les paraules exactes per tal que l'últim/a construeixi, a partir d'aquestes, una veritat pròpia que li provocarà

aquesta sensació de veritat necessària perquè pugui confiar-hi i, per tant, seguir i disfrutar la novel·la en qüestió

2.4.5. La història

El concepte en què probablement més insisteix la professora al llarg de tot curs és justament en la història, però no per a ensenyar com construir-la sinó més aviat per a prevenir contra ella.

En una bona novel·la hi coincideixen tant el fet narratiu com el fet literari. Aquest últim és molt més subjectiu i, com a tal, més difícil de comprendre. És per això que, com que el més comprensible d'una novel·la és el fet narratiu, la història, li donem instintivament més rellevància. A més, tendim a pensar que si tenim la història, la resta de la novel·la sortirà sola. Moltes vegades, però, els/les escriptors/es no saben la història i, no obstant, saben que volen escriure una novel·la perquè tenen clar que ho desitgen, saben quina és la seva intenció, el seu tema... En el curs, els apartats s'estructuren de la mateixa manera que els he ordenat en el treball ja que, segons la professora, són els apartats previs a aquest els que conformen la llavor del que serà el fet literari i que, al contrari del que solem pensar, ens durà a la construcció d'una història.

Aquesta història permetrà convertir, com s'ha mencionat anteriorment, el concepte que tenim al cap i que ens ha impulsat a escriure, en moviment. A més, possibilitarà la generació d'una línia d'acció lògica que donarà al/la lector/ la sensació de saber on és i una sensació de seguretat que el permetrà avançar a través de les pàgines per a conèixer què vol dir l'autor/a amb la novel·la en qüestió. La història és, per tant, un mitjà per a comprendre els pensaments de l'escriptor/a que moltes vegades confonem amb la part essencial d'una novel·la tot i que només n'és l'excusa.

2.4.6. Els personatges

En una novel·la, els personatges són els que condueixen l'acció, els afectats, els protagonistes.

Els dels contes i també els personatges ambientals de les novel·les, destinats a conformar-ne l'escenari, són plans i no estan dotats de gaires detalls. A més, sovint són creats a partir de tòpics. Per exemple: l'heroi d'un relat curt l'única característica del qual és ser un heroi amb tot el que això comporta: ser fort, ser valent... sense mencionar les seves febleses, els seus temors... Aquest tipus de personatge simple no funciona en la novel·la ja que, degut a que si un personatge no és versemblant el/la lector/a no pot identificar-s'hi i, per tant, tampoc interessar-s'hi. L'objectiu que es persegueix a l'hora de crear personatges rellevants d'una novel·la és que aquests siguin el més semblants a persones reals possibles. Amb les seves virtuds i els seus defectes.

És per això que és molt comú començar determinant els trets físics, psicològics i socials dels personatges en procés de creació. Una tècnica molt estesa per a fer-ho és creant fitxes de personatges. Aquestes són documents en què es plasmen els tres factors imprescindibles mencionats (físics, psicològics i socials) a més d'altres que varien segons el model (exemple de model a l'annex).

És molt important que l'escriptor/a conegui a fons els seus personatges i per a poder aconseguir tal cosa, és recomanable fer-se preguntes respecte a aquests molt tangibles i poc genèriques, per tal de poder construir-los a partir dels detalls més petits que determinaran la seva manera de ser, de comportar-se... i els convertiran en personatges creïbles.

3. ENTREVISTES

3.1. Objectius entrevistes

Les dues entrevistes principals d'aquest Treball de Recerca són la de la Maria Barbal i la del Colm Tóibín. Tant l'una com l'altre són autors reconeguts. En el cas de la Maria Barbal, és una de les figures literàries més rellevants en el panorama català i en Colm Tóibín està considerat un dels grans autors de la literatura contemporània anglosaxona. Ambdós han escrit nombroses novel·les i estan, per tant, molt experimentats en el camp del procés d'escriptura novel·lística. Vaig creure convenient, doncs, entrevistar-los ja que vaig pensar que podrien aportar al meu Treball de Recerca un punt de vista expert i professional i que m'explicarien el procés des d'aquesta mestria dels veterans.

A més d'aquests dos escriptors vaig entrevistar també una poetessa jove, la Diana Castillo. La seva entrevista no s'ha inclòs en el treball ja que, si bé van resultar molt interessants les seves respostes i la seva perspectiva amateur també en relació al menysteniment amb què es tracta els/les autors/es joves, no encaixava amb el que es buscava per al treball. A més, vaig entrevistar també a la Mercè Sàrries que, entre molts altres, és la guionista de la serie de TV3 Plats Bruts i que, tot i no ser estrictament novel·lista, va brindar-me respostes amb molta relació amb la novel·la i amb el seu procés.

3.2. Entrevista a la Maria Barbal

3.2.1. Presentació de la persona entrevistada

La Maria Barbal és una de les escriptores catalanes més llegides i traduïdes del moment

Té 69 anys i va néixer a Tremp (Pallars Jussà) l'any 1949 tot i que viu a Barcelona des de la dècada del 1960.

Ha treballat diferents gèneres literaris: ha escrit prosa, narrativa breu, narrativa infantil i juvenil, i teatre tot i que el gènere que més ha cultivat ha estat la novel·la dins de la qual ha escrit una desena d'obres.

Ha guanyat uns deu premis literaris. De fet, la seva primera novel·la "Pedra de Tartera" va ser publicada per primera vegada gràcies a haver guanyat el premi literari Joaquim Ruyra de narrativa juvenil.

Moltes de les novel·les de Maria Barbal parlen del Pallars, la seva terra natal. De fet, aquesta primera obra "Pedra de Tartera" comença l'anomenat "Cicle del Pallars" que conforma juntament amb "Mel i Metzines" i "Càmfora". Després de molt de temps, l'escriptora ha tornat a publicar un llibre ambientat al Pallars amb "A l'amic escocès."

1. Maria Barbal (Font: lletrA. en línia)

3.2.2. Dades tècniques persona entrevistada

- **Nom, cognoms:** Maria Barbal i Farré
- **Sobrenom:** -
- **Edat:** 69
- **Lloc, data de naixement:** Tremp, 17 de setembre de 1949
- **Professió:** Escriptora i professora

3.2.3. Dades tècniques de l'entrevista

- **Data i lloc de l'entrevista:** 9/6/2019
- **Nº entrevistadors/es:** 1
- **Nom(s) entrevistador/a(s/es):** Mercè de Moner Farré
- **Durada:** 1h
- **Llengua:** català
- **nº sessions:** 1
- **nº suports de gravació:** Cap. (L'entrevistada no va permetre realitzar cap tipus de gravació.)
- **Tipus d'entrevista:**
 - **Segons la forma i els objectius de l'entrevista:** Entrevista en profunditat (Centrada a aprofundir en un o diversos temes a partir dels coneixements de la persona entrevistada)
 - **Segons la implicació de l'entrevistador/a:** Entrevista semidirigida (Basada en un qüestionari realitzat prèviament però amb la possibilitat de modificació i amb llibertat de resposta i pregunta.)

3.2.4. Titulars

“Escrivim mentre estem vius i a la vida passen coses.”

“Per a escriure s’ha de partir d’un seguit d’idees que s’han de trobar, connectar, creant històries.”

“A vegades sorgeixen idees boniques i interessants però que, en canvi, no tenen profunditat o que se t’obliden. Les idees que millor funcionen, però, són aquelles que no et pots treure del cap.”

“Una persona real pot servir de punt de partida per a crear un personatge però se sol anar modificant segons les necessitats mateixes del text.”

“Penso que també és bo fer-ho (escriure sense seguir la cronologia) i deixar-se anar a vegades ja que com més llibertats es dona l’autor/a, més creativitat sorgirà.”

“Per a mi la manera en què l’expliques (la història) és també molt important ja que penso que l’estil és la firma d’un/a escriptor/a i manifesta la capacitat que té d’arribar al lector/a (...) tot i que l’argument d’una novel·la ha de ser encertat, el veritable valor literari recau en com explicar aquest argument.”

“Quan s’arriba en aquest punt (quan es té un bloqueig) s’ha de ser valent/a per a abandonar la novel·la i també per a continuar escrivint-la.

3.2.5. Conclusions de l'entrevista:

La Maria Barbal està d'acord amb la premissa que moltes vegades no hi ha cap raó concreta per a posar-se a escriure sinó que t'hi pot portar qualsevol cosa. Afegeix que l'imprescindible és que allò que t'impulsa a escriure sigui quelcom important per a tu i que, tot i que hi ha idees que són boniques i interessants, les que realment funcionen són aquelles que no et pots treure del cap. Afirmar, a més, que la creativitat no es pot forçar.

Està del tot d'acord amb la meua forma d'explicar el concepte d'idea i completa l'explicació dient, cito textualment: *“Per a un/a escriptor/a una idea és poc”* Argumenta que potser amb una sola idea es podria escriure un conte, tot i que normalment n'hi conflueix més d'una, però en cap cas una novel·la. Afirmar que, tot i que n'hi pot haver una de bàsica, *“per a escriure s'ha de partir d'un seguit d'idees que s'han de trobar, connectar creant històries,”*

L'escriptora explica que, per a crear personatges, s'inspira en persones reals i remarca la paraula *inspirar-se* afegint que, tot i que aquestes persones reals poden servir de punt de partida, els personatges van evolucionant segons les mateixes necessitats del text. Així, diu que ella va creant els personatges a mesura que va escrivint la història i que les fitxes de personatges només les usa, a vegades, per a sintetitzar-ne algun.

Responent a la meua pregunta, diu que quan es posa a escriure, tot i que no té pensada la història completa, sí que té al cap la part més important (principi, final i parts del desenvolupament) i, a mesura que escriu, va completant els buits.

M'explica que quan escriu té tendència a fer-ho en ordre ja que troba molt beneficiós narrar els fets a mesura que es van succeint. Tot i així, creu que és bo també permetre's escriure desordenadament a vegades ja que de la llibertat de l'escriptor/a en sorgeix la creativitat.

Diu que, quan escriu, tot i que dona molta importància a la trama, pensa que el veritable valor literari recau en la forma d'explicar-la i afegeix: *“penso que l'estil és la firma d'un/a escriptor/a i manifesta la capacitat que té d'arribar al lector/a.”*

Pel que fa al temps que triga a escriure una novel·la, comenta que depèn de l'amplitud d'aquesta, però que acostumen a ser entre 4 i 5 anys. A causa de la llargària d'aquest tipus de projecte, m'explica que és comú tenir algunes crisis durant l'escriptura (considera *bloquejos* una paraula massa greu). Diu que pots trobar-te amb una dificultat que no saps resoldre o bé plantejar-te la mediocritat del teu relat, de la teva idea... Afirmar que *“aquestes crisis s’han de resoldre i no hi ha fórmules per a fer-ho”* i, a més a més que *“quan s’arriba en aquest punt s’ha de ser valent/a per a abandonar la novel·la i també per a continuar escrivint-la.*

3.3. Entrevista al Colm Tóibín

3.3.1. Presentació persona entrevistada

En Colm Tóibín és un premiat novel·lista i periodista irlandès i està considerat com un dels grans autors de la literatura contemporània aglosaxona.

Té 64 anys i va néixer l'any 1955 a Enniscorthy, Comtat de Wexford a Irlanda. Va estudiar internat al St Peter's

College de Wexford i més tard a l'University College of Dublin. Després d'aquesta etapa estudiantil va traslladar-se a Barcelona on va residir durant 3 anys entre 1975 i 1978. Al tornar a Irlanda va fer carrera en el sector periodístic i va convertir-se en editor de la revista *Magil*.

La seva primera novel·la va publicar-se l'any 1990 tot i que havia estat acabada al 1886. Després d'aquesta n'ha escrit sis més, un total de set novel·les de ficció entre les quals la més notable és *Brooklyn*. A més d'aquestes, l'autor també ha escrit llibres de no ficció i un recull de relats curts: *Mares i fills*. L'autor ha estat traduït a 28 llengües diferents i ha guanyat alguns premis notables com són el *Costa Prize* o el *Sunday Times Award for Literary Excellence* entre altres. També ha estat seleccionat tres vegades per al *Man Booker Prize*.

Com cada estiu, l'autor ha acudit al Pallars (Farrera) on hi té una residència i aquesta proximitat m'ha permès fer-li una entrevista.

2. Colm Tóibín (Font propia, 2019)

3.3.2. Dades tècniques de la persona entrevistada:

- **Nom, cognoms:** Colm Tóibín
- **Sobrenom:** -
- **Edat:** 64
- **Lloc, data de naixement:** Enniscorthy, Comtat de Wexford, Irlanda. 1955.
- **Professió:** Escriptor i professor
- **Situació laboral actual:** Actiu en l'escriptura i en la docència.

3.3.3. Dades tècniques de l'entrevista

- **Data i lloc de l'entrevista:** 20/8/19
- **Nº entrevistadors/es:** 2
- **Nom(s) entrevistador/a(s/es):** Mercè de Moner Farré i Ivet Eroles (surtdecasa.cat)
- **Durada:** 35 min
- **Llengua:** català
- **nº sessions:** 1
- **nº suports de gravació:** 1 (gravació d'àudio)
- **Tipus d'entrevista:**
 - **Segons la forma i els objectius de l'entrevista:** Entrevista en profunditat (Centrada a aprofundir en un o diversos temes a partir dels coneixements de la persona entrevistada)
 - **Segons la implicació de l'entrevistador/a:** Entrevista semidirigida (Basada en un qüestionari realitzat prèviament però amb la possibilitat de modificació i amb llibertat de resposta i pregunta.)
 - **Segons nº d'entrevistadors/es:** Entrevista conjunta. (Intercalació de preguntes entre les de l'autora d'aquest treball i les d'Ivet Eroles, una periodista del mitjà Surtdecasa.cat)

3.3.4. Titulars:

“Vaig dramatitzar aquestes sensacions però eren sensacions aleshores molt importants per a mi.”

“Pots començar amb una idea. I has de deixar en pau aquesta idea. No has de forçar, has de no escriure res, has d’esperar.”

“No dius: el dia 21 començo la novel·la, sinó que el dia 21 estàs fent altres coses i en un moment t’arriba una frase, has d’escriure la frase. I ara, has començat el llibre. I això, es pot dir que és inspiració. Però no ve dues vegades. El que has de fer ara és escriure, és treballar, és això de cada dia”

“La inspiració ve al principi i després el que estàs utilitzant són les teves experiències com a metàfora.”

“Treballes amb pinzellades. Estàs explicant el que fa aquesta persona, el que pot mirar, el que pot veure, el que pot sentir. Estàs construint una persona detall per detall. En lloc d’explicar, demostrar. I això és una diferència molt important. No dir, això era com era, sinó què va veure, què va sentir, què va fer... (...) treballes així, construeixes la persona per implicació en lloc de per explicació.”

3.3.5. Conclusions de l'entrevista:

Amb l'exemple de la seva novel·la *Brooklyn* explica que, en efecte, qualsevol cosa pot servir-te d'impuls per a començar a escriure una novel·la, però que ha de ser quelcom que no puguis treure't del cap. Afegeix que, de fet, quan escriu, dramatitza sentiments que són molt importants per a ell.

Parla que, a l'inici, se t'acut una idea i que en aquell moment, l'únic que has de fer amb aquesta és deixar-la reposar dins el cap perquè maduri durant un temps. Llavors un dia, sense haver-ho planejat, se t'acut, per exemple, una frase i amb això, sense voler-ho, ja has començat la novel·la. D'aquest moment en diu inspiració. Confirma que aquesta es pot estimular amb , per exemple, música, una memòria o, en el seu cas, un cafè sol. Diu que la inspiració ve al principi. Després, el que pertoca és treballar dia a dia amb constància utilitzant les teves experiències com a metàfores tot barrejant allò familiar amb situacions inventades.

En Colm explica que la seva manera de crear personatges no és usant suports com podrien ser les fitxes de personatges sinó que els crea lentament i a partir de detalls: amb pinzellades. Diu que, en lloc de narrar com és, el seu caràcter... ho va revelant a partir de les accions que duu a terme: *“Estàs explicant el que fa aquesta persona, el que pot mirar, el que pot veure, el que pot sentir. Estàs construint una persona detall per detall.”*

Recalca que és molt important que, en lloc d'explicar com és un personatge, es demostrï com és. D'aquesta manera, l'estàs construint per implicació i no per explicació.

En les preguntes referents a la redacció, l'autor no s'explaia tant com en altres apartats. Explica que a l'inici de la redacció no sap tot el que passarà a la història, però sí el més important. Amb això, té una base sobre la qual pot anar treballant, polint detalls... Afirmar rotundament que escriu en ordre sense donar més explicacions. Diu que per a escriure una novel·la triga uns anys. Depenent del projecte, poden reduir-se a un o allargar-se a quatre.

Quan li pregunto sobre si dona més importància al contingut o a la forma, respon que s'ha de tenir una trama ja que sense aquesta no tens res però que, dins d'aquests mínims s'ha d'intentar escriure bé.

Diu que no acostuma a tenir bloquejos o crisis en la redacció, ja que s'ho pren com un treball que s'ha de fer sí o sí.

3.4. Entrevista a la Mercè Sarrias

3.4.1. Presentació de la persona entrevistada

Mercè Sarrias va aixir a Barcelona l'any 1966 i va llicenciar-se en Ciències de la Informació a la UAB (Universitat Autònoma de Barcelona), va ser allà on, a l'Aula de Teatre de la Universitat, va començar a actuar sobre l'escenari. Ha escrit nombroses obres teatrals com començant per: "*Al Tren*" (1995). i Àfrica 30 (1998) que va guanyar el premi Ignasi

3. Mercè Sarrias. Font: (Sala Beckett, en línia)

Iglesias i l'acèssit del Maria Teresa de León el 199. L'any 1999 va escriure "Un aire absent", més tard: "la dona i el detectiu" (2000) així com: "En defensa dels mosquits albins" (2007), "Informe per a un policia volador" (2009), "L'any que ve serà millor" (2011) o "Quebec-Barcelona" (2012). Les seves últimes obres són "Fes-me una perduda" (2014) i "Eva i Adela als afores" (2017) Ha escrit, a més, algunes pel·lícules com són "El cafè de Marina" o "Ermessenda" És també guionista de ficció, principalment a la televisió catalana creadora de series com: "Porca Misèria" i "Plats bruts." Tot i que no en plena dedicació, és professora de l'escola de teatre "Eòlia" i també de l'Institut del Teatre.

DADES TÈCNIQUES PERSONA ENTREVISTADA:

- **Nom, cognoms:** Mercè Sarrias Fornés
- **Sobrenom:** -
- **Edat:** 53
- **Lloc, data de naixement:** Barcelona, 1 d'agost, 1966
- **Professió:** Guionista i professora

DADES TÈCNIQUES DE L'ENTREVISTA

- **Data i lloc de l'entrevista:** Tremp, 22/9/19
- **Nº entrevistadors/es:** 1
- **Nom entrevistador/a:** Mercè de Moner Farré
- **Durada:** 20 minuts
- **Llengua:** català
- **nº sessions:** 1
- **nº suports de gravació:** 1 (gravació d'àudio)
- **Tipus d'entrevista:**
 - **Segons la forma i els objectius de l'entrevista:** Entrevista en profunditat (Centrada a aprofundir en un o diversos temes a partir dels coneixements de la persona entrevistada)
 - **Segons la implicació de l'entrevistador/a:** Entrevista semidirigida (Basada en un qüestionari realitzat prèviament però amb la possibilitat de modificació i amb llibertat de resposta i pregunta.)

3.4.2. Titulars

“Llegint aprens a escriure perquè és el que et dona les eines, se’t queda la música...”

“La novel·la és brutal perquè hi és tot. En una novel·la tens els pensaments dels personatges... tens totes les eines allà posades. Llavors, és un procés molt llarg i molt complex”

“En barreges de persones, intuïcions, de coses... No hi ha mai una persona. En situacions, maneres de veure la vida, com s’enfronta gent a coses que em fa gràcia...”

3.4.3. Conclusions entrevista

La Mercè Sarrias diu que a ella l’ha impulsat a escriure, en termes genèrics, el fet de ser una gran lectora i que, de fet, ha après a escriure gràcies a les hores dedicades a la lectura.

Comparant-lo amb el procés d’escriptura teatral, que és el seu àmbit, explica que creu que el d’escriptura novel·lística és molt més llarg, laboriós i complex ja que una novel·la ho engloba tot, referint-se a moltes eines literàries.”

Pel que fa als personatges, apunta que no són mai persones sinó que són barreges de persones, intuïcions, maneres de veure la vida... Comenta també que ella per a crear personatges es fa preguntes molt concretes sobre els mateixos. Diu: (...) *jo crec que si treballem sobre concrets trobem més personatges reals.*

4. ANÀLISI NOVEL·LA PROPIA

4.1. Elements literaris.

En aquest apartat he analitzat la meua novel·la i el meu procés d'escriptura a partir dels elements literaris principals que vaig aprendre al Curs de Pensament i Creació literària.

4.1.1. El desig

Vull explicar una història o vull escriure una novel·la?

El propòsit de la meua novel·la no ha estat mai explicar una història sinó poder expressar unes emocions, situacions, sentiments... i la història tan sols és el mitjà per a fer-ho. El que realment aporta aquest sentit al text és la manera d'explicar els fets, les metàfores, les paraules escollides per a narrar... Aquest fenomen bé podria comparar-se amb un d'aquells bombons que tenen una forma tan simple com pot ser una esfera però que estan embolcallats amb un paper on hi ha dibuixada, per exemple, una cara somrient. La història (el bombó en si) és imprescindible, però sense els elements literaris (l'envoltori) perd tot el seu sentit. De la mateixa manera que, sense l'envoltori dibuixat, el bombó no és una cara somrient sinó un simple bombó, sense la construcció de tot un revestiment literari al seu voltant, la meua novel·la reduint-la tan sols a la història que explica, perd gran part del seu significat i del que pretén transmetre.

Tinc un desig o tinc un estímul?

El que em motiva a escriure la meua novel·la no és un estímul sinó un desig. De totes maneres, és important mencionar que és altament complicat saber-ho del cert a causa de l'ambigüetat de la pregunta i també al fet que, potser, aquest impuls que ara crec perdurable, desapareixerà en un temps escuet i ja no podrà ser catalogat de desig. En tot cas, el tema sobre el qual gira la meua novel·la és l'assumpte que han tractat la majoria dels meus escrits al llarg dels últims anys, si bé els esmentats solien ser relats curts, poemes breus o simples pensaments escrits de forma literària. Ara, però, tracto de derivar-los en una novel·la en comptes d'en altres

tipologies textuais que anteriorment havia usat. Conclou, doncs, que, per les característiques que presenta aquest anhel que em sorgeix d'escriure sobre un tema en concret, és una necessitat íntima i personal alhora que sostinguda en el temps, tractant-se, doncs, d'un desig.

Quin és el meu desig?

En l'apartat 2.4.1 d'aquest treball (El Desig) quedava establerta i exemplificada una manera efectiva que l'escriptor/a en qüestió trobés el desig que l'impulsava a escriure. Aquesta era fent-se preguntes sobre per què volia escriure una novel·la fins que es topés amb una que no sapigués contestar, determinant que la resposta a aquesta última seria el veritable desig. He volgut examinar-me a mi mateixa mitjançant l'aplicació d'aquest mètode i en transcripció el resultat a continuació.

Per què vols escriure una novel·la que tracti sobre l'adolescència?

Perquè em fascina la intensitat i la senzillesa de l'adolescència.

I per què vols escriure sobre aquesta intensitat i senzillesa?

Vull escriure una novel·la que les retrati i les emmarqui en un context d'estiu de poble idíl·lic. .

I per què vols escriure sobre l'adolescència en un context d'estiu de poble idíl·lic?

No ho sé. Crec que potser vull escriure-ho, perquè la realitat no és així o, almenys no ha estat així la meua experiència, però dins el meu cap tinc la imatge mental de l'adolescència com una posta de Sol d'estiu i d'un grup d'amics estirats al terra d'una terrassa de qualsevol manera, en silenci i com un ambient de calma i alhora d'exaltació. Suposo que vull escriure una novel·la que contingui la meua imatge mental de l'adolescència. M'agradaria projectar l'experiència adolescent, amb els respectius problemes, sentiments... en una situació totalment romàntica i bucòlica. No sé per quin motiu.

Havent posat en pràctica el mètode proposat, puc afirmar que es requereix d'una gran sinceritat interna per a dur-lo a terme, però si això es compleix, és molt fructífer, almenys en el meu cas. Donant una resposta molt meditada a la pregunta he sabut trobar dins meu el desig que, de fet ja tenia, però que no sabia identificar. No és un motiu que, a priori, pugui semblar gaire rebuscat ni profund però és el que és i, com es va mencionar en l'apartat pertinent, el desig és la llavor de qualsevol novel·la.

4.1.2. La intenció:

Plantejament des de l'àmbit personal.

Per què vull escriure aquesta novel·la i què vull comunicar amb ella? Vull escriure aquesta novel·la perquè vull transmetre una forma d'una imatge mental molt literària que tinc sobre l'adolescència i tot allò que l'envolta (les relacions, les emocions...) i que, com que no es correspon a la realitat, és l'única manera que tinc de materialitzar-la i fer que algú (uns personatges, en aquest cas, l'experimentin.

Què vull que el/la lector/ es plantegi amb la novel·la? Només pretenc, amb la meua novel·la, compartir amb el/la lector/a una visió molt íntima d'un tema en concret i que aquest/a es perdi en la meua manera de projectar -lo i que la pugui sentir com a real.

4.1.3. El tema:

Si s'hagués d'analitzar la meua obra i se'n volgués extreure el tema, probablement el resultat seria el següent: el tema d'aquesta novel·la és l'adolescència idil·líca i la pèrdua d'aquesta.

En l'aspecte de cercar el tema de la meua novel·la, no m'ha sigut necessari seguir els passos que a l'apartat 2.1.2.3 (El tema) s'esmentaven ni tampoc haver-me de plantejar, almenys explícitament, les preguntes que pretenien subjectivitzar el tema genèric que podia sorgir. En el meu cas, el tema ha estat un concepte totalment d'acord amb el meu desig i intenció. Tot i això, és cert que en un principi creia que el de la meua novel·la era l'adolescència que, en efecte, n'és un de molt general i llavors, sense voler-ho, vaig anar perfilant-lo i fent-lo meu. El cas és que el meu procés en l'àmbit del tema va ser totalment intuïtiu.

4.1.4. La creació d'un món amb sentit

Tot i que l'espai en què es desenvolupa la meua novel·la podria ser del tot real i, a més, les accions que s'hi succeeixen no estan fora del comú, és totalment de ficció. A més a més, com ha quedat explicat anteriorment, la meua novel·la està regida per un ambient absolutament idíl·lic i romàntic que distorsiona la realitat. Penso que, el fet que el/la lector/a tingui la sensació que la novel·la té sentit i que la senti vertadera depèn, com en el curs es va mencionar, dels codis que s'estableixin en la novel·la. Per exemple, hi ha un moment en què la Judit, la protagonista, va fins a una cala i, com somnàmbula i sense cap propòsit, camina fins que l'aigua li cobreix els genolls amb roba, sabates i sent mes de novembre. Sense més informació que aquesta, hom podria pensar que l'acció descrita és totalment arbitrària, que no té cap sentit i que no correspon a cap intenció premeditada. En canvi, havent llegit la part de novel·la que precedeix aquesta acció i tenint el bagatge que cal tenir per a comprendre-la, al/la lector/a no li sembla inversemblant que la Judit s'endinsi en la cala i quedi tota xopa, justament perquè s'han establert amb anterioritat uns codis que ho converteixen en una possible veritat.

A més, penso que hi ha un pacte no escrit entre el/la lector i el/la escriptor/a que determina que, independentment de si és més creïble o no, mentre el/la lector/a estigui llegint una novel·la, estarà acceptant el món intern d'aquesta sense jutjar-la ni pretendre comparar-la amb la realitat.

4.1.5. La història

La meua experiència en l'àmbit de la història coincideix, en gran manera, amb el que es va explicar al Curs de pensament i creació literària i que s'ha mencionat en aquest treball amb anterioritat ja que en un principi, tot i que sabia quin era el tema que volia tractar, no tenia clara quina història volia explicar. Aquesta ha anat canviant molt amb el temps, mantenint-se sempre al voltant de la meua intenció inicial. Abans de realitzar el curs, em preocupava bastant aquest factor, ja que tenia la percepció que, pel fet d'estar basada més en un concepte que en una història, la meua novel·la no tindria una base prou sòlida. En aquest sentit, aquesta nova visió que m'ha aportat el curs realitzat m'ha tranquil·litzat molt.

A continuació s'exposa resumidament la història que explica la meua novel·la.

La història comença amb una escena en què la Judit, la protagonista, i el seu promès, el Martí, sopen en un restaurant. A la Judit li arriba un missatge del seu germà que li anuncia que la seva àvia ha mort. Ella marxa al poble de l'àvia per a acudir a l'enterrament que, de fet, no se celebrarà fins tres dies després ja que, degut a la desconeixença de la causa de la mort de l'anciana, li han de realitzar una autòpsia. Al llarg de la novel·la es va explicant que, tant la Judit com en Guillem, havien passat tots els estius de la seva infància i adolescència en aquell poble i que la relació que havien mantingut amb la seva àvia havia estat molt estreta, però que durant els últims anys se n'havien distanciat molt ja que des que l'avi la va abandonar ella havia emmalaltit i als germans els causava un gran dolor veure-la tan desmillorada i envellida que no semblava ella.

L'avi, a qui ni tan sols la seva filla havia vist en molt de temps, apareix contra tot pronòstic al poble per a acudir a l'enterrament tot i que finalment desapareixerà abans que aquest se celebri. L'avi dona a la Judit un CD que recordava que l'àvia havia gravat. En aquest CD l'anciana havia gravat en àudio uns poemes que la Judit havia escrit en una llibreta l'estiu en que havia complert els setze anys que, com de costum, havia passat al poble.

Durant el transcurs de la història, ella els va escoltant. Cada poema correspon a un capítol en què la Judit recorda la història lligada a la poesia en qüestió. D'aquesta manera, aquests capítols pertanyents a l'adolescència es van intercalant i van complementant els que parlen de la situació actual en què es duen a terme els preparaments de l'enterrament i del sepeli en si.

Lluny de ser una novel·la frenètica en què molts fets transcorren, en aquest llibre es vol fer èmfasi en els sentiments tals com la culpabilitat i la nostàlgia però sobretot en la intensitat i la importància de tot a l'adolescència així com la necessitat d'aferrar-se al passat.

4.1.6. Els personatges:

La classificació següent a partir de la rellevància dels personatges de la novel·la els diferencia en tres grups: Personatges principals, secundaris i altres. No es basa tan sols en el nombre de vegades que els personatges en qüestió apareixen al llarg de la novel·la ni en la quantitat de frases que pronuncien, com es podria pensar en un primer moment sinó que aquesta diferenciació es basa en la rellevància que jo penso que, tot i que potser no directament, aquests personatges tenen en el curs de la història i també en el grau de canvi que suposaria per a la novel·la la seva desaparició.

PERSONATGES PRINCIPALS	CARACTERÍSTICA PRINCIPAL
Judit	Protagonista
Guillem	Germà de la Judit
Hugo	Parella de l'adolescència de la Judit
Avi	Avi de la Judit
Àvia	Àvia de la Judit

PERSONATGES PRINCIPALS	CARACTERÍSTICA PRINCIPAL
Martí	Promès de la Judit
Mare	Mare de la Judit
Pare	Pare de la Judit
Glòria	Mare de l'Hugo

ALTRES PERSONATGES	CARACTERÍSTICA PRINCIPAL
Susana	Millor amiga de l'adolescència de la Judit
Aina	Noia de la colla de la Judit
Joan	Noi de la colla de la Judit
David	Noi de la colla de la Judit

Hi ha alguns personatges que, tot i tenir una rellevància important en la història, no es menciona en cap moment el seu nom. Exemples d'aquest tipus són la mare, el pare, l'avi o l'àvia a qui es refereix sempre amb aquests sobrenoms que denoten la funció que exerceixen en relació amb la Judit.

Un dels trets més importants de la novel·la és que no només explica una història sinó que se centra en sentiments, pensaments, vivències... molt personals de la protagonista. És per a proporcionar aquesta àurea d'intimitat, que disminueix amb l'ús de la tercera persona, que s'anomena als personatges pel nom amb què ho faria ella. D'aquesta manera quan es parla, per exemple, a la mare, se l'anomena "mare" ja que així és com ella s'hi adreçaria. Aquesta omisió del nom, però, no influeix en el seu desenvolupament com a personatges totalment independents i que funcionen per si sols sense l'existència de la Judit ja que tenen una personalitat completa.

4.1.7. Altres

Esctructura:

En la meva novel·la hi transcorre, en primer lloc, una història principal i que és el fil conductor de la novel·la. Si s'analitza aquesta en els termes de l'estructura tradicional (plantejament, nus i desenllaç) és observable el fet que el gruix del plantejament no és gaire ampli. Ja, en el primer capítol, es planteja un conflicte que és la mort de l'àvia. No obstant això, es podria considerar que, de fet, aquest és tan sols una manera d'emmarcar el tema principal que anteriorment he exposat. Per tant, podria establir-se que el nus comença, salvant la qüestió que el fet de determinar el llindar que separa les parts és un fet molt subjectiu, entre l'arribada de l'avi (capítol 4) i el moment en que la Judit escolta el primer poema (capítol 6). Tots els capítols que segueixen a aquests constitueixen part del nus.

Aquest es desenvolupa fins el capítol 10. Després, tot i que el desenllaç pròpiament dit es dona a l'últim capítol (capítol 12), es plantejen les eines per a que pugui produir-se.

Una particularitat de l'estructura de la novel·la és que, enmig d'aquesta història principal hi ha intercalats capítols que expliquen una història paral·lela. Aquests narren anècdotes d'un estiu que la Judit va viure al poble dels seus avis anys endarrere, en la seva adolescència, i que, si bé no són necessaris per a la comprensió de la novel·la, el propòsit és que la facilitin i que, a més, l'enriqueixin i la dotin d'una major profunditat. Aquests capítols "especials" van sempre precedits d'un poema que pretén capturar l'essència del que s'hi.

Narrador:

En els capítols centrats en la història principal, el narrador és extern (3a persona) i omniscient. En canvi, en els "especials", els que expliquen la història del passat, el narrador és intern (1a persona). El motiu d'aquest canvi de tipus de narrador és que, en els últims capítols esmentats, la pretensió és elaborar una narració molt íntima i, per a aconseguir-ho, he cregut convenient que fos la mateixa protagonista qui ens expliqués la història.

Curiositats:

En la meua novel·la he provat de cuidar al màxim tots els detalls. Les tres curiositats, que tot seguit es mencionaran, no són intrínsecament necessàries per a comprendre-la, però penso que aporten riquesa i, sobretot, profunditat, al text. Primerament, n'hi ha una que considero molt important i és que, al llarg de tota la novel·la hi ha una metàfora que es manté i és la que relaciona l'estiu amb l'adolescència.

En segon lloc, una altra curiositat és que dins de la mateixa hi ha diversos poemes que encapçalen els capítols del passat i que, si es relacionen, els aporten un significat extra.

Finalment, hi ha alguns moments de la novel·la (3 concretament) en què he deixat una pàgina en blanc on només hi apareix el nom d'una cançó que el/la lector/a pot escoltar per a completar l'experiència. Sempre m'han dit que tinc una cançó per a cada moment i certament és així. També mentre escrivia hi va haver alguns moments en què vaig creure que una cançó concreta faria que el/la lector/a compregués el que jo volia dir o veiés l'ambient que jo veia o que sentís el que jo sentia en aquell moment de la novel·la. La relació d'aquesta amb la música és molt estreta no només per aquest detall de les cançons que completen la història sinó també perquè el nom de la protagonista va néixer d'una cançó:

Judit

Jo mai mai -Joan Dausà-

4.2. Conclusions de l'experiència pròpia

Escrivint jo mateixa, sense haver rebut formació específica prèvia, una novel·la, va confirmar-se la hipòtesi inicial que plantejava justament aquesta qüestió. La confirmació mencionada, però, no respon a la pregunta de per què tal cosa és possible.

La conclusió principal a la qual m'ha dut el fet de realitzar el procés de crear una novel·la, tant el d'idear-la com el d'escriure-la, i la posterior anàlisi del meu propi procés a partir del que havia après en el "Curs de pensament i creació literària del Campus Lolita Bosch" així com de les distintes experiències dels/les escriptors/es entrevistats/ades, ha estat que sabia molt més del que creia. El que pretenc expressar és que, en contra del que en un primer moment vaig pensar mentre realitzava el curs, molts dels passos i els apartats que s'hi esmentaven, de fet, els havia dut a terme durant el meu procés de forma no conscient i totalment intuïtiva.

Aquesta constatació va portar-me a plantejar-me una subhipòtesi que completa la primera i respon a la qüestió de com és possible escriure sense formació.

Subhipòtesi: L'eina més important per a escriure una novel·la no és la formació sinó la intuïció.

5. SUBHIPÒTESI: LA INTUÏCIÓ LITERÀRIA

5.1. Teoria de la intuïció

Segons l'epistemologia i també a nivell filosòfic, la intuïció és el coneixement que s'adquireix sense la necessitat d'una anàlisi o raonament anterior i es relaciona amb el coneixement immediat, directe i autoevident. Per a la psicologia, la intuïció és un coneixement a què s'arriba per un camí no racional. Per tant, permet generar respostes ràpides a partir de poca informació.

“La intuïció és la funció psíquica que percep les possibilitats inherents al moment present.”

(C. Jung)

Històricament, la intuïció ha estat una habilitat domèstica i secundària associada llargament al gènere femení. Pel que fa a aquest assumpte, nombrosos experiments científics l'han desmentit. Per exemple, l'any 2013 se'n va realitzar un a la Universitat de Hertfordshire (Regne Unit) consistent que 15.000 homes i dones havien de visionar fotografies de persones somrients i determinar si el somriure era fingit o no. Tot i que, en un principi, un 80% de les dones i només un 58% dels homes es van declarar com a persones molt intuïtives, els resultats van demostrar que la diferència entre els dos gèneres no era rellevant. Un 71% de les dones i un 72% dels homes van encertar la pregunta que plantejava la investigació.

“Els èxits dels homes, tradicionalment en una societat masclista com la nostra, se suposa que es deuen a la vàlua, capacitat de treball i dedicació mentres que, l'èxit de les dones, per desgràcia, s'atribueixen a aquest sisè sentit”

(D. Closa)

Així, a mitjans del present segle, amb el desenvolupament de la psicologia i l'epistemologia genètica a mans de Jean Piaget es comença a desenvolupar una teoria que permet emmarcar la intuïció no només com un sentiment totalment subjectiu i personal sinó com un procés objectiu aplicable, fins i tot, a la investigació científica. Segons Rosenblueth, investigador, metge i uns dels pioners de la

cibernètica, la intuïció es manifesta en el mètode científic essencialment en la formulació de la hipòtesi, en la selecció del mètode experimental i en la construcció final de la teoria. Aquest pensament està recolzat per múltiples exemples de descobriments científics tals com el de la llei universal de la gravetat que Newton va, suposadament, concebre en veure caure una poma d'un arbre o, també, la creació del *sistema periòdic* a mans de Mendelejev, que va ordenar intuitivament els elements alterant-ne l'ordre de les masses per a poder ordenar-los segons les seves propietats i també deixant buits en la taula al·legant l'existència d'elements desconeguts en el moment. Exemplifica aquestes intuïcions que van permetre avenços científics importants, l'expressió *EUREKA!*, que Arquímedes va pronunciar precisament en percebre la idea del pes específic mentre flotava en l'aigua. El mateix Einstein diu:

“L'intelexte té poc a veure en la via del descobriment. Hi ha una guspira a la consciència, diguem-ne intuïció, diguem-ne com vulguem, que porta la solució sense que un sàpiga com o per què.”

(Einstein, A.)

En la formació realitzada, s'havia esmentat nombroses vegades aquesta intuïció aplicada a l'àmbit literari i, de fet, la professora l'havia elevat a la categoria d'una de les eines més importants d'un/a escriptor/a. Per a saber-ne l'opinió de professionals de l'escriptura, es va tornar a contactar amb els/les escriptors/es a qui ja s'havia entrevistat, dos de quatre van respondre, tot plantejant tres preguntes finals exposades a continuació amb les respectives respostes.

5.2. Preguntes finals

1.Creus que és possible escriure una novel·la sense haver rebut formació prèvia al respecte?

Maria Barbal: No hi ha una formació concreta, determinada, que informi com escriure una novel·la. Una capacitat expressiva i lingüística suficients obren la porta a escriure una història de ficció, una novel·la. Aquesta capacitat es pot adquirir mitjançant la lectura, cursos d'escriptura ...

Mercè Sarrias: Sí, sobretot si has llegit molt.

2.Què és per a tu la intuïció (literària) i quina importància té a l'hora d'escriure una novel·la?

Maria Barbal: Si el que dius intuïció s'identifica amb un instint per abordar l'argument, els personatges, d'una determinada manera, explorar l'ordre, la forma damunt la qual l'obra s'estructurarà per arribar millor, segons modesta opinió de l'autor/a, als lectors... la té tota la importància. El cert és que desconec si totes les provatures, moltes seran errades, que fa l'escriptor/a són només intuïció.

Mercè Sarrias: La intuïció literària podria ser el camí que ha escollit l'escriptor per mostrar el món que té a dins. El busca, intueix quin és i es llença.

3.Creus que és més important la formació rebuda o la intuïció de l'escriptor/a?

Maria Barbal: La formació ha d'anar acompanyada pel pols, el pensament, les obsessions, el món de l'escriptor/a. No ho veig com una disjuntiva. Entenc que un/a novel·lista no és algú entès amb tècniques d'escriptura que crea una història. Si no hi ha la seva ànima, és això la intuïció?, aconseguirà un argument correcte però sense a penes personalitat. Si hi ha intuïció, caldrà que sàpiga escriure per aplicar-la a la seva història.

Mercè Sarrias: Depèn de cadascú. Les dues coses són importants, rebre formació està molt bé, sobretot també perquè et llença a la pràctica, et fa reflexionar, i que t'ensenyi algú que en sap sempre és un gran plaer. A més et posa en contacte amb gent amb la teva mateixa situació i pots compartir escriptures (si es tracta d'un ensenyament en grup). La intuïció la pot tenir tothom en alguna banda si la busca, després el resultat és més o menys bo o interessant segons els casos.

5.3. Conclusions preguntes finals

Les respostes de la Mercè Sàrries i la Maria Barbal ratifiquen, en primer lloc, la hipòtesi inicial ja confirmada tot coincidint que, si bé realitzar formació sempre pot ésser profitós, no és, en cap cas, essencial per a escriure una novel·la.

En segon lloc, validen la subhipòtesi proposada tot afirmant que, en canvi, tot i que no són dues eines oposades (la formació i la intuïció) aquesta última és veritablement indispensable per a escriure ja que es materialitza en la personalitat del text. Tal apunt de la Maria Barbal ha de relacionar-se amb la importància que aquesta dona al caràcter del text i que ja va expressar en la seva entrevista tot dient que, tot i que la trama d'una novel·la és important, el veritable valor literari rau en la forma d'explicar-la i també que l'estil és el que permet a un/a escriptor/a arribar al/la lector/a.

6. CONCLUSIONS

La meua conclusió principal i essencial, arribats en aquest punt del treball, és que, primerament i, com ja s'ha esmentat anteriorment, la formació específica no és estrictament indispensable per a escriure una novel·la i, a més a més, que tal cosa és possible gràcies a la intuïció literària. Els factors que m'han dut a concloure tal cosa han estat dos.

En primer lloc, el procés d'anàlisi de la meua novel·la i la meua experiència a partir dels punts que s'havien marcat al Curs de Pensament i Creació literària. El procés d'escriptura de la meua novel·la tenia molts dubtes respecte a tot el que feia: no sabia si ho estava fent bé, si es podia fer d'una altra manera... ja que, sent aquest l'objectiu del treball, no partia de cap formació prèvia. Per això, vaig quedar molt sorpresa quan posteriorment vaig realitzar el curs i vaig adonar-me que, de fet, gran part del que m'explicaven ja ho havia dut a terme durant l'escriptura de la meua novel·la però sense ser-ne conscient: de forma intuïtiva. Per exemple, en el curs es proposaven un seguit de preguntes que un/a escriptor/a podia plantejar-se per a perfilar i apropiat-se del seu tema. En un principi vaig pensar que el meu tema havia sigut sol i que aquest procés que en el curs es proposava per a trobar-lo, no havia sigut útil per a mi. En canvi, reflexionant-hi més, vaig arribar a la conclusió que, de fet, en un principi el tema que volia tractar era molt genèric i que, sense voler, intuïtivament, l'havia anat perfilant tal i com s'explicava en el curs amb l'única diferència que, en el meu cas, aquest procés havia estat totalment intern. Un altre exemple es troba en l'apartat de la creació d'un món amb sentit. Quan en el curs vaig aprendre que s'havien d'establir uns codis entre el/la escriptor i el/la lector, vaig creure-ho molt difícil i vaig pensar que jo, en la meua novel·la, no ho havia fet. Quan vaig haver d'analitzar-la, però, vaig topar-me amb el fet que, en realitat, sí que havia establert uns certs codis que permetien al lector creure versemblant una situació que no ho seria a la realitat (exemple explicat a l'apartat 2.4.4: La creació d'un món amb sentit) Altra vegada, ho havia fet sense voler-ho, intuïtivament.

Les entrevistes, a més a més de la meua pròpia experiència, van portar-me, també, a plantejar-me la mencionada subhipòtesi. Quan explicaven el seu procés d'escriptura, totes les persones entrevistades ho feien a partir de sentiments, emocions i, fins i tot, presentiments i, així i tot, si bé amb un llenguatge i unes

formes menys tècniques, coincidien en nombrosos àmbits amb les lliçons impartides a la formació realitzada.

Si, amb la escriptura de la meua novel·la, havia pogut confirmar la hipòtesi inicial, que deia que era possible escriure una novel·la sense haver rebut formació específica prèvia, la segona hipòtesis la completava i responia a la pregunta de com era possible tal cosa. La resposta era la intuïció.

Sense cap dubte, en el meu procés la intuïció ha estat essencial perquè m'ha permès prendre decisions inconscients que, en primer lloc, m'han fet possible avançar i, en segon lloc, que potser no són les més encertades ni tampoc són falses però que són les meves. He arribat a la conclusió que, la intuïció és justament això: un comportament espontani i irreflexiu que et permet apropiat-te d'una idea, d'un tema, d'una història... i donar-li un caràcter pròpi, que és el teu, una manera de fer específica, que és la teua i una veritat absoluta, que ets tu.

La Lolita Bosch deia en una de les seves classes:

“La intuïció és, sens dubte, la nostra capacitat literària més poderosa i educar aquesta intuïció per a convertir-la en una eina és l'única manera d'escriure una bona novel·la”

(Lolita Bosch, 2012)

És l'única manera d'escriure una bona novel·la perquè és l'única manera d'escriure una novel·la en què tu hi siguis present. Per a escriure't a tu, per a escriure la teua veritat, però, és indispensable saber escoltar-te i saber deixar-te guiar per tu mateixa.

La Maria Barbal fa referència a la intuïció literària per molts noms, tots encertats. Instint. L'anomena instint i és que ho és, efectivament. És un coneixement donat sense aprenentatge al qual només s'ha d'aprendre a escoltar. Potser aquesta seria la formació més indispensable per a escriure: aprendre a escoltar i, per sobre de tot: aprendre a escoltar-SE.

7. BIBLIOGRAFIA

“Biblioteca pública de Sort. Crònica de la trobada literària Barbal/Barrett/Tóibín.”

<https://bibliosort.cat/2019/08/19/cronica-de-la-trobada-literària-barbal-barrett-Tóibín/>

(Consulta: 26/8/19)

“Catalandrama. Mercè Sarrias” <https://www.catalandrama.cat/autor/merce-sarrias/>

(Consulta: 21/9/19)

“Chicago Public Library. Colm Tóibín Biography”

<https://www.chipublib.org/colm-Tóibín-biography/> (Consulta: 26/8/19)

“Cómo escribir un libro. Personajes redondos y personajes planos”

<http://www.comoescribirunlibro.com/personajes-redondos-y-personajes-planos/>

(Consulta: 18/7/19)

“Contexto teatral. Mercè Sarrias Fornés”

<https://www.contextoteatral.es/mercesarriasfornes.html> (Consulta: 21/9/19)

“E.news. La verdad tiene estructura de ficción”

<https://emprendedoresnews.com/tips/la-verdad-estructura-ficcion.html> (Consulta:

14/8/19)

“Escriben.com. Editoriales españolas más importantes del momento.

<https://escriben.com/libros/editoriales/editoriales-espanolas-importantes/>

(Consulta:18/3/19)”

“Escritores.org. Publicar. <https://www.escritores.org/publicar> (Consulta:18/3/19)”

“Grafología y personalidad.Historia de la escritura desde los sumerios hasta la actualidad. <https://www.grafologiaypersonalidad.com/historia-de-la-escritura/>

(Consulta: 15/4/19)

“Grossman, D. (2008). *Escriure en la foscor*. Barcelona: Edicions 62.

“Houellebecq, M. (2015). *Submissió*. Paris: Groupe Flammarion.” (Consulta: 20/9/19)

“Ibasque. De la frase a la palabra: eso que nos diferencia de los animales.

<http://ibasque.com/de-la-frase-a-la-palabra-eso-que-nos-diferencia-de-los-animales/>

(Consulta: 15/4/19)”

“Imago Agenda. Ficción y realidad en psicoanálisis”

<http://www.imagoagenda.com/articulo.asp?idarticulo=1516> (Consulta: 14/8/19)

“Lolita Bosch. Campus literari”

https://campus.lolitabosch.com/es/bienvenida/?_ga=2.129474956.140463725.1572442906-839700356.1567063168 (Consulta: 29/9/19)

“Lolita Bosch. Lolita Bosch” <http://lolitabosch.com/> (Consulta: 29/9/19)

“Megustaescribir. Si no sabes cómo construir un personaje, te interesará este método.” <http://megustaescribir.com/recurso/83/si-no-sabes-como-construir-un-personaje-te-interesara-este-metodo> (Consulta: 18/7/19)

“Megustaleer. Madres e hijos.” <https://www.megustaleer.com/libros/madres-e-hijos/MES-030064> (Consulta: 21/8/19)

“Rincón de los escritores. La diferencia entre una novela y un cuento.” <http://www.larmancialtda.com/preguntas/recursos/preguntas/la-diferencia-entre-una-novela-y-un-cuento> (Consulta: 18/7/19)

“Roy, C. (1984). *El amante de las librerías*. Palma de Mallorca: José J. de Olañeta.” (Consulta: 16/8/19)

“Teopalacios. Cómo crear personajes usando el método de las esferas.”

<https://teopalacios.com/2017/04/21/crear-los-personajes-una-novela/> (Consulta: 18/7/19)

“Tus buenos momentos. 4 grandes beneficios del aburrimiento”<https://tusbuenosmomentos.com/beneficios-aburrimiento/> (Consulta: 18/4/19)

“Wikipèdia. Colm Tóibín” https://es.wikipedia.org/wiki/Colm_T%C3%B3ib%C3%ADn (Consulta: 21/8/19)

“Wikipèdia. Prehistòria. <https://es.wikipedia.org/wiki/Prehistoria> (Consulta: 15/4/19)”

“Youtube.Como crear personajes creíbles (consejos para escritores).<https://youtu.be/lswMb1YQ5bU> “(Consulta:12/1/19)”

POTSER JA NO ESCRIU

MERCÈ DE MONER FARRÉ

Crec que quan comences a llegir un llibre fas un acte de total confiança amb la persona qui l'ha escrit: li estàs donant un trosset de tu perquè el faci sentir. És arriscat; a partir d'aquí, aquest trosset estarà a les seves mans i el farà riure, si vol o el farà plorar si toca. O potser no toca és el que hi ha.

Com més implicació posis en la lectura, més apassionant serà l'experiència, com més gran sigui el trosset de tu, més intens serà el sentir.

Et demano, lector/a, que confiïs en mi una mica i que la implicació sigui gran. Et demano que llegeixis a poc a poc, o ràpid, o com tastis millor les paraules, i que escoltis les cançons que he deixat amagades per entre les pàgines amb els ulls tancats i entenguis el que expliquen, que és el que s'ha d'entendre.

M'agrada cuidar allò que escric, i buscar paraules que sonin boniques i que transmetin molt. Espero que trobis bonic el que llegiràs i espero que et transmeti molt.

Mercè de Moner Farré

Veure el cel d'estiu és poesia,
encara que no es trobi en un llibre.
Els verdaders poemes
sempre s'escapen.

(Emily Dickinson)

CAP 1

La Judit era feliç. Però...

Res, res més. Només això: que era feliç però. Com tothom qui és feliç: que a vegades no ho és, o sí que ho és però ho és estranyament, si existeix l'adverbi. I si no existeix... hauria. Estaria ben aprofitat, s'usaria molt. Molt, molt.

Estranyament defineix la major part de tot. Tot passa estranyament, tot és, estranyament. Això la Judit ho sabia ara, no abans. Abans pensava que creixeria i que tot seria segur i que no tindria dubtes, i que, de fet, no n'hi hauria, de dubtes. Ni dubtes, ni ambigüitats ni res. I que tot seria cert. O seria fals... però seria. I seria establement, no estranyament. Això abans, ho pensava. Ara ja havia descobert la trampa. No era res com li havien dit. No l'havien mentit tampoc però, si més no, li havien amagat informació.

*I (agraeixes) que un dels dos em féssiu créixer amagat ,
amagat amb mentidetes,
amb dubtes emprenyadors,
amb cada intuïció fugaç,
d'una vida millor...
BENVOLGUT -MANEL-*

Sí que hi havia amor, i l'amor era com deien, però també era com no deien. S'havien deixat els detalls. I també hi havia, no ho sé, estrès, per exemple, o soledat, o companyia o felicitat o qualsevol altre sentiment, vivència o etapa que a algú se li pugui acudir. Sí que hi era, tot això, i li n'havien explicat l'essència però ho havien simplificat i escurçat. I llavors ella s'ho havia imaginat simple i curtet.

No en sabia, de les ramificacions que transformaven l'experiència, i en tenia la durada distorsionada. A la *tele*, un any de depressió o d'alegria, o... passen en un minut, potser dos.

Aquí, no. On vivim, no.

Llavors...

La Judit i el Martí s'estimaven, però...

Res, res més. Només això: que s'estimaven però. Com tothom qui s'estima.

Eren una d'aquelles parelles ben fetes, a temps, a consciència. De les perfectes, bé, perfectes vull dir... de les de tota la vida. De les que portes a dinar a casa, de les que fan festes al sogres i cauen bé a les tietes i mengen galets i pilotes per Nadal en una taula de sobretaula envoltada de criatures i potser també una mica d'hipocresia. Eren tant parella de: "i la boda per a quan?" i després de: "i la criatura per a quan?" i també de: "ai, ara heu d'anar a buscar el nen"... Eren tant parella de complir expectatives... Però això no treu que s'estimessin bojament. Bé, potser bojament no és la paraula. Més aviat, s'estimaven tendrament. Això sí, això sobretot. I eren feliços junts. Amb dubtes i tot. Que n'hi havia, de dubtes. O potser no eren dubtes, potser només eren detalls que algú no els havia explicat, res més. Possibilitats d'estimar que ningú no els havia plantejat. Més que res perquè tothom estima diferent i tothom pensa que, potser, estima malament.

Però s'estimaven la Judit i el Martí. Ara el *però* va al davant. El de darrere ja l'hem mencionat. El de davant existeix també. El que vol dir *a pesar de*. A pesar de... tot: a pesar de tot. I a pesar dels detalls omesos i a pesar de les diferències.

Dissabte sortien a sopar. Avui era dissabte. Avui no, vull dir dissabte: dissabte era dissabte. Havien sortit a sopar.

La forma de menjar del Martí era tan correcta com ell: l'esquena dreta, els colzes plegats i els coberts agafats amb una gràcia de què tan sols ell era capaç. El Martí era tan bonic... era tan modonet... Mai no faria mal ningú, vivia amb la por constant d'ofendre. Era tan bonic, pobret... "Segur que estàs bé?" Potser era la frase que més repetia al llarg del dia. En primer lloc, perquè havia nascut patidor i patia, per tothom, per ella més. Després també, perquè, si no ho preguntava, no ho sabia distingir gaire bé. Li costava això d'endevinar sentiments als ulls. Tenia les maneres de qui les ha educat, de nen de casa bona. Potser va tenir una etapa rebel, se m'acudeix ara. Potser sí. En tot cas l'havia passat, ja. Ara de rebels només en tenia els cabells que li dibuixaven rínxols castanys i desordenats que la gravetat li col·locava dolçament enmig del front. Menjava amb una correcció...

La manera de menjar de la Judit... bé; no ho era tant, de correcta. I tampoc ella. Ella posava els colzes damunt de la taula i, a vegades, quan ningú no la mirava, s'ajudava amb la punta del dit per a carregar el menjar a la forquilla. Però només quan ningú no la mirava. Sinó, es mostrava tan formal com el seu promès. De fet, ho semblaven, una parella formal, formalíssima. Joves els dos, potser ell una mica més gran, tan ben mudats com anaven: ella

amb el seu vestit blanc, ell amb una camisa també blanca i una americana blau marí, sense corbata, elegant i modern. Amb aquell posat segur amb què passaven... semblaven ben bé tallats pel mateix patró. No ho estaven, però semblar, ho semblaven, si més no.

Ara menjaven i comentaven com n'era de deliciós era el que havien demanat. Ja ho podia ser de bo i, encara que no ho fos, tenint en compte el que els costaria el sopar, dirien que era boníssim. Els anava la dignitat.

Esperaven el segon plat, ara. Distretament, ella va agafar el mòbil i, com a acte instintiu, va revisar els missatges que tenia pendants. És curiós aquest instint del mòbil que hem incorporat que potser és una mica vici també. Però bé, en tot cas, és sense voler.

- Judit, què ha passat amb la nostra política de no mòbils mentre mengem?- Va dir el Martí amb un to de veu mig de reny mig de “vinga, va que t’ho he dit mil vegades”.

I ella, distreta:

- Aha...
- No, ho dic de debò Judit, si els dos ens poséssim a revisar els missatges, llavors...

La seva argumentació en pro a la política de “no mòbils mentre es menja”, que pretenia ser extensa, va quedar interrompuda per la Judit que, amb els ulls clavats al mòbil, li va començar a repetir el nom amb una veueta fina, fina, mentre ell anava esplaïant-se amb un fervor creixent.

- Martí...
- ...a mi em sembla de mala educació i tot perquè...
- Martí...
- ... no vull que ens convertim en una d’aquelles parelles que...
- Martí...
- Què? Què passa?
- Res, només... ha mort la meva àvia.

Així va parlar, la veu freda, el gest impassible. Res, només... així ho havia dit. Res, només... Minimitzant. Però al Martí tota l’actitud de discurs presidencial se li va passar en un segon. A pesar del “res, només...” La mort venç qualsevol intent de minimització. No es pot minimitzar, la mort. Almenys no en el cervell del Martí. L’aterrava, la mort. Era poruc. A pesar de l’aspecte de jove ben plantat, segur, de “*tratge i corbata*”. Era poruc.

De nen tenia un osset de peluix que li havien regalat. Ves a saber, en algun aniversari o potser per Reis. El cas és que era un osset maquíssim, suau i tovet. Però era poruc, ell. I a ell li feia

por l'osset, ningú sabia ben bé perquè. Potser sí que tenia un deix diabòlic a la mirada, però bé... com tenen tots els ossets de peluix, no? El Martí nen va passar-se nits sense dormir, perquè aquells ulls el miraven des d'allà on acabaven els llençols i tenia por. Al principi la seva mare va creure que seria bo que el peluix continués allà als peus del llit, a veure si així el nen veia que no hi havia res a témer i se li passava la por. Però no. Al final el van amagar. I res, el Martí va recuperar el son normal, com sempre, sense por, sense osset. Amb la mort, havia fet el mateix. La temia més que a tot, com a res. Així que bé, per a poder dormir tranquil, per a poder viure tranquil, la va amagar ben amagada. No en parlava, no en volia sentir res, no la volia veure. Així, podia viure tranquil, sense por, sense mort. Potser, per això, es va exaltar tant quan la notícia de la Judit li va recordar que, de fet, no n'estava tant, d'amagada.

- Què? Com? Qui t'ho ha dit?
- M'acaba d'escriure un missatge el meu germà. Ha mort aquesta tarda.

Les abraçades llargues i la munió de "ho sento" que van seguir a la notícia es donen més que per suposats. Encara, després de les carícies reconfortants, el Martí continuava aterrit. Ella, no. Ella seia tranquil·lament, la mirada clavada en el seu plat. No menjava, per això. Ell, en canvi, donava voltes a la taula frenèticament, va estar a punt de fer caure dos cambrers amb els respectius plats i platets. Mentrestant, anava balbucejant preguntes sobre els detalls de tot. Necessitava detalls. No amb finalitats macabres, no. Només per seguretat, per informació. Els detalls són informació, supèrflua, sí, però informació. I la informació és poder. I amb el poder, la por desapareix una mica. Sense saber-ho, el Martí buscava ser més poderós que la mort. Buscava sentir que la mort era com una clienta asseguda davant seu a la taula del despatx, buscava sentir que ell sabia tot el que s'havia de saber i que, si volia, li ho podia explicar a la clienta, a la mort. La buscava (necessitava) submissa. Buscava (necessitava) el control de la situació. I preguntava.

- Però, però què tenia?
- No ho sé.

La Judit encara mirava el plat no gaire predisposada a donar-li respostes satisfactòries. Llavors ell callava un moment i continuava amb l'interrogatori:

- Saps si estava molt dèbil o què?

Ara ella ja només movia les espatlles cap amunt en senyal de desconeixement.

- A veure, Judit, tenia alguna malaltia la teva àvia?

Més silenci, més gestos d'espatlles...

- És que no ho entenc, doncs. De què ha mort?

Per fi, ella va parlar. Sense aixecar la veu, només per a informar.

- De vella, suposo. I de sola.

I enmig del silenci que va quedar, un cambrer inoportú, que seguint el protocol va preguntar diligent:

- Volen postres?

Va costar Déu i ajuda convèncer el Martí que no calia que l'acompanyés al Poble. Volia tant sí com no, fer-li costat en aquest moment tan difícil.

Sempre li havia estat difícil desxifrar les expressions de la gent. No li valien les ganyotes, les arrufades de nas i els gestos connotatius. Ell necessitava les coses clares. Els sentiments clars.

Ben explicats. I ella que era dona de poques paraules...

- Judit, no pateixis. Tot anirà bé.
- Ja, ja ho sé.
- Quan és l'enterrament?
- Demà passat, penso.
- Hi podríem anar demà al matí, així passem el dia amb els teus pares.

Llavors, amb la menció del plural, era quan apareixien les ganyotes. Ella posava cara de circumstàncies i ell, que no les entenia, continuava fent plans aliè als sentiments de la seva promesa. Al final, però, havia aconseguit que captés que, de fet, preferia anar a l'enterrament tota sola.

- Serà una cerimònia molt reduïda, molt familiar...
- Que no sóc família jo?
- Sí, sí però, no ho sé...
- I llavors? Què passa?
- Res, passa que és una situació que vull afrontar jo sola.
- Tu sola? N'estàs segura?
- Sí, Martí, jo sola. Va, de veritat, no hi insisteixis més.

I ella, sola, va fer-se la maleta i ella, sola, va agafar el cotxe i es va posar en camí. I el Martí es va limitar a abraçar-la quan ja se n'anava. La va abraçar fort, per a infondre-li valor, mostrant-li el millor somriure que va ser capaç de conjurar. Però els seus ulls brillaven tristos, i preocupats. I la Judit ho va veure.

- Estàs bé? - Li va preguntar, tendra.
- Sí, sí. Tranquil·la.- Va respondre ell, una mica abatut. I de sobte, recordant que era la Judit i no pas ell que necessitava recolzament en realitat, li va tornar la pregunta una mica compungit: - I tu? Estàs bé, tu?
- Sí, sí. Tranquil.- Va imitar-lo.

I els dos deien que si i, en realitat, els dos estaven una mica desfets per dins.

I, malgrat la desfeta, ella va arrencar el cotxe i ell va fer-li adéu amb la mà mentre la veia cada vegada més lluny, carretera enllà.

- T'estimo - Li havia dit abans de marxar.
- Jo t'estimo a tu, Judit.

Però...

L'estimava.

S'estimaven.

Però...

CAP 2

El Poble era el Poble. Les coses canviaven el món i les persones, i tot canviava així com a norma general, però el Poble... el Poble era el Poble. Les casetes blanques apilonades, el mar que trucava a la porta, la mida minúscula, minúsculament ridícula comparada amb Barcelona i també minúsculament reconfortant comparada amb Barcelona, l'olor a sal... Tot continuava sent com era, com havia de ser.

Podria ser que aquesta visió distorsionada i idíl·lica que el Poble era un *què* on aferrar-se quan tot anava massa de pressa, un cinturó de seguretat, una constant invariable, una constant vital, la provoqués el fet que la Judit no coneixia el Poble.

En realitat, hi falta alguna cosa a la frase... un adverbí, per exemple. La correcta seria: la Judit ja no coneixia el Poble.

La Judit ja no coneixia el Poble. El veia, ara des de la carretera, però ja no el coneixia. La distància... bé: la distància distancia, separa. No sabia el que hi passava. No sabia, per exemple, que ara hi havia més casetes; blanques i apilonades, sí, però que s'havien queixat que el mar trucava a la porta, no sabia que la mida ja no era tan minúsculament ridícula i reconfortant comparada amb Barcelona i que ara l'olor a sal feia olor a altres coses també.

Però això ella no ho sabia. A ella li agradava més el seu Poble inmòbil, estàtic, quiet, que era més un record que un poble de veritat. Quant feia que no hi anava? Un any ben bo. La culpa sempre de les circumstàncies, de la feina, de la gent, de la vida, però la culpa mai agrada sentir-se-la pròpia. També feia un any ben bo que no veia l'àvia. Pobra àvia. Però bé... és que les circumstàncies, és que la feina, i la gent, és que la vida... uff.

- Ho sento àvia, he de penjar.

Això era el que sentia la pobra dona cada vegada que trucava a la seva neta cosa que passava una vegada al més com a molt màxim. Ja per no molestar gaire. La nena, que ja en tenia trenta un però que sempre seria la nena per a l'àvia, despenjava la trucada posant els ulls en blanc i una ganyota de fastiguejada veient a la pantalla del mòbil de qui era la trucada. Havia de reconèixer el número perquè, de fet, ni tan sols tenia guardat el seu contacte. Ni "Iaia", ni "Padrineta", ni un trist "Àvia", ni tan sols un nom sec, jo què sé... "Casa àvia". No. Res. Despenjava perquè havia de despenjar. Perquè era àvia. A les àvies se'ls despenja el telèfon. Però no perquè fos l'àvia. L'àvia a qui vols despenjar el telèfon. S'entén oi?

La Judit li suportava la xerrameca una estona i ja està. Escoltava a aquella velleta dir paraules petites i poc significants amb una veu igualment petita, petita i tremolosa i sí, poc significant, també. Li suportava la xerrameca i li contestava amb monosíl·labs a les preguntes de rigor.

- Com estàs, Judit?
- Bé, bé, prou bé, ja saps...
- E-e-escolta, quan em vindreu a veure?
- Aviat.
- I, i... ja has sopat?
- No, encara no.

Veus? “Com estàs”, “Quan em vindreu a veure” i “Ja has sopat”. Preguntes tontes, preguntes de dir per dir. Però l’àvia no les deia per dir. Mai deia res per dir. De fet, havia de fer un esforç per dir coses. Parlava amb la veu com trencada i tremolosa. I a la Judit la molestava aquella veu. Perquè la feia sentir culpable. Però ja sabem que la culpa no la tenia ella; la tenien les circumstàncies, i la feina, i la gent i la vida. En tot cas, si el que la molestava era la vulnerabilitat de la seva veu, s’hauria acabat d’enfurismar del tot si hagués vist l’anciana que parlava a l’altre costat de la línia, amb el telèfon fix enganxat a l’orella, aguantant-lo amb les dues manetes com acariciant-lo i amb els ulls petits i arrugats tots xops de llàgrimes d’aquelles que ploren els vells. Que semblen més lleugeres de vestir, més feixugues d’assimilar i més tristes, infinitament més tristes.

Cada vegada que trucava a la seva neta es feia la promesa de no plorar ni una mica, però llavors la Judit despenjava i ella li sentia els ulls en blanc a la veu i també la ganyota de fastiguejada i era tan simple com que no podia.

Tancava els ulls i les llàgrimes li brollaven, tristes, pobretes. I llavors encara li tremolava més la veu i semblava més petita i amb aquella veu tremolosa i petita, li preguntava si ja havia sopat i ella deia que no i, afegia amb veu d’ulls en blanc “Ho sento àvia, he de penjar”.

I penjava.

I l’àvia se n’anava cap al llit amb passets de vella i no sopava i s’estirava i dormia i pensava que potser no, que no volia llevar-se més.

Però això la Judit tampoc no ho sabia.

Per a ella, així com el Poble encara era el Poble, l’Àvia encara era l’Àvia. Encara era l’Àvia d’abans: l’Àvia forta, l’Àvia ferma, aquella Àvia dels ulls negres i brillants que desbordaven vida i que desbordaven ganes... de tot. Ganes de tot: ganes de molts més anys i de molta més

felicitat i de molta més pena. I ganes dels seus nets, de tenir-los, i d'abraçar-los... i també ganes d'ella, de tenir-se i d'abraçar-se.

I en tenia tanta de vida aquella mirada, que en vessava. Si la miraves als ulls, juro que veies com en vessava a borbolls. I sense ni tan sols preocupar-se'n, perquè li'n sobrava tanta que en tenia per a regalar. De vida, dic.

Com trobava a faltar aquells ulls, la Judit... I
quant de temps sense veure'ls...

Fins i tot les poques vegades que veia l'Àvia, provava sempre d'evitar-li la mirada. No fos cas que els seus Ulls ja no fossin els seus Ulls.

Que no ho eren, certament, però no havia sigut ella la valenta que ho havia comprovat.

No, ella s'havia limitat a preservar-ne el record i punt. I prou.

Per a ella l'Àvia encara era l'Àvia i el Poble encara era el Poble.

Així conservava el seu cinturó de seguretat, la seva constant invariable, la seva constant vital.

Amb la maleta en una mà va trucar a la porta que suposava que també era la Porta, encara. Va sortir un home amb camisa a quadres i cara trista.

- Judit.

- Papa

I després moltes abraçades allà sota el llindar de fusta.

- Papa, com estàs?

- Ves... bé suposo.

Però tenia els ulls inflats.

- I Mama, què tal?

- Mama... bé, suposo

Però tenia els ulls inflats.

- Passa, passa. Està a la sala.

I llavors van anar a la sala. Ella recordava perfectament on era, tampoc no n'hi havia per tant, però el Pare la va mig guiar: "per aquí, per aquí", li repetia. I així donava per fet que no, que no se'n recordava. I així li deia sense adonar-se'n, pitjor encara, que feia massa temps que no hi anava. I així la culpava: "*Shame on you*". Però el Pare no sabia que la culpa no era seva. Que la culpa era de les circumstàncies, de la feina, de la gent i de la vida, sobretot de la vida. A la sala hi havia la mare. Asseguda a la butaca. Enfonsada a la butaca.

N'hi havia dues de butaques, col·locades una al costat de l'altra. La de l'esquerra estava gastada i aixafada i usada. Era la de l'àvia. La de la dreta, la del costat de la finestra, de la plaça i de la vida semblava nova de trinca. Era la de l'avi.

Bé, era abans. Ara potser ja no. Potser nou anys sense fer-ne ús són suficients per a perdre la custòdia d'una butaca. S'hauria de consultar. En tot cas, ningú la utilitzava mai. Tothom sabia que hi era, i la veia, però abans s'asseia a la tauleta o al terra que a la butaca de l'avi. Ni tan sols l'àvia l'havia tornat a fer servir. I això que la seva estava ja per a llençar.

Crec que era per respecte. No sé a què. Respecte a l'avi no n'havia de tenir. Després del que havia fet... Però bé, no es pot escollir què respectar. Si es respecta un cabró... què hi farem. O potser no el respectava a ell. Potser era al seu record. Perquè al seu record sí que l'estimava. Tampoc no es pot escollir què estimar. Si s'estima el record d'un cabró... què hi farem.

També podria ser que en el fons l'esperés, encara. Després de tants anys.

“Probablemente ya de mí te has olvidado

Y sin embargo yo te seguiré esperando No

me he querido ir para ver si algún día

Que tú quieras volver me encuentres todavía”

Exactament.

Se me olvidó otra vez -Maná-

Potser perquè respectava el seu record o encara l'estimava, potser perquè en el fons encara l'esperava, pobreta, o tal vegada només era una qüestió de practicitat. Per què gastar una butaca nova?

“Total, pel que em queda, millor acabar d'amortitzar la meva.”

Potser pensava això l'àvia.

Sigui com sigui, el cas és que l'anciana no es va permetre mai més, des que l'avi va marxar, asseure's a la seva butaca: la que donava a la finestra, a la plaça, a la vida.

Tampoc no es va permetre mai més mirar gaire per la finestra ni sortir gaire a la plaça ni sortir gaire a la vida.

No, des de la seva butaca, no es veia tot això.

L'avi, sense ser-hi, li tapava les vistes.

La mare ocupava ara una d'aquelles butaques. Això ja ho he dit, escrit, vull dir. Però no he dit, escrit, que la butaca en què seia era la de l'àvia. Tampoc no cal, suposo.

No sé perquè, encara feia més por, respecte..., digues-li com vulguis, la fugida que la mort.

Asseguda a la tauleta de vidre de davant de la butaca hi havia una altra dona. Les dues es van girar cap a la Judit quan va entrar. A la mare la va reconèixer, és clar. L'altra dona... tenia gravada la seva cara a la memòria, segur, i el seu nom a la punta de la llengua, seguríssim.

Però no aconseguia saber...

- Judit! Ostres...

La senyora a qui, de moment, no posava nom, va aixecar-se i va anar cap a ella i, mentre li feia abraçades que anava tallant per a mirar-la de dalt a baix amb els ulls esbatanats, insistia a proferir un monòleg força llarg sobre com de gran n'estava i com havia canviat i també sobre els anys que feia que no l'havia vist:

- Què gran estàs, Mare de Déu Senyor!

- *Abraçada* -

- I que alta t'has fet!

- *Abraçada* -

- Ostres, has canviat moltíssim! Ostres...

- *Abraçada* -

- Quants anys feia que no ens vèiem? Quinze? Vint?

- *Abraçada llarga i definitiva* -

I la Judit estava bastant perduda i anava assentint amb el cap que és el que fa la gent quan està perduda.

Que sí, que estava molt gran, i molt alta i molt canviada i que feia quinze o vint anys que no es veien.

Llavors el pare, des de la porta estant va acudir al rescat:

- Glòria, no en fa pas tants d'anys, dona de Déu!
- Vols dir?
- Vull dir, vull dir. Pot ser que l'última vegada fos pel casament de la Susana?
- Ja pot ser.
- Llavors la Judit en devia tenir vint-i-u o vint-i-dos. Fa nou anys.

Fa nou anys

- Bé sí... potser sí. Nou anys són molts anys!

I una altra vegada cap a la Judit:

- Mare de Déu, és que has canviat molt.
- *Abraçada* -

D'acord: recopilem informació. Glòria. La senyora es deia Glòria.

Glòria, Glòria...

Merda. Glòria.

Glòria, la Mare de l'Hugo? Definitivament.

Glòria, la Mare de l'Hugo. Aquells ulls...

Merda!

- Ei, Glòria! Com estàs? Tu també has canviat molt.
- Jo? Sí... ens anem fent velles. És el que toca, ja ho veus.

Resignació, humilitat. Postís, tot postís, tot perquè diguis: "No, no. Et conserves molt bé." o bé: "No en tens pas tantes, d'arrugues." o també, i molt, molt important: "Ja voldrien moltes estar com tu" I somriure de complicitat.

Perquè fer-se vell (vella, vull dir) és la pitjor de les malalties i perquè nosaltres, les dones, competim entre nosaltres. No sé perquè. Bé, si que ho sé però posar-se a discutir sobre el patriarcat ara mateix no toca.

Val, després d'aconseguir deslliurar-se d'una veïna massa carinyosa i que es prenia definitivament massa confiances, la Judit va poder, per fi, acostar-se a sa mare.

- Mama, com estàs?
- Ves... bé, suposo.

Però no es va aixecar de la butaca.

- I tu Judit, com estàs?

- Ves... bé, suposo.

Ho va dir amb un mig somriure que va ensenyar a sa mare i que volia dir: “Si tu em dius que estàs bé, jo et dic que estic bé, però les dues sabem que tu no estàs bé i que jo no estic bé. I punt.”

Aquell somriure volia dir això. Exactament. Sense ni un punt més, ni un punt menys. I sa mare així ho va entendre. Exactament. Sense ni un punt més, ni un punt menys.

I després es van donar la mà que també vol dir moltes coses, però que ja són més llargues d'explicar.

A la sala hi havia dues portes. Una donava al passadís. Per aquesta havia entrat la Judit.

L'altra portava a la cuina.

Considero important esmentar aquest tipus d'informacions. No perquè permetin conèixer millor l'arquitectura de la casa sinó perquè així tinc una manera d'introduir-los a ells.

L'altra portava a la cuina.

L'escena a la sala estava quieta. El pare encara dret a la porta; la Glòria, asseguda sobre la tauleta; la mare, a la butaca, i la Judit, al terra, al seu costat, agafant-li la mà.

Tothom en silenci, mirant al terra.

Si això es tractés d'una pel·lícula, aquesta escena l'haurien retallat. No és gaire important, és avorrida, però és.

L'altra portava a la cuina.

Per aquesta van entrar ells dos. Primer va aparèixer el Guillem. Bé, en realitat van entrar tots dos a l'hora, però la Judit només el va veure a ell, al principi.

- Guillem!

Va alçar-se i va córrer a abraçar-lo.

El va abraçar.

I ell a ella.

Molt molt fort

i molt molt intens.

La mare per darrere va somriure. No gaire. Acabava de morir sa mare, no podia somriure, però aquells dos la feien feliç a pesar de tot. La feia feliç veure'ls tan units i pensar que potser

era una mica gràcies a ella que havia curat les seves baralles i que els havia criat tan bé com havia pogut. És a dir: bé.

Enmig de l'abraçada, la Judit va obrir un moment els ulls. Tot i que uns ulls negats d'emoció no hi veuen gaire, va aconseguir distingir l'esquena del seu germà i darrere d'aquesta, incòmode, esperant el seu torn per a saludar-la, un altre cos que no va reconèixer i uns altres ulls que sí. Aquells ulls...

Merda.

Es va desfer de l'abraçada i va dir a l'altre cos:

-Hugo.

I ell, mig rient, veient-la tan sorpresa:

-Hola, Judit.

I també es van mig abraçar o mig fer dos petons o... el que sigui. El que sigui però a mitges.

- Què hi fas aquí? - Va preguntar ella.
- He vingut amb ma mare que volia veure com estàveu.
- Ah, ja, clar.
- Si vols me'n vaig, eh! -Sempre en broma.
- No, no. És només que... no t'esperava aquí.
- Ja, jo tampoc. Vaig venir a passar aquest cap de setmana amb els meus pares i, quan em vaig assabentar d'això de la teva àvia, vaig decidir quedar-m'hi per l'enterrament- I després va afegir:- Ostres, per cert, Judit, ho sento molt.

“T'acompanyo en el sentiment”

- T'acompanyo en el sentiment.

“Gràcies”

- Gràcies.

Què? Nou? No, no. Més i tot. Encara en feia més d'anys que no el veia, a l'Hugo. Mare de Déu. Quina impressió. Havia canviat, però no gaire. O sigui: sí que havia canviat, però no havia fet un canvi brutal. Potser només havia evolucionat. Seguia en la seva línia.

Els cabells negríssims, rinxolats. Exactament com abans. Potser n'hi havia una mica menys, per això. S'havia deixat una mica de barba. No gaire. El feia semblar més gran la barba, però li estava bé. Portava un jersei de llana, de coll alt. La Judit mai no l'havia vist amb coll alt. Bé, ni amb jersei, la qual cosa era lògica, perquè només l'havia vist a l'estiu, però, sigui com

sigui, això del jersei la va impressionar més que tota la resta. Encara era prim. Ara era positiu, això. Abans només volia dir que estava esprimatxat. “Ja creixerà”. Tot i així, a sota d’aquell jersei se li marcava una mica la panxeta. Una mica només.

Estava guapo.

Tenia l’aspecte d’Hugo de trenta-dos anys que tothom s’hauria imaginat quan en tenia setze.

Encara era ell. Això és el que vull dir. Que encara era ell.

Ell encara era Ell com el Poble encara era el Poble.

- Mama - L’Hugo a sa mare - Potser hauríem d’anar marxant que aquesta gent deuen voler sopar.

Això “que aquesta gent deuen voler sopar” significava “Mama, va. Anem-nos-en que segurament volen estar sols i ens acabarem fent pesats.”

- Vols dir? Encara són les vuit, eh.

Pobra Glòria. Era bona dona, però sí que es feia pesada a vegades.

Després d’una mirada inquisitiva de l’Hugo, la Glòria es va aixecar de la tauleta i es va ajupir davant la mare i li va fer una abraçada molt llarga mentre li anava dient paraules toves a l’orella que suposo que venien a ser alguna cosa similar a: “Ei, saps que pots comptar amb mi pel que necessitis, oi?” o també: “Au, i dorm, eh. Que així es curen la meitat dels mals”

Pobra Glòria. Sí que es feia pesada a vegades, però era bona amiga. En

fi, que van marxar. Què fàcil, marxar!

La família va quedar-se, que és més difícil. Sí que era cert, en realitat, que havien de sopar.

Tothom sap el que ve quan es mor algú. S’ha de trucar a tothom per a avisar: “Escolta, que s’ha mort l’àvia. ... Oh, sí, sí que ha sigut dur, sí. ... Moltes gràcies pel condol. Apa, adéu.” S’ha d’organitzar l’enterrament, s’ha de comprar un taüt... En fi, tota un reguitzell de tasques que no fan res més que llevar-li misticitat a la mort.

Però ningú et diu que, quan se’t mor algú, hagi de continuar sopant, que hagi de continuar menjant i, en resum, que hagi de continuar vivint.

Podrien avisar.

CAP 3

No es va desfer la maleta.

Havien decidit, després que la Glòria i l'Hugo haguessin marxat, que es quedarien uns dies a la casa, al Poble. La Mare, el Pare, el Guillem i la Judit. Quan es mor algú, hi ha molta feina; molta. Els morts pesen. S'han de fer papers, repartir els béns, organitzar l'enterrament i... ah, sí! També s'ha de fer neteja de les pertinences de la difunta., del que ja no necessita, és a dir: tot. O sigui... res. No és una tasca agradable, haver de llençar tota la roba d'una persona, perquè... per què s'hauria de guardar? Fet i fet, ja no se la tornarà a posar mai més. Ara ja vestirà per sempre amb la roba de morta, sòbria i depriment, que la família haurà elegit amb tota la bona voluntat i també amb tota la pena del món. Vestida amb la mortalla fins que els cucs li separin els ossos de la pell i el temps la converteixi en pols. Pels segles dels segles. Amén.

En una casa tan gran com aquella, doncs, i amb el llegat d'una família tan reduïda com són quatre persones, hi havia una feinada de por. S'hi haurien d'estar uns dies.

Tot i així, la Judit no havia desfet la maleta.

No sé per què. Simplement no li havia sortit de dins. Acabada una breu reunió familiar en què havien parlat d'això, de la feina, entre altres coses, entre les que, casualment o no casualment, gairebé no hi figurava la mort que els havia reunit, ella havia pujat al pis de dalt i havia entrat com per inèrcia a l'habitació en què acostumava a dormir quan anava a casa l'àvia. Abans. Ara ja no hi dormia gaire. Ara ja no hi anava gaire, vull dir.

Va estendre la maleta al terra, al costat del llit, i en va treure un jersei gruixut i res més. El que portava posat era massa prim pel temps que feia. Per a ella, al Poble, sempre era estiu, sempre havia de ser estiu i sempre havia de fer calor i fer bo. Però en aquella època ja començava fer fred, ja no era estiu, ja no feia bo.

Podria haver col·locat la seva roba als armaris. Aquells eren buits. No havia canviat gens l'habitació. Semblava com si l'àvia no hagués gosat a tocar res, com si tingués el deure de preservar-la. Com si la casa sencera fos un museu d'història universal, de la història universal de la vida d'ella i de la família d'ella i dels sentiments d'ella, i en aquella habitació hi hagués una exposició permanent de l'era de la senzillesa, l'era fàcil, l'era feliç. L'era d'estiu.

Gràcies a aquesta preservació respectuosa, quasi cerimonial, els armaris eren buits així que els hauria pogut ocupar, però potser també a pesar d'aquesta, la Judit no va gosar ni tan sols obrir-los.

- Es pot passar?

El Guillem era a l'altre costat de la porta esperant dret i serè. Va acompanyar la pregunta amb uns trucs suaus.

Sempre era així el Guillem; suau.

- Passa, passa- va respondre ella.

I va passar. I només creuar el llindar de la porta va haver de fer una pausa i va quedar-se palplantat durant uns segons, molts segons, sense dir res i mirant-ho tot. Amb respecte i aire contingut. Justament com es miren les obres d'un museu.

- Saps què? - Va començar havent sortit de l'estaborniment.

Aquí un gest de cap d'ella que preguntava "què?"

- Saps com li'n deia, a aquesta habitació quan era petit?

Aquí un altre gest de cap que preguntava "com?"

- Li'n deia l'habitació búnquer.

- Què dius tu ara? -Ara ja sense gest de cap. Només un posat que volia dir: "No entenc res."

- A veure - Aquí el Guillem es va asseure sobre el llit amb parsimònia - en realitat no sé si li deia així o si el nom li he posat després, però el concepte era aquest. Suposo que no devia saber la paraula exacta però per a mi era justament això. Un búnquer.

- Però si no hi venies mai! I tampoc t'hi deixava passar, me'n recordo.

- Ja, però normalment no s'hi va, als búnquers. Només en temps de guerra. I en temps de guerra sí que hi venia. A refugiar-m'hi.

- En temps de guerra?

- A veure, vull dir quan hi havia problemes.

- Noi, quines metàfores - Va fer ella burleta.

- Ai, mira, no et diré res més. - En Guillem, mig ofès va aixecar-se del llit. S'havia acabat el moment.

- Va, no, no. - Va estirar-lo del braç per a fer-lo tornar a seure i va intentar disculpar-se encara mig rient. - Va home, ho sento! És que tens la pell molt fina, tu també.

- Sí, ja... I tu tens molt poca... ehm... sensibilitat poètica.

- Sensibilitat poètica? - Ara ja reia sense vergonya. Li posava massa fàcil...

- Mira, ja està - Molt indignat, ell - és que ets... uf... ets... - No trobava les paraules per descriure-la.- Ets... uffff. - Va desistir. Continuava indignat, per això.
- Que no, va, que no. - Va provar de posar-se seria i reconciliadora. - Què deies? Que la meua habitació era un búnquer i...
- I res. Això. Ja està. - Sí, definitivament ja havia passat el moment.

Havia passat el moment i havia quedat un silenci buit
buit, buit.

Ell pensava en més metàfores,
ella pensava en algun tema de conversa
perquè aquell silenci era buit,
buit, buit.

En Guillem va ser el primer en aconseguir omplir-lo una mica. Va aixecar el cap i va obrir la boca. Primer no en va sortir cap so. Tenia la cara compungida, sabia que el que volia dir no era un tema lleuger i fàcil, així que abans de tornar a fer l'intent de parlar va voler assegurar-se que no ho deia només per a dir, per omplir. Però no, ho deia més aviat per parlar, per parlar-ne:

- Escolta, com portes això de...

Potser no hauria fet falta completar la pregunta. Era evident com acabava. L'ambient estava estrany, la mort de l'àvia s'havia entaforat en cada raconet de la casa. Fins i tot a l'armari de les escombres hi havia mort. Tots la tenien present, no la podien defugir, tampoc la volien defugir i tot i així... Tot i així ningú no en parlava. Era com si ja n'hi hagués prou. Ja en parlava l'aire, de la desgràcia, i les parets. No calia que s'hi sumessin amb la seva xerrameca. No feia falta una escena trista de plorera infinita, de llàgrimes de cocodril. I tot i així...

- ... això de l'àvia?
- Què vols dir amb "això de l'àvia"? Que s'ha mort? - Ella, cínica, freda, tot cuirassa.
- Síííí, això.- Va fer ell amb aire resignat, acceptant que sa germana era així com era, ves.
- Com ho portes?

Amb el precedent de la conversa que estaven tenint i el de tota una vida de converses tallants i poc profundes, el Guillem no esperava gran cosa de la resposta. Li hauria valgut amb un "bé" sec. Però no ho sé... ella havia vist en els seus ulls com s'havia rendit amb la seva resposta, com si diguessin: "És així, la Judit: apàtica, insensible, indiferent, no s'hi pot fer res." I a ella només li agradava ser així quan algú intentava que no ho fos. Si algú provava de canviar-la, volia dir que podia canviar, que en qualsevol moment es podia treure la closca i

deixar-se abraçar i plorar una mica, també. Però si desistien... significava que ja no hi havia esperança ni volta de full; que la closca s'havia fet massa dura. Potser per això, quan son germà va tornar a fer-li la pregunta, ella va abatre's. Va permetre's la baixesa d'abatre's. Va baixar les espatlles i va respirar. Per fi: va respirar.

- No ho sé.

Era un gran pas per a la Judit dir que no ho sabia. Ella sempre semblava saber-ho. Això va agafar desprevingut el Guillem.

- Com?

- Això, que no ho sé.

Ella encara tenia les espatlles baixades i respirava sospirant. Semblava abatuda de veritat. En el fons son germà esperava que digués que estava bé. Sense problemes. Era el normal, i tothom necessitava normalitat en aquell moment. Però va respondre la pregunta amb una mica de feblesa i això el va desorientar. I a ella també. Els va desorientar.

- No ho saps?

- No ho sé.- Va fer una pausa llarga i va continuar parlant tot desafiant els precedents. - No sé com sentir-me, no sé com m'he de sentir.

- Escolta, Judit, no pots triar com sentir-te.

- Ja ho sé que no puc! És el que t'estic intentant dir: sento que no sé com sentir-me.

Ell va provar d'assimilar-ho. No ho entenia. Ella va continuar. Ara que havia agafat embranzida...

- Veus, és això. Ara mateix. Aquesta situació. Ara que s'ha mort sento que ella entendria el que vull dir, però...

- Quin és el però? És normal, no? La trobes a faltar.

- El però és que em sento hipòcrita. No la veia en mesos, Guillem. I tu tampoc. I no fèiem res per a visitar-la. Com pot ser que ara que fa un dia que s'ha mort la trobem tant a faltar si abans no ens recordàvem mai d'ella?

- Jo...

Ell...

Volia dir alguna cosa. Volia poder dir alguna cosa. Però no tenia res a dir. Tot el que havia dit sa germana era tan cert que feia ferida. I llavors, a més a més, hi va tirar sal:

- Guillem, no t'enganyis. No l'estimàvem.

Aquesta última sentència havia semblat que dictava pena de mort. Ell va aixecar-se del llit indignat i ofès i es va encarar a sa germana que encara hi era asseguda i que semblava molt tranquil·la. Ja ho havia assimilat ella.

- Què?! No! Mentida! Jo sí que l'estimava! - La sal coïa.
- Ah, sí? De veritat? N'estàs segur? - Continuava tranquil·la, ella, però ja no tant.- De veritat que l'estimaves? Estimaves la vella depressiva i malhumorada que no podia ni menjar sola, que es cagava i es pixava a sobre i que no es movia de la butaca si no era per anar a estirar-se al llit? O potser estimaves aquella àvia jove de quan nosaltres érem petits? Que era guapa i forta i bona, que ens renyava si arribàvem tard a dinar i que després ens abraçava així perquè sí i que era... bé, sí, exactament: era com el nostre búnquer. Perquè jo aquesta última també l'estimava i encara l'estimo. És que és fàcil estimar-la a ella. Però a l'altra, a la vella... Guillem, no t'enganyis: no vam ser capaços d'estimar-la. No vam ser prou valents.

En Guillem havia escoltat el monòleg de la Judit dret al seu davant. Encara n'estava de dret. Feia un posat que no era posat. Estava recte: cames immòbils, tors estirat, esquena dreta. Feia un posat neutre. Però els braços... ara els deixava caure al costat del cos, ara els creuava, ara es tocava la panxa... estava com nerviós. No sabia què fer-ne. De fet, no sabia què fer, què dir. No sabia res ja a hores d'ara. La Judit li havia desmuntat tot el relat que havia construït com a escut: que sí que estimava l'àvia, però que no havia pogut estar per ella perquè... (*insertar excusa aquí*). Però els arguments de la Judit així tan ben exposats i tan... punyents, sí, no els podia negar. Bé, sí que podia negar-los, però ja mai més s'aconseguiria enganyar a ell mateix que era el que el preocupava, en veritat. Volia poder viure amb la serenitat de no haver trencat mai ni un plat ni d'haver abandonat mai una vella agònica. De moment, només va saber dir:

- Jo...

Ella tampoc va dir res més. Semblava que se li haguessin acabat les piles. Semblava que ho hagués de tornar a assimilar. Costava. Per tant, van retornar a aquell silenci buit d'abans.

Després, algú va dir, fluixet:

- Tinc ganes de plorar. Vull una abraçada. Em fas una abraçada? Sisplau.

En realitat cap dels dos ho va dir, això. Ningú diu mai les coses així, tan clares, tan fàcils. Però tots dos ho pensaven, fluixet. I es van mirar als ulls un moment i es van veure les paraules que no deien a les pupil·les i es van abraçar. Fluixet, suau. Però fort. S'entén, oi?

Mai penses que tindràs sentiments així, quan ets petit. Sempre és tot tan clar que... I després venen i es posen a fer tombs per les entranyes i no es curen. Després venen i diuen que es queden i... i potser és això, fer-se gran: aprendre a anestesiàr-los amb abraçades i ja està. O potser això forma part de la mica d'infantesa que queda, perquè la maduresa només els reprimiria i es posaria de peus i somriuria després.

No ho sé. En tot cas...

- Neeens, vaaaa! A sopaaar, que se us farà freda la sopa!

CAP 4

A l'àvia no l'enterrarien fins al cap de dos dies.

Mort sobtada, investigació de causa de la defunció, autòpsia...

La mare havia fet servir algunes d'aquestes expressions quan la Judit havia preguntat:

“On és l'àvia?”.

És còmic, fins i tot, que se li acudís preguntar abans: “on és l'àvia?”, l'àvia la morta, que: “on és l'avi?”, l'avi el viu. D'això últim ni tan sols es va atrevir a parlar-ne. D'acord que l'una era morta, que sempre fa més respecte, i que l'altre no, però almenys tothom sabia segur que ella assistiria a l'enterrament. En canvi, ell...

Qui sap: potser era a l'Índia, ell, en un programa d'ajuda humanitària, o a Nova Zelanda, salvant cangurs, o potser a Tanzània, construint poblats i escoles per als més desfavorits. Potser era en algun lloc on realitzava tasques que li aportaven una gran satisfacció personal i que ajudaven persones sense recursos i tal i qual. Demostrant que el postureig ha existit des de sempre, des de tota la vida.

El postureig no es crea ni es destrueix; es transforma.

Segur que l'avi, allà on era, se'l considerava un exemple, un heroi, un bon home. Però al Poble no, que no hi era. I aquí se'l considerava un cabró i punt. I prou.

Un cabró casat amb la noia que havia estimat des dels setze. Un cabró que tenia sobre la pell un amor d'aquells idíl·lics i bonics i eterns, sobretot eterns. Que havia sigut, havia de ser, el primer, i l'últim. Un amor que ell havia estimat sempre... mentre va ser jove. Però tot es fa vell. Que després de l'estiu, ve la tardor. És el que toca. I a ell no li va agradar això que l'amor l'envellís. S'ha de dir que va esperar-se dos anys després d'haver-se jubilat, després que la vellesa fos definitiva. Va esperar-se dos anys a abandonar-lo.

Però el va abandonar, l'amor. La va abandonar, a ella.

Que ningú diu que no pugués abandonar. Ningú ho diu això... però fes-ho bé, home! No facis la maleta un dia així sense avisar, mentre ella ha anat a mercat a comprar-te aquell peix que tant t'agrada per a fer-te el dinar. A tu.

Avisa abans de marxar, home!

O almenys no et deixis una camisa arrugada al fons de l'armari. Que ella no pugui olorar-la quan t'enyori. I que t'enyori més.

No li escriguis una carta cada any. Una carta que hi posi: “Bon Nadal, espero que tinguis unes bones festes i un bon Any Nou. Firmat: Tu.” No ho facis això, perquè és de mal gust. És com si provessis de demanar disculpes sense voler reconèixer l’error. Disculpes patètiques, també t’ho he de dir. O et quedes o marxes, però que sigui definitiu. No li enviïs una carta només perquè sàpiga que ets viu. A qui li importa una merda si ets viu? Aquí no n’ets de viu. Eres viu quan hi eres. Ara ja no hi ets, ni n’ets.

Li feies renéixer l’esperança. Potser la teva esperança de merda és el que la va mantenir viva tant de temps, nou anys. Potser sense les teves cartes de Nadal se li hauria escurçat la vida. Però saps què? Potser encara hauria viscut mig bé. Potser no hauria viscut mig morta. Potser. Però home; si has de marxar, fes-ho bé.

I hi ha una altra cosa també. Quan tot està malament, no ho empitjoris.

Quan filla, gendre i nets estan sopant a la taula de la cuina, i no a la del menjador, eh! La del menjador ella la reservava per a ocasions especials, per quan es reunia tota la família. Feia temps que s’hi acumulava la pols a la taula del menjador.

Això; que quan tots quatre sopen compungits i en silenci, fent cullerades petites i tímides, com si els fes vergonya realitzar una acció tan banal i terrenal com és menjar, ara que els aconeixements havien pres un caire tan transcendent i celestial, no truquis a la porta sisplau.

Un home vell plantat allà davant el portal de fusta. Era vell, es veia que era vell. Però vell d’una altra manera. Com amb una vellesa rejuvenida, una vellesa d’arrugues morenes i de barret estampat cobrint la calva. Una vellesa dissimulada.

No truquis a la porta sisplau, que els embolicaràs el cap.

L’home de vellesa dissimulada mirava la porta com es miren els amics que ja no ho són però que tampoc són enemics després de tants anys. Mirava la porta com es miren els amics que ja no són res.

No truquis a la porta, sisplau, que els capgiraràs el món

L'home vell de vellesa dissimulada va col·locar la mà en forma de puny...

No truquis a la porta, sisplau, que ara no pateixen.

va aixecar el braç...

No truquis a la porta, sisplau, que prou pena tenen.

va agafar embranzida...

No truquis a la porta, sisplau.

i va...

No truquis, sisplau.

trucar...

Sisplau.

a la porta.

Merda.

-No et moguis mama, ja obro jo - Això el Guillem a sa mare.

Sempre sap què fer el Guillem, sempre sap què dir i sempre és tan educat que també va ser educat quan va veure aquell vell allà plantat davant la porta de casa. Amb un barret estampat

de flors que li cobria mitja cara, però que tot i així li revelava una ganyota compungida, com si tingués una mica de vergonya. Pobret, deu tenir fred, va pensar. De fet, sí que en tenia, de fred. L'error del Guillem va ser donar per fet que només tenia fred, que l'única raó per la qual havia trucat a la porta era per a refugiar-se d'això, del fred.

Després, el vell se'l va quedar mirant durant una estona massa llarga dins els paràmetres socials acceptats i en Guillem va pensar: "Pobret, deu viure al carrer. Potser jo també m'hauria trastocat una mica si visqués al carrer." Ingnu.

- Passi, passi. Es deu estar gelant aquí a fora.
- Gràcies.

I va passar. I caminava pel passadís com qui se l'ha recorregut mil vegades. Probablement en Guillem ni tan sols s'hi va fixar que el vell tenia aquella casa més apamada que ell. Ingnu.

- Espera't aquí - Li va dir quan ja eren a la sala.

Ell va acabar d'arribar a la cuina.

- Mama, ha quedat una mica de sopa?
- Sí, per què?
- Hi havia un vell a la porta. No deu tenir casa i està congelat. Li'n podem oferir un plat?
- Bé, sí... pensava guardar-la per a demà dinar, però...

Però... va agafar un plat fondo de l'armari i va començar a remenar la cassola mentre el Guillem feia seure el vell. La Judit i el pare se'l van quedar mirant. Però només com un es queda mirant un vell sense sostre que s'ha acollit a casa. Res més. Encara portava el barret.

La mare va acabar d'omplir el plat fins al capdamunt i va iniciar l'operació de dur-lo a la taula provant de no vessar-ne ni una gota. Feia cara de concentració. Quan la mare fa cara de concentració se li fan unes arrugues fines al voltant dels ulls i també a les comissures dels llavis. Arrugues fines mentre agafava el plat, arrugues fines mentre el portava caminant lentament, arrugues fines mentre el deixava sobre la taula amb cura.

Llavors va aixecar el cap,

llavors va veure el vell.

Les arrugues fines van desaparèixer.

Els contorns dels ulls van quedar llisos i també el voltant de la boca. I tota la cara li va quedar llisa. Llisa i pàl·lida. Semblava una nina de porcellana. Feia por. Va quedar-se així una estona. Tothom la mirava i ella no mirava a ningú. Ella mirava a la paret, llisa. Després, amb

calma va tornar a agafar el plat de la taula i va girar cua. Va treure la tapa de la cassola i hi va abocar la sopa amb què havia omplert el plat. També va estar-s'hi una estona així, amb la postura recta i serena i donant l'esquena a les altres persones que convivia en aquella sala i que no s'atreveien a dir res.

Suposo que va ser un impuls. Funcionem per impulsos. Seria això, sí. Un impuls va recórrer l'esquena de la Mare com un calfred i va girar-se cap a nosaltres tornant a clavar la vista en un punt fix de la paret. Un altre impuls:

- Fora.

Ho va dir sense vacil·lar, sense tremolar, sense arrugues. Ho va dir llisa. Ho va dir mirant a la paret, però no ho va dir a la paret.

Ell va aixecar-se. Ell, el vell. Va aixecar-se de la cadira i va marxar. Ja sabia on era la sortida. A la cuina tothom va restar en silenci. Van sentir la porta obrir-se i després van sentir com es tancava. Ho van sentir i ho van sentir. A les orelles i al cor. Van sentir com se'ls desfeia una pressió a dins al pit que no sabien què tenien.

Van respirar.

La mare va ser la primera a parlar. La veu pausada, encara llisa:

- Queda sopa per a demà dinar.

I tots ho van entendre. Tot, ho van entendre tot.

El Guillem va córrer a abraçar-la. El van seguir el Pare i la Judit que no en sabien tant d'abraçar, però que també ho van fer.

I d'aquella abraçada a la Mare li van renéixer les arrugues a la cara. I els gemecs a la gola. I les llàgrimes als ulls.

CAP 5

La història podria haver anat així:

L'avi, que sí, que era l'avi, i no un vell sense sostre que buscava refugi, va marxar de casa tal i com la Mare li havia ordenat. Va tancar la porta amb suavitat, no estava enfadat, no volia estorbar, i va fer el gest de marxar. Que sí: que durant res, una mil·lèsima part de segon, de moment, va pensar que marxava. La inèrcia. Però quan va començar a sentir, la inèrcia va desaparèixer. Sense més. Sense rastre. I en desaparèixer va deixar un buit que es va omplir de paraules i de sentiments i de pensaments i de tot un remolí d'abstractes que cridaven molt i que volien només donar una mateixa ordre: "No. Para. No caminis. No et moguis. No marxis. No abandonis. No, sisplau, una altra vegada no." Això és el que cridava aquell buit ara ple. Que no ho tornés a fer, de marxar.

I va funcionar. Talment com si hagués estat idea seva, el vell va veure claríssim que no podia fer un pas més. No podia allunyar-se més de la porta perquè llavors no hi hauria retorn. Si abandonava ara, seria un cabró per sempre més, per tota la vida.

El matí següent la Judit va obrir la porta i va trobar-se el vell, l'avi, vull dir, dormint a l'entrada. *sacrifici*. A l'home, els nervis van contrastar-li la vellesa i va aconseguir aixecar-se del terra amb una celeritat sorprenent. La Judit no sabia què fer. Parlava molt ràpid, ell, i molt. Deia coses potser sobre entrar, potser sobre la mare, potser sobre ella... no ho sé. La Judit feia cara d'escoltar, però no escoltava. La paraula *sisplau* la va sentir, això sí. Moltes vegades. Li semblava que *sisplau* era l'únic que deia el vell, l'avi, vull dir...suposo. "Sisplau allò, sisplau això, sisplau perdó i un sisplau final. Sisplau."

Sisplau i ella no sabia què dir ni què fer.

Sisplau i va arribar el Pare. Sort.

En veure'l, l'avi va repetir-li el discurs d'abans, que la Judit encara processava. Potser va afegir-li algun sisplau de més i tot. L'home, com sa filla, també feia cara de perplex i de no estar escoltant gaire, tampoc. Tot i l'estupefacció i potser gràcies a ella, el Pare va fer un gest amb la mà no gaire ferm que convidava passar al vell que el mirava amb ulls suplicants. Continuava sent el seu sogre, amb tot, i no es pot lluitar contra la fal·lera de la gent per caure bé als sogres.

Així que l'avi va passar. I va demanar perdó. I tothom el va perdonar. I van ser feliços i tots junts en harmonia van enterrar un cadàver.

La història podria haver anat així.

Podria. Però, no.

L'avi, que sí, que era l'avi, i no un vell sense sostre que buscava refugi, va marxar de casa tal i com la mare li havia ordenat. Va tancar la porta. No amb suavitat ni tampoc amb un cop sec furibund ni res. Només va tancar la porta com es tanca la porta normalment, quan la teva filla, a qui no veies des de feia nou anys, no t'ha fet fora de la casa que havia estat la teva.

Sense ni parar-se a fer un sospir profund i teatral que les circumstàncies gairebé requerien, ni cap moviment melodramàtic que pogués denotar que la situació li provocava alguna reacció, més enllà d'una expressió una mica compungida, va fer el gest de marxar.

La inèrcia.

Però li va fer cas, a la inèrcia. Va marxar, i es va sentenciar, suposo. A ser un cabró per sempre més, per a tota la vida.

Es va sentenciar i, tot i així, l'endemà a l'hora d'esmorzar ja era assegut a taula com si res no hagués passat.

Havia arribat ben net, ben menjat i ben dormit.

La nit anterior, el vell s'havia vist al carrer, sense lloc on passar la nit i sense plat de sopa calenta i havia acudit a l'única casa on creia que encara podria ser ben rebut o, al menys, rebut. La Glòria i la Mare, la filla, vull dir, eren molt amigues, ja de petites. La Mare hi vivia, al poble. La Glòria només hi estiuejava. Això normalment marcava la diferència. Tenir un poble (un Poble) on passar l'estiu... està bé. Denota diners i llibertat. Ara: viure en un poble fins i tot a l'estiu... ja no està tan bé. Tot i així, tot i les diferències i la distància, aquelles dues eren inseparables només l'estiu començava a despuntar. Eren d'aquelles amigues que, a vegades, semblen mig germanes. I la confiança fa fàstic. A casa la Glòria no s'hi podia anar mai. Els seus pares eren uns estirats a qui les criatures... diria que no els feien gaire gràcia, però l'expressió exacta és: els repel·lien. A ella la suportaven perquè era la seva filla, però sempre que podien se l'espolsaven i l'enviaven a fora: "al carrer, a jugar, va, que fa bon temps"

Per tant, si quasi ni la volien a ella per casa, menys hi haurien volgut l'amiga, que no hi pintava res allà. Així, com que a casa la Mare n'eren bastant menys, d'estirats, la Glòria hi passava moltes estones. Amb moltes estones, vull dir que gairebé hi vivia. L'Avi i l'Àvia, que llavors només eren el pare i la mare, estaven encantats d'oferir-li un llit on dormir, una mica de pa amb vi i sucre per esmorzar, o per dinar, o per sopar o per quan convingués i també estaven encantadíssims de donar-li una mica d'afecte. Era el que més falta li feia.

Mai ningú havia tingut la sensació que la Glòria tenia un deute a saldar amb aquella família. Ho feien altruïstament, no volien res a canvi, eren bona gent. I tot i així... el pare ja no era el pare. Ara era l'Avi. I havia canviat. Potser era una mica més rata rastrera, ara. Per això, va sentir-se amb el dret d'acudir a casa la nena amiga de la seva filla, que ja no era nena. Ara era mare. No s'atreiria a negar-li recer una nit, tantes com ell l'havia arrecerat.

I no s'hi va atrevir, no. Quan la Glòria va obrir la porta i va veure aquell fantasma allà palplantat, aquell home desaparegut, despatriat, cabró... no ho sé... no s'hi va poder negar. Va dir passa i va passar i li va donar sopa i li va donar un llit i bona nit.

L'endemà al matí va llevar-se d'hora i ell ja no hi era. Ben bé que era cert tot plegat, era un home fantasma.

Era un home fantasma però encara, de moment, no sabia travessar parets així que, palplantat altra vegada al davant de casa, de Casa, va haver de trucar a la porta. Va obrir la Mare, amb cara d'adormida i de cafè. Tot va anar molt ràpid, com una coreografia perfectament assajada. La dona va veure el vell, son pare (diguem-ho fluixet), allà palplantat, amb cara de ben net, ben menjat i ben dormit i, com si fos un acte reflex, tal i com havia obert la porta, va tancar-la. Com un boomerang. Quedava una escletxa oberta només, quan dels llavis primis i continguts del vell en va sortir la paraula filla.

“filla”

Els fets que després van seguir, la cursileria, la càmera lenta... tot, tenen una semblança tan gran a una escena pastelosa d'una pel·li de Hollywood que gairebé fa vergonya explicar-los. No ho sé, potser a vegades a la vida hi ha moments que semblen una pel·lícula de Hollywood. Potser sí que a vegades Hollywood recrea la vida real o tal vegada som nosaltres que, a la vida real, recreem escenes de Hollywood. Qui sap. El cas és que l'home va dir “filla” així fluixet, tendre, amb un deix innegable de xantatge emocional a la veu. I ella ho va sentir, i li va calar. Feia anys que no li deien això, *filla*, i, en aquell moment, el va trobar l'adjectiu més bonic del món. *FILLA*. Gairebé sense voler, l'escletxa de la porta va anar eixamplant-se fins que va quedar oberta del tot, i del forat en va aparèixer ella, la Mare, la filla, amb la mirada clavada a les espadenyes com si li fes vergonya, de sobte, la situació, el seu comportament.

Com si l'adjectiu amb què son pare s'havia referit a ella l'hagués convertit altra volta en una nena petita, espantada, per si la dolenteria que acaba de fer, decepcionarà els seus pares. Aprofitant el moment de feblesa, ell, el pare, l'Avi, sense ni mencionar la paraula si us plau, va preguntar amb el mateix to xantatgista a la pronúncia si podia entrar. La dona, encara atrapada en el record de qui ja no era, va fer un gest amb la mà no gaire ferm que el convidava a passar. Continuava sent el seu pare, amb tot, i no es pot lluitar contra la fal·lera de la gent per caure bé als pares.

Van baixar la resta a esmorzar i van trobar-se el vell que a la nit anterior tantes llàgrimes havia provocat, assegut al cap de taula. Com un senyor, l'esquena recta, la tassa a la mà. I no van dir res. Només van mirar la Mare que de seguida va tornar a baixar els ulls cap a les espatlles i van seure a esmorzar. A la mateixa taula que l'Avi. Incomoditat per sobre de tot. Tot i així, no van dir res. Van esmorzar amb ell com si cada matí ho haguessin fet i prou. Si era el que volia la Mare...

També ella va seure amb una torrada al plat al voltant d'aquella taula incòmoda. Va seure justament al costat de l'Avi i, potenciant la seva fama d'home fantasma, va actuar com si no el veiés, com si no existís. Quan va començar a parlar, ens parlava a nosaltres, no a ell. Si volia ser allà, molt bé, que hi fos, però no seria, sota cap concepte, membre de la família. I els assumptes familiars es parlen amb la família, no amb ell.

- A veure - la veu la tenia clara però parlava fluixet- sento moltíssim haver de dir això, però l'enterrament és d'aquí dos dies i crec que ens hauríem de treure tota la feina de sobre, quan més aviat, millor.- Això ho deia ella, la filla. I parlava amb una objectivitat que feia por.- No vull quedar-me aquí més temps del que sigui necessari. Sé que és injust que, a sobre de pena, tinguem feina, però les coses són com són.

Acabada la parrafada que probablement havia assajat tota la nit, va quedar un silenci en el qual la dona va abaixar de forma gairebé imperceptible les espatlles. Com si estigués una mica derrotada, però, de forma imperceptible, que ningú s'adonés que n'estava. Després, en un to totalment diferent a què havia utilitzat abans, un to quasi suplicant, va afegir:

- Sisplau nens, fem-ho bé, necessito que ho fem bé.- Està bé, ara ja no feia tanta por.

El Guillem els hi va notar, la súplica i l'abatiment, el Guillem les notava aquestes coses, les imperceptibles.

- Mama...

Només va dir això, i també va dir una abraçada molt llarga i llavors la Mare va sentir que "*mama*" era l'adjectiu més bonic del món.

La Judit estava rebotada. Sabia perfectament que no tenia dret a estar-ho, però ho estava. Sabia que no era culpa de la mare, ni de ningú, però li semblava injust i de mal gust això d'haver de posar-se a fer neteja de la casa ara que havia mort l'Àvia. O potser no li semblava injust ni de mal gust, potser ni tan sols pensava, però estava rebotada, estava empenyada. Potser només era la pena que sentia que li havia donat per a manifestar-se així. Segurament. A més, per sobre de la pena o tal vegada una mica a causa d'ella, trobava terriblement a faltar el Martí. Terriblement, terriblement. I això també li feia por. Estava empenyada amb ell per no ser-hi, sabia perfectament que havia estat ella qui li havia prohibit venir, però simplement no recordava en quin coi de moment havia pensat que seria bona idea que no l'acompanyés. Tota aquella allau gegantina de sentiments aclaparadors que l'estava atrapant amb tot allò de l'Àvia, i també allò de l'Avi, i de la Mare, i del Poble i de tot s'hauria desfet una mica si a la nit el Martí hagués dormit amb ella al seu llit i l'hagués abraçat molt fort fins que hagués tancat els ulls i hagués respirat. També segurament la por s'hauria desfet. En comptes d'això s'havia hagut de conformar amb un missatge de bona nit:

“Bona nit bonica, t'estimo”

Ni tan sols l'havia contestat. Ella no volia un missatge. Ella volia un petó al front. Sabia que no podia enfadar-se amb ell, però bé... no ho sé, estava una mica enfadada amb tothom, una mica enfadada amb el món.

- Judit, vols anar a llençar les bosses al contenidor sisplau?
- No, mama, no vull, hòstia.

En realitat, seria més encertat si aquesta última rèplica anés escrita així com segueix:

“No, mama, no vull, hòstia.”

Així millor. Més que res perquè no va ser ben bé una rèplica, no va ser el que va dir, només ho va pensar. Els seus llavis només van atènyer a articular:

- Vaaaig

Amb la *a* molt allargada, el significat de la qual era exactament *“no, mama, no vull, hòstia”*

Tots quatre s'havien passat el matí profanant armaris i calaixos, traient-ne tots els objectes i classificant-los en dues piles. La primera era la de guardar; la segona, la de llençar. En realitat aquesta última més que una pila eren bosses d'escombraries negres que s'anaven omplint a mesura amb les hores.

- Mama, n'hi ha moltes, no les puc portar totes, algú m'ajuda?
- Doncs, fas dos viatges.
- Pffff - (esbufec connotatiu)

Van parar la discussió. Van sentir cruixir les escales. Pocs segons després va entrar a l'habitació l'Avi. No l'havien vist més en tot el matí. Havent acabat d'esmorzar, la família havia pujat a dalt a començar la seva labor i ell s'havia quedat a baix qui sap què fent. Potser s'havia passat el matí mirant la tele. També podria ser. Seria una ofensa, per això. Ni una sola vegada s'havia dignat a pujar a preguntar-los si podia ajudar. Li haurien dit que no, sota cap concepte, ja se sap que no formava part de la família i tenien un orgull.. Però hauria estat tot un detall que ho hagués provat.

- Aquest em pot ajudar.

Aquest era l'Avi. Estava rebotada la Judit, parlava malament. Segurament amb l'esperança que, exagerant els sentiments, algú els reconeixeria i l'abraçaria tot just una mica, tot just per seguir endavant.

L'orgull. L'orgull de la família que, en veritat, ara es traduïa en l'orgull de la Mare, La dona sentia que ja l'havia ferit de mort obrint-li la porta a aquell que tant de mal havia causat a la vella mare, l'Àvia, que tenia i ja no tenia i, en part, per culpa seva, de l'Avi, i en part per culpa seva, de la Mare. Que no, que no en tenia cap de culpa, ella, que en tot cas tenia la mica de felicitat que la vella havia guardat en els últims anys. La mica. Però la dona avui anava més encorbada. Sobre la seva esquena maltractada hi pesava una llosa rotulada amb la paraula remordiment i dins el pit la dignitat ferida, esquerdada, foradada.

- *ras*- va dir la dignitat

La Judit l'havia estripat encara un bocí més, com s'estripa una tela vella, quan va demanar, amb la seva millor cara d'emprenyada, això sí, que l'Avi l'ajudés a portar les bosses al contenidor. Si no ajudava, al menys, al menys, no era part del clan. I era important, això. Per a la Mare. I qui sap si per a la Judit. Qui sap, perquè estava rebotada i és difícil mantenir principis, mostrar principis, quan s'està rebotada.

"Una hòstia, es mereix aquesta nena."

La mare li va clavar una hòstia a la galta allà davant de l'Avi i tot, davant de la discussió, sense cap mena de vergonya. Li va clavar una hòstia amb la mirada, que no li va deixar marca física, però que va ser més explícita que si l'hagués dibuixat amb la mà oberta. Però era una hòstia d'impotència, de *què hi farem*, d'ara ja està fet, d'ara ja està dit. I com que ja estava dit, l'Avi es va donar per al·ludit i va agafar dues bosses amb un vigor impropï d'una persona de la seva edat i una indiferència impròpia d'algú a qui acaben d'incloure en el clan amb una acció igualment metafòrica com palpable.

Ella anava davant, ell la seguia en silenci. Silenci és la paraula que descriuria la situació. SILENCI. Tants silencis com hi ha... de tants com n'haurien pogut escollir i van triar aquell

que no deixa parlar. Aquell que és silenci per obligació i no perquè s'hi estigui bé. Un silenci poc còmode, d'aquells que, amb la disculpa pertinent per a fer ús d'un símil tan desgastat, d'aquells que es tallarien amb un ganivet. Si de la escena se'n fes una fotografia i després s'imprimís, l'impuls inevitable i orgànic de qualsevol qui la tingués entre els dits seria tallar-la amb unes estisores pel mig, just per l'espai entre la noia del davant i l'home de darrere. Perquè seria il·lògic que tots dos estiguessin retratats en la mateixa fotografia i junts en el mateix espai. Tan gros era el silenci i tan incòmode, que va ser l'Avi qui va voler trencar-lo i, si tal tasca es feia impossible, omplir-lo, com a mínim.

- Què hi ha en aquestes bosses?

No hi va haver resposta, aquella vegada. La Judit sentia que no estava bé que li dirigís la paraula.

L'altre va insistir:

- Què diu que hi ha?

La Judit sentia que no estava bé que li dirigís la paraula, però també sentia el silenci...

- Res, coses.

- Quines coses?

- Coses de l'àvia - Potser si mantenia el gel no era tan greu.

- Ja, això ja ho sé. Però d'on les heu tretes? - Semblava interessat, l'home. Talment com si de veritat volgués saber l'origen d'allò que hi havia a les bosses i no parlés només per no haver de no parlar. També la Judit li va olorar aquest deix d'atenció a la veu:

- I a tu, que t'interessa això, eh?

Ell va respondre. Cal tenir en compte que, el que va dir, ho va dir cridant, és més denotatiu si s'entén així:

- Quin cony de pregunta és aquesta? Saps de qui eren aquests trastos que voleu tirar al contenidor, oi? Eren de la meva dona, de la meva puta dona, hòstia! De l'amor de la meva vida!

Va dir coses molt boniques, però pels crits se li escapava la hipocresia. Cridava paraules d'amor més per demostrar el seu dret sobre la morta i els seus objectes que per dir que l'estimava.

La Judit ni tan sols va immutar-se pel fet de sentir-li els brams a la cara. Va ser com una d'aquelles escenes de dibuixos animats en què dues caricatures conversen i, quan una d'elles s'enfada molt, creix i gairebé sembla que vagi a menjar-se a l'altra. I aquesta segona roman immòbil mentre una pluja d'escopinades li plou a sobre.

Havien hagut d'obrir les bosses i tirar-ho tot d'un en un, perquè no ho havien separat pas per si era plàstic, paper... Haver-ho de tornar a treure feia una mica de mal. A la Judit, almenys.

Qui sap què sentia l'Avi. Una vegada li va haver passat la rabieta momentània i egoista, ja va semblar que, de fet, si no li havia de servir per a marcar territori, li importaven una merda les bosses i el que hi pogués haver a dins. Callats tots dos, anaven passant d'un contenidor a un altre procurant no fregar l'esquena amb la de l'altre i procurant encara més que no se'ls veiessin les intencions a la cara. A vegades, com ara, ella treia un objecte que no sabia què era i mirava fixament l'avi com buscant la fortalesa per a poder preguntar-li-ho. Després, però, tornava la vista cap a l'objecte en qüestió i remenava el cap com renunciant a dirigir-li la paraula de forma definitiva. Aquesta vegada l'Avi l'havia enxampat mirant-lo amb ulls com interrogants.

- Què et passa? - Ho pretenia dir com un *què et passa* objectiu, però li havien sortit les paraules molt brusques sense voler.
- Què - va fer l'altra sobtada

L'Avi va pronunciar un gest de cap que, mirant un CD que la Judit tenia a les mans i després mirant-la a ella, preguntava amb una claredat que tots dos van entendre, què passava amb allò que tenia a les mans.

- Res, només...- va fer ella - la Mare m'havia dit que l'Àvia feia molt de temps que no escoltava música. Ben bé des que...

Quedava flotant des de quan l'àvia no escoltava música. Ja s'havia entès, no es repetiria.

- A veure, deixa-me'l mirar...

L'Avi va agafar-li el CD de les mans i el va examinar com buscant-hi escrit el nom de Juan Luís Guerra o de Raphael o qualsevol altre d'aquells que tant li agradaven, però no l'hi va trobar. Era només un CD en blanc i que...

- Hòstia! Hòstia, hòstia hòstia.

L'Avi repetia la paraula hòstia com si no sabés dir res més i se sentia tan còmode en *l'hòstia* com si no digués res. S'havia posat una mà darrere el clatell i amb l'altra encara mirava el Cd qui sap què veient-hi. La Judit va provar de mirar-lo també, però continuava sent el mateix CD en blanc de fa un moment. Veient que l'home tenia poques intencions d'explicar-li el que passava, va voler donar el tema per tancat:

- Va, dona-me'l - li va arrencar el disc de les mans - Tanta comèdia...
- No, no, no! No el tiris - Va exclamar ell, alarmat - Bé, o sí, fes el que vulguis.
- Què? - Estava perplexa per l'actitud de l'Avi, habitualment freda i distant i ara tan... no ho sé, com si li importés de veritat alguna cosa que ja era molt. - Què en faig? Ho llenço o no?
- Fes el que vulguis, et dic.

- Sí, ja, però semblava que...
- Fes el que vulguis perquè no és meu.
- Clar que no! És de l'à...
- És teu.
- Com que és meu? - No recordava cap CD que s'hagués deixat allà, ella.
- Bé, el va fer ella (l'Àvia)... però tu... és el teu... - La Judit no entenia res del que l'home deia i tampoc ell s'entenia les paraules. - Et recordes d'un estiu quan vas venir al Poble, devies tenir setze anys, potser disset. Estaves molt intensa i eres molt feliç, aquí. - Ella va abaixar el cap, allò sí que era veritat, sempre hi havia estat feliç aquí. - Recordo que, a vegades, a la nit pujaves a l'habitació i t'hi estaves estones llargues. Escrivies. Tenies una llibreta amb cobertes blau marí i pàgines repletes de poemes...
- Què? Però... - També allò era veritat, però... - I tu això com ho saps? No la vaig ensenyar mai a ningú aquella llibreta ni cap poema!.
- Espera, dona, que no he acabat. Quan va acabar l'estiu, la llibreta es va quedar al calaix on l'havies guardat després d'escriure l'últim poema.
- I me la vas xafardejar? - Ho deia impacient.
- Que t'esperis, dic. I no m'interrompis! Ningú va obrir aquell calaix mai. No per preservar la teva intimitat, no et pensis. Simplement no se'ns va ocórrer. I van passar els anys, ja ho saps i llavors vaig... vaig...
- Marxar, vas marxar.
- Sí- ara ho deia, fins i tot, compungit, una mica almenys.- Vaig marxar, però li enviava cartes de Nadal - Aquí la Judit va remenar el cap desaprovant les cartes i, encara més, que l'Avi les volgués fer servir d'escut, com si marxar no hagués estat tan greu perquè li enviava cartes. - Mira, ja ho sé que potser no ho havia d'haver fet però què vols que et digui? La trobava a faltar i si vivia a l'espera d'una carta seva...
- Te les responia?
- Sí, clar. Si vivia a l'espera d'una carta seva, se'm feia més fàcil tot, era com si la tingués al meu costat.

La Judit estava tan indignada i astorada a la vegada per l'egoisme d'aquell home que no sabia dir res, només remenava el cap repetidament, que podia entendre's com un indicatiu de falta d'arguments però que, en realitat, els agrupava tots i els calmava una mica, sinó, hauria explotat. Va dir, brusca:

- Va, és igual, continua amb la història de la llibreta.

- Ah, sí, bé: em sembla que devia ser el segon o el tercer Nadal que era fora i li havia enviat la segona o la tercera carta, potser tenia flocs de neu aquella, crec que sí. Temps després em va arribar la resposta. La teva àvia em responia les cartes com si me n'hagués anat de viatge uns mesos i haguéssim acordat que ens comunicariem així. Escrivia amb naturalitat i freda, com si no haguéssim compartit una vida, només una tarda o dues:

Benvolgut, (estimat)

-estimat en parèntesi perquè en realitat no ho posava-

Aquí tots estem bé, tot bé.

-potser això també hauria d'anar entre parèntesi, així:

(Aquí tots estem bé, tot bé.)

perquè sí que ho posava, però no era veritat-

Llavors resumia com havia anat l'any en cinc línies i l'any quedava neutre i indiferent. Ja ho fan això, els resums. En aquella segona o tercera carta el resum era resum, sense gaires detalls, només un. Només deia:

He trobat una llibreta de la Judit. Suposo que era de la Judit perquè era a l'habitació de la Judit i la lletra era la seva i també els sentiments eren de la Judit. I també els poemes eren de la Judit.

Els he gravat. Me'n va ensenyar ella a gravar la veu en CD's un dia, ja fa dies. Ho va fer com amb la cara irrespectuosa de qui sap. He gravat els poemes. Escrivia tan bonic, la Judit. No sé si encara escriu. Potser no. I tenia sentiments tan bonics, la Judit. No sé si encara els té. Potser no. Els he gravat. Em recorden a ella i, saps què? No ho diguis: em recorden a tu. Bé, a tu quan érem abans, abans, de quan teníem pocs anys, molta vida. Els he gravat, els poemes, no ho sé, m'ha sortit així, per si ja un dia no els sé llegir, no ho sé, per si tinc massa llàgrimes als ulls (Aquí tots estem bé, tot bé).

L'Avi va callar un moment, va abaixar el cap, va abaixar els ulls, va abaixar els fums.

- És aquest, n'estic segur. És aquest. - Es mirava el CD que tenia entre les mans com amb una devoció estranya. Després li va allargar a la Judit. - Té, és teu suposo. És la seva veu però són els teus poemes. És teu, fes-ne el que vulguis.

- Mira, Mama, mira què m'ha donat l'Àvi - La Judit havia dit la paraula clau, que tancava portes.
- Quà t'ha donat, qui?- La mare havia sentit la paraula clau. Havia tancat la porta.
- L'Àvi, me l'ha donat l'Àvi, però no...

La Judit va callar. L'havia interromput el silenci de la mare que cridava massa com per a poder parlar en condicions.

Deia el silenci que no volia saber-ne res, però va insistir igualment.

- M'ha donat un CD de l'àvia. Per a mi. No és res dolent.

La mare li va dirigir una mirada que li va tallar la cara amb les pupil·les. Després va comentar, com qui comenta així...:

- Mira nena, com que tampoc em faràs cas, no et diré res més ara. Només una cosa, vigila. Vigila.

I deia vigila perquè parés compte amb l'Àvi, però la Judit va interpretar que vigilés amb ella també, amb sa mare. Que si ara feia el que volgués, després...

CAP 6

Se li feia estrany estar estirada en aquell llit. La nit anterior quasi ni s'hi havia fixat; dins seu hi vivien massa emocions com per a poder fer-li'n lloc a una més. S'havia adormit només tocar els llençols; d'esgotament i també una mica per a calmar el nerviosisme que l'assaltava. Avui, però, no sé ben bé perquè, dins seu hi regnava com una calma estranya i premonitòria, l'estómac ja no se li encongia ni hi volaven papallones revoltades. Li semblava estar buida d'emocions que, en realitat, també és una emoció.

Així doncs, aquesta aparent buidor havia provocat una reacció instintiva del seu cos que buscava sentiments amb què omplir el buit. Amb aquest propòsit, el cervell de la Judit va començar a recordar; que, de fet, és la millor manera de sentir.

Aquella havia estat la seva habitació. Només s'hi estava durant l'estiu, quan era nena, i també d'adolescent, però ja ningú mai més havia gosat d'adjudicar-la a algú altre. Tampoc és que ella hagués insistit a apropiarsen-la, però era instintiu referir-s'hi com si el fet que fos seva fos simplement indubtable:

“Ves a l'habitació de la Judit i agafa una manta ”

“He canviat les cortines de l'habitació de la Judit”

o, fins i tot...

“Si vols pots quedar-te a passar la nit. Dormiràs a l'habitació de la Judit.”

Ras i curt: era “l'habitació de la Judit” i punt. I prou.

I, tot i així, tot i ser la seva habitació, la Judit feia anys que no hi entrava. Potser en feia més de quinze, però és que, de fet, també feia més de quinze anys que no s'estava a casa l'àvia. Potser una mica menys, sent generosos i comptant alguna ocasió en què, venint-li de camí i coincidint amb un sentiment a mig camí entre la pietat i la culpabilitat, li havia fet una visita ràpida. Més que ràpida, fugaç:

- Ai, Judit... vols berenar una mica? - Preguntava amb els ulls brillants d'esperança.
- No, no, gràcies. Acabo de dinar.
- Bah, segur que encara et queda gana.- Insistia la vella. I, rebuscant amb passió dins de la nevera anava posant sobre la taula tot el menjar que ella ja no podia menjar mentre

afegia: -Mira, tinc una mica de formatge i algun embotit i, si t'esperes una mica..., dec tenir xocolata per aquí al fons.- Remenava armaris i armariets. - No n'he trobat cap tauleta. Ben mirat... potser millor així. Si en queda alguna, segur que ja és rànica. Saps? Des que no veniu el Guillem i tu, en aquesta casa ningú es menja la xocolata.

- Ja... bé, és que...
- Vinga, va. Què vols berenar?
- De veritat àvia, avui no puc. Tinc molta pressa.

Llavors ella canviava l'expressió. Contreia les faccions dolces en un gest de desaprovació que a cops es mesclava amb ràbia continguda i començava a rondinar més per a ella que per a ningú altre:

- Sí, tothom en té de pressa- i després afegia: - Au, va: ves-te'n si tanta pressa tens. Vinga, ràpid. Ja saps on és la porta.

El protocol per a aquelles ocasions estava perfectament delimitat. La Judit protestava una mica com si de veritat li sabés greu marxar, però, davant la negativa de l'àvia i sense que aquesta hi hagués d'insistir gaire, començava a caminar cap a la porta. Era també tan freqüent que gairebé semblava rutina que, quan ja era a mig menjador, la vella comencés a remugar mastegant les paraules a sotaveu:

- Pressa, diu: pressa... i una merda!

I llavors a ella li sabia greu de veritat perquè entre tots havien convertit a aquella dona tan dolça en una vella rondinaire. De veritat que ho era l'àvia, de dolça, però d'imbècil tampoc no en tenia ni un pèl. Sabia perfectament que la pressa de la Judit, la pressa de tothom, com si es tractés d'una fórmula matemàtica perfecta, anava incrementant al temps que les arrugues del seu rostre s'anaven fent més profundes, com més es corbava la seva esquena i a mesura que els seus ossos es feien punxents i tota ella s'encongia, asseguda a la butaca de la sala d'estar que, al final, semblava que l'engolia sencera. I és que, potser, en comptes de pressa, hauríem de parlar de pena... i una mica també de fàstic.

La Judit ho havia comentat alguna vegada amb el seu germà i també ho deia ell, això: que no li agradava veure l'àvia en aquell estat i que se li feia difícil anar a casa seva. Tot i així, potser ell en parlava amb una mica més de pudor i, a més a més, pel que explicava, quan l'anava a visitar sempre s'hi quedava a berenar.

Potser el Guillem feia una mica més feliç a l'àvia que ella, doncs.

La veritat, però, és que aquesta conversa no era gaire freqüent entre els dos germans. Parlar de l'àvia feia mal. Feia mal recordar com acostumava a ser: com acostumava a riure amb aquells ulls negres tan brillants, tan plens de vida, tan plens de tot. Feia mal recordar les seves

abraçades estretes i sinceres i els seus passos segurs que, els semblava, feien trontollar el món.
Ara ja no era res d'allò.

I, encara, el que feia més mal era ser conscients que, en part, la decadència de l'àvia l'havia provocada l'abandament a què, entre tots, l'havien relegat. I tot per pur egoisme. La història d'uns nets que estimaven tant la memòria de la seva àvia que, quan l'avi va marxar de casa i ella va emmalaltir, no van saber enfrontar-se a la realitat i, per a poder preservar intacte i perfecte el record d'aquella dona que ja no reconeixien, van apartar-se'n tant com van poder. Ja llavors, la van ferir una mica de mort. Ara només l'havien d'acabar d'enterrar.

Aquell llit en què ara jeia la Judit, també tenia uns quants records de l'àvia guardats a la memòria, als llençols. La recordava en els primers estius quan, sent ella petita, la vestia amb el pijama allà mateix i després es posava al llit amb ella, l'abraçava ben fort i, abans d'adormir-se, resaven juntes una pregària bonica. Li va ensenyar la de "l'Àngel de la Guarda" per les nits de tempesta quan la nena tenia por i la recitava amb devoció i fins que els trons ja no se sentien sinó esmorteïts, en algun lloc molt lluny d'aquella habitació. Feia així:

*Àngel de la Guarda,
dolça companyia, no
em desempareu ni de
nit ni de dia, no em
deixeu soleta que jo
em perdria.*

I en veritat no n'hi havia cap d'àngel de la guarda, però hi era l'àvia que li feia companyia, i que no la desemparava ni de nit ni de dia i que mai de la vida deixaria que es perdés tota soleta.

Després, la Judit es va fer gran i, durant un temps, va creure que ja no tenia edat per a aquelles coses. Malgrat la seva vergonya adolescent, però, no va poder renunciar a aquelles estones d'afecte tendre i, tot i que l'àvia ja no s'acurrucava amb ella, cada nit s'estava una bona estona asseguda als peus del llit. Llavors xerraven de tot i també xerraven de res. Primer la Judit responia a les preguntes de l'àvia amb un punt de vergonya i fredor, creient que havia de preservar la seva imatge perfectament dissenyada d'adolescent desganada i distant. Al final, però, sempre s'abandonava al dolç plaer de ser escoltada que encara és millor quan qui t'escolta no parla sinó quan és necessari i no contreu les faccions en un gest de

condescendència com acostumen a fer els adults que, moltes vegades, sembla que t'escoltin per obligació i amb avorriment perquè tot el que els hakis d'explicar, ells ja ho han viscut i la seva experiència sempre ha estat pitjor. L'àvia, no. L'àvia tenia motius per a ser condescendent i no li donava la gana de ser-ho. Ella escoltava sincera i netament. Afinava l'orella i la mirava als ulls. Altres haurien clavat segurament la mirada en un punt imprecís, més concentrats en la resposta que et donarien: enrevessada, severa i profunda; que demostrés tot allò que sabien i tu no, sense importar si el que explicaves demanava una resposta o només una abraçada. Però l'àvia comentava el que la Judit volia que comentés i ho feia amb la senzillesa pròpia d'una sàvia: canviant les paraules complicades per mots dolços i els parlaments interminables per somriures francs. I, a més, l'àvia l'abraçava fort i en aquelles abraçades la noia hi trobava totes les respostes que necessitava.

Tots aquells records ara estaven ben guardats sota el coixí. La Judit jeia amb el llençol per sobre el cap que creava al seu voltant un espai diàfan, com una espècie de cova i a dins de la cova la Judit, arrupida, i encongida, amb els braços creuats sobre el pit, sentint-se el llit massa gran i massa petit. Tot a l'hora. Sabent-se ridícula allà, com si no hi encaixés del tot, encara que el matalàs conservés la forma del seu cos. Com si, a més d'absurd i grotesc, fos, fins i tot, una falta de respecte estar allà, estirada en aquell llit, com si el temps no hagués passat. Perquè tot continuava igual, però l'àvia ja no hi era allà, als peus del llit, i la seva olor dolça no impregnava les parets i la seva veu tendra no li acariciava les pors.

Mai l'havia trobat a faltar amb tanta força. Més que a ella, trobava a faltar el seu consol i les seves paraules... I llavors l'enyorança va donar pas a la temptació i, sense ni tan sols haver pensat a fer-ho, va aixecar-se del llit, va agafar el CD que el seu avi li havia donat i el va posar al casset que hi havia a l'habitació de quan, d'adolescent, hi escoltava la seva música aïllada del món. Ja mai més havia pensat a emportar-se'l, ni tampoc l'havia trobat a faltar.

Tan ràpid com en va ser capaç, es va tornar a posar sota les mantes i va esperar. Durant uns segons, dels altaveus del radiocasset, tan sols en va brotar el silenci i també una mica la pols que s'hi havia quedat incrustada amb els anys. La Judit va oblidar-se de respirar. De sobte, però, una veu coneguda va interrompre subtilment la quietud.

CAP 7. EL DEL TERCER DIA

*M'agraden
els llençols d'estiu,
tan prims ells... que
no s'ho valen,
gairebé.
Però que ho valen tot.*

*M'agraden,
els llençols d'estiu,
de matí,
quan es lleven
endormiscats,
xops, arrugats,
enganxats a les cames
nues,
amarats de calor,
impregnats de calma.
Havent explorat
durant la nit,
cada mica de pell,
havent dormit
al fons de tot
del melic,
i també allà,
entre la quietud
que mou la tempesta
d'enmig de les cuixes
quan la mar és en calma.*

Recordava aquell poema. El vaig escriure tot just uns dies després d'haver arribat al poble. De fet, crec que era el dia 1 de juliol. Normalment ens estàvem unes setmanes a Barcelona abans d'anar al poble dels avis però aquell estiu els pares marxaven de viatge així que en Guillem i jo ens hi vam traslladar només uns dies després d'haver acabat escola.

Ens havia portat la mare. Jo mirava per la finestra del cotxe embadalida. El paisatge m'era conegut, però cada any aconseguia tornar-me a meravellar. Els meus ulls es passejaven per entre els arbres atapeïts de fulles verdíssimes que acompanyaven la carretera al llarg de tot el tram.

Vam arribar per fi al poble i vam aparcar a la plaça. Com per a confirmar l'estiu, allà assegudes al pedrís, feien petar la xerrada quatre padrines que prenen l'ombra i disfrutaven del càlid Sol de tarda, mig defugint-lo.

Aquell era un lloc estratègic. La plaça era com Roma, tots els camins hi portaven. Així, tothom, per anar on fos, havia de travessar-la i allà hi eren elles que, si no feien parar el vianant en qüestió i l'interrogaven a fons, com a mínim el repassaven de cap a peus i en comentaven l'aspecte, la família i els embolics.

Així, quan vam arribar amb el cotxe, quatre parells d'ulls van girar-se cap a nosaltres.

- Aquella no és la teva filla? - va comentar una mentre es feia visera amb la mà.

I llavors, l'àvia, que portava tota la tarda esperant-nos, va alçar-se tota emocionada del pedrís. En Guillem i jo vam baixar esperitats del vehicle i vam córrer a llençar-nos als seus braços, oblidant-nos de la mare, massa emocionats com per a parar atenció al comiat.

Aquell va ser l'estiu dels setze anys recent complerts, de la tot just estrenada adolescència . Els primers dies al poble van ser una mica avorrits, per això. No per al Guillem. Ell, de seguida que va arribar, va trobar un dels seus amics que corria buscant un refugi per a amagar-se i va unir-se al joc. Sense complexos. Llavors jo em vaig quedar sola, sense aquell comodí de companyia que ofereixen els germans i vaig asseure'm al costat de l'àvia, una mica cohibida, a escoltar com les quatre amigues feien safareig.

En un moment donat, mig corrent, esvalotades i rialleres, van travessar la plaça l'Aina i la Susana. Les coneixia prou bé, eren dues noies de la colla amb qui l'any anterior i cada estiu des que teníem tres anys havia compartit aventures, xerrades i molts tips de riure. En aquell moment, però, ens vam veure, ens vam saludar amb un gest mig tímid, mig indecís i després vam continuar amb el que estàvem fent: elles amb les rialles; jo, amb l'escolta passiva. L'àvia, com sempre, es va adonar de la situació.

- No vas amb elles?

- No, estic... estic cansada.

I l'àvia no es va creure ni una paraula però va assentir amb els ulls tancats fent-me saber que ho entenia.

Entenia que l'ambient estava enrarit. Feia un any que no veia els de la colla, que, de fet, ja és molt de temps, però tanta vergonya no es guanya en un any normal, oi? Em semblava que potser li havien afegit dies, que potser havia canviat d'unitat de mesura i ara un any era una eternitat. En veritat, però, qui havia canviat no era el temps, sinó nosaltres.

Quan havia vist l'Aina i la Susana m'havien semblat, més que velles amigues, tan sols unes conegudes i prou. D'aquelles a qui saludes per compromís, perquè si no la mare et renya.

Érem les mateixes, però no ho sé... estàvem diferents, canviades. Alguns canvis es veuen als ulls.

Van haver de transcórrer tres dies molt llargs abans no em comencés a integrar. Em passava gairebé totes les hores tancada a casa llegint i ajudant l'àvia. El tercer dia, però, havent esmorzat, en Pau, un amic del Guillem, germà de la Susana, va venir-lo a buscar a casa. El meu germà i jo estàvem jugant una partida de l'oca. A ell se li havia passat l'hora en què sortia habitualment i els seus amics ja s'havien començat a impacientar.

Van sonar uns trucs que semblaven voler esbotzar la porta. L'avi va anar a obrir i el nen va entrar a casa com si en comptes d'una criatura fos una mica de corrent d'aire que ni saluda ni pot esperar.

- Tu, anem - va dir, imperatiu, al Guillem.

I l'altre, sense ni tan sols mirar-lo, concentrat en la propera jugada, li anava donant llargues:

- Espera, acabo de matxacar ma germana i sortim.

Però vaig moure jo, i en Guillem, amb el meu dau marcant un sis a davant dels morros i veient que era abandonar o perdre, va acceptar tot d'una.

- Va, sí; anem, Pau. Aquest joc és una merda.

- Sí, home - vaig queixar-me - te'n vas perquè saps que, si no, et guanyo. I vigila aquesta boca, nen.

- Parlo com vull, nena - Va fer ell marcant aquesta última paraula per a fer-me escarni - A més, no me'n vaig per això; me'n vaig perquè m'avorreix jugar amb tu. Prefereixo anar amb els meus amics.

- Sí, a jugar a fet i amagar? - En realitat, no pensava de veritat que jugar a fet i amagar fos motiu de burla, però en una baralla entre germans no guanya qui té més raó sinó

qui aconsegueix ferir més, així que vaig mantenir fins al final la meua postura de nena gran a qui els jocs li semblen una estupidesa. Va arribar el contraatac:

- Doncs almenys jo tinc amics amb qui jugar, no com tu.

Havia estat un cop baix.

Tan baix que, tot just les paraules acabaven de sortir de la seva boca, en Guillem hauria volgut esborrar-les. Però el mal ja estava fet. I llavors només faltava aquell marrec, en Pau, que, a més de maleducat, tenia un talent especial en posar-se allà on ningú el demanava.

- En Guillem té raó.
- I tu què has de saber, mocós?
- Coses, sé coses. - Va afegir aquell estúpid amb un somriure murri corbant-li els llavis.

Jo vaig callar. No perquè m'hagués cregut que de veritat tenia informació sinó perquè m'havia cansat d'aquella conversa.

- No vols saber quines coses sé? - Burxava ell. En Guillem va voler intervenir, conciliador:
- Va, Pau; calla, sisplau.
- Sí, això. Calla ja.
- Ja callo, ja - va fer ell amb posat innocent. - Jo només volia dir que ahir, quan érem a taula per a sopar, ma germana va començar a dir fàstics de tu perquè diu que ja vas arribar fa tres dies i que ni t'has dignat a anar-los a saludar.
- Com? - Vaig preguntar jo, ara tota tímida.
- Sí, sí - va continuar ell, disfrutant de la meua expressió astorada. - I també va dir que a veure si et creies millor que ells, ara, i que si tu no volies anar amb la colla no t'esperassis que després ningú vingués a buscar-te perquè no els feies cap falta.

Jo m'havia fet petita en el temps en que havia durat aquella frase enverinada. Petitíssima.

- Això ho va dir la Susana? - Vaig fer amb veu feble.
- Clar que ho va dir la Susana. Però tu quantes germanes penses que tinc?

Llavors, de cop, vaig recuperar la compostura.

- Au, more't d'una vegada, nen de merda!
- More't tu!

I bastant poc afectat, el nen de merda en qüestió i en Guillem, que es mig disculpava amb els ulls per la conducta del seu amic, van disposar-se a sortir al carrer.

En els segons que van transcórrer abans que arribessin a l'entrada, el meu cap va tenir temps de fer unes quantes cavil·lacions sobre el que havia dit la Susana i, empassant-me l'orgull, abans que tanquessin la porta, vaig cridar:

- Ei, tu, nen de merda: saps on són ta germana i els altres?

Ell va tornar a fer aquell somriure murri tan odiós i va dir sorneguer:

- És clar.

Vaig inspirar profundament i després vaig dir:

- Espereu-me, surto amb vosaltres.

El tercer dia vaig arribar tard a dinar. En Guillem hi arribava cada dia, però jo... jo sempre era a taula quan tocava. Tampoc tenia res millor a fer. Però el tercer dia jo també vaig arribar, quan el dinar ja era fred. Vam entrar per la porta esveradíssims, xerrant, quasi cridant, i rient com a desesperats. Quan vam arribar, però, els avis ens van fer passar de cop les ganes de riure. Només una mica, per això. Ens van esbrincar per haver arribat tard; a mi, també. Però l'àvia havia fet *tallarins* i ningú pot estar enfadat gaire estona havent-hi tallarins pel mig. A més, més que penedits, en Guillem i jo estàvem afamats. Els dos; jo, també.

I la veritat és que tampoc no entenc com és que en tenia tanta de gana. No havia jugat pas a fet i a amagar, ni res per l'estil, jo.

El nen de merda, àlies Pau, m'havia revelat on era la Susi, que ara ja tornava a ser la Susi i no la Susana. Tots els de la colla eren a la terrassa de casa en Joan, que era enorme i hi tocava sempre el Sol.

Vaig picar a la porta i em va venir a obrir l'amfitrió que m'hi va guiar amb pas alegre. Allà hi eren tots; uns jugaven a cartes, altres estaven al terra estirats, ben bé com si fossin llangardaixos al Sol. En Joan, que sempre havia estat molt pallasso, potser massa i tot, no va ser capaç de reprimir l'impuls i, abans de deixar-me passar a la terrassa, va anunciar la meva entrada amb redoblament de tambors i postissa veu profunda:

- Senyores i senyors, grans i xics, amb tots vostès... la Judiiiiit!

I darrere seu vaig entrar jo, tota cohibida, amb les espatlles arrupides i les galtes del color dels pebrots molt madurs. Però, de fet, no va passar res. Tots van girar-se cap a mi, van quedar-se callats un moment i després van esclatar en mostres d'alegria i crits de benvinguda. També hi va haver abraçades, crec que les va monopolitzar la Susi, i algun que altre: "Judit tia, quant de temps!" o bé: "Noia, on t'havies posat tu?". Però sense rancor, només dir per dir.

Després, simplement, vam continuar amb el d'abans. Sí: vam, perquè ara jo també hi era, a la terrassa.

És per això que no entenc el perquè de tanta gana, de tanta ànsia de *tallarins* si, de fet, durant tot el matí no ens havíem mogut més del necessàriament requerit per a anar a buscar refrescs a la nevera.

Qui sap: potser ser feliç fa venir gana...

Aquella nit, la nit del tercer dia, vaig escriure aquell poema. Ni tan sols sabia per què, de fet, per no saber, ni tan sols sabia escriure, ni tampoc m'agradava. Però llavors, estirada al llit, em semblava haver perdut la capacitat de dormir. Simplement ja no en sabia, me n'havia oblidat, n'havia desaprès. Tenia a l'estómac com una bola, una pressió que m'obligava a estar-me panxa amunt perquè si no, si em posava bocaterrosa, l'aixafaria contra el matalàs.

Era com si, dins de la meua panxa hi hagués uns quants voltors batent les ales molt fort. Però voltors en plan bé, voltors bonics. Voltors roses, amb les plomes brillants de purpurina i que, en volar, deixaven al seu pas un rastre d'Arc de Sant Martí amb gust a cirera.

O potser no eren voltors; potser era només felicitat.

Sigui com sigui, recordo que en aquell moment tenia la necessitat enorme de treure aquells sentiments. Bé, no de treure'ls... més aviat de comprimir-los, de resumir-los. D'agafar-ne una part i deslliurar-me'n una estona. Perquè, si no, eren massa i massa forts i llavors el meu pit explotava i jo no podia dormir. A més, així, guardava la mica que havia tret i me la reservava per quan em fes falta.

I va ser per això, i suposo que per altres factors aliens a mi que ni comprenia en aquell moment, ni comprenc ara, ni pretenc comprendre mai, que vaig agafar una llibreta abandonada i a la primera pàgina en blanc que hi vaig trobar, hi vaig escriure un poema.

Així, sense més. Amb tota la sinceritat i la senzillesa del món. Era ben bé com si els versos ja estiguessin escrits, en realitat, en algun racó dins meu. O potser jo no hi pintava res en tot allò. Potser jo creia que tots aquells versos havien estat obra meua, fruit del meu ingeni i talent i, en veritat, només eren la forma que prenia el sentiment quan es plasmava en un paper. Llavors, jo no hauria fet més que posar-hi la cal·ligrafia quan el poema ja era poema des que l'alegria era alegria.

En tot cas, jo vaig escriure per la voluntat quasi desintencionada de la meua mà, que es movia i arrossegava amb ella el llapis. La mà va dibuixar paraules que descrivien la senzillesa i la rapidesa i la frescor dels sentiments a l'estiu, quan són tendres i tous i escalfats pel Sol. Perquè aquell dia havia començat per a mi un estiu nou. Nou del tot.

La mà va traçar rimes fines que rimaven perquè havien de rimar. Si no, no rimarien. I va posar punts on n'hi havien d'haver perquè si no, no n'hi haurien.

Acabat l'estiu, la llibreta, que havia omplert amb unes quantes poesies més, va quedar-se allà a casa dels avis i jo ni tan sols hi vaig pensar mai més. Al cap i a la fi, eren poemes d'un estiu. Què en faria jo d'ells, quan tornés el fred?

A mi em semblava que no els recordava i, en canvi, quan el radiocasset va començar a sonar, els meus llavis en van saber articular cada vers amb una precisió quasi matemàtica. I vaig descobrir que, en realitat, si feia memòria, sí que me'n recordava. Em recordava de tot.

Em recordava de les paraules, de cada punt i de cada coma i també del que havia sentit, que havia quedat plasmat entre les lletres.

El que no recordava era el to. Al meu cap, jo hi tenia guardat un to alegre, fàcil, desenfadat. Ara, en canvi, la veu de la meva àvia entonava els versos amb un to diferent. Al fons de la veu li ressonava un *ding* estrany que, imaginava, volia dir:

“sí, nena, sí; aprofita l'estiu que ja creixeràs.”

CAP 8.

Tothom diu sempre allò que la memòria és selectiva, oi?. Sí, és de les coses que tothom diu i que realment ningú sap ben bé què vol dir. Però no saber-ho, no dir-ho, vol dir quedar malament. Per tant, tothom ho diu.

No en recordava gaires coses la Judit, del poble. A vegades pensava que no recordava res, del que havia passat, de la gent... A vegades se sentia estúpida.

I en canvi ara... ho recordava tot. Recordava cada corba, cada clot que s'havia de vorejar, totes, totes les pedres encastades al terra que s'havien de saltar. No ho sé... era estrany, no ho sé. Era com si guardés en un racó amagat de la memòria un mapa exacte d'aquell camí. Seria capaç de fer-ne un dibuix a mà alçada i amb traçada ferma.

Veus? Ara no que no se'n sentia d'estúpida. Estúpida, no. Potser altres coses, se sentia. Potser sola. Sí, sola, sí. I trista, també.

Potser havia estat una mala idea anar a passejar per aquell camí. Havia acabat d'esmorzar i a casa només hi havia silenci, i es feia estrany. I després algú deia alguna cosa així per a trencar el silenci i encara era més estrany. Necessitava marxar una estona. Potser allunyar-se de la desgràcia. Havia sortit al carrer i, recordant que buscava una mica de felicitat, encara que fos només una mica, d'aquella que en realitat no és felicitat, però que torna l'esperança que un dia n'hi haurà, va decidir, sense pensar-ho, per inèrcia, agafar el camí del mig. El que portava a la cala. N'havia estat molt, de feliç, allà. Potser el seu subconscient va pensar que aquella era la millor ruta per a refer-se una estona. Potser així recordaria una mica. En tenia molts, de records, enganxats a les vores d'aquell camí. Bons. Records bons. Hi havia imatges d'ella amb quinze, setze, disset anys. Rient molt, mirant cap a tot arreu, envoltada d'amics que també reien molt i que també miraven cap a tot arreu. Recordava que havia estat el David qui havia descobert que si tiraves recte en aquella direcció, després agafaves un revolt, prenies un caminet estret, estret, giraves cap a la dreta, després cap a l'esquerra, escollies en una bifurcació la ruta del mig, tornaves a girar a la dreta i tornaves a agafar un caminet estret, estret, i arribaves a una cala. Preciosa, la cala.

En David no era gran cosa. Bé, suposo que per ell sí que era gran cosa, i suposo que pels seus pares, també. Però vull dir que no era gran cosa dins de la colla. No era un personatge principal. Més aviat era un personatge ambiental i prou. Feia embalum. Que ja està bé eh! Ja

se'n necessita de gent així. Són com la pinya d'un castell. Són imprescindibles i invisibles a parts iguals. Amb ells el grup sembla més gran i els riures s'alcen més amunt. El David era un noi primet, primet i blanquet, blanquet. No deia gaires coses, callava. Tenia alguns anys menys que la Judit, no gaires, potser dos o tres, però era dels més petits de la colla que sempre et fa més invisible, també. Potser a hores d'ara la Judit no es recordaria d'ell si no hagués estat qui havia descobert el camí que portava a la cala. Sens dubte va ser la contribució més memorable que va fer a la colla. La cala va ser el seu oasi durant molts anys, molts estius, vull dir. Se sentien lliures allí, entre els arbres entortolligats i l'aigua cristal·lina.

Potser avui la Judit havia associat, no deliberadament, és clar, sempre per inèrcia, aquell camí amb la felicitat. I havia tirat pel dret. Però potser no, que no havia estat bona idea.

Mai havia estat en aquell camí sola. Abans hi anaven tots junts. I xerraven i corrien i estaven com posseïts per... no ho sé, per l'adolescència, potser. I era estiu. Sempre era estiu.

Encara hi podia veure les petjades, al terra fangós. Ara les seguia, provava d'encaixar les botes gruixudes en els solcs que havien deixat feia tants anys aquelles sandàlies fines d'estiu color blau perla.

Se sentia sola, i trista.

Enyorava

Trobava a faltar els altres peus,

Trobava a faltar els altres.

Quina estupidesa.

Veus? Ja hi tornem a ser. Ara ja es tornava a sentir estúpida. Però poquet, perquè l'enyor no deixa gaire espai per a altres sentiments, no.

L'enyor monopolitza el cor, i
satura els ulls, de llàgrimes.

Enyor, sí. I nostàlgia. Res més.

Ella només podia trepitjar sobre el rastre que havien deixat els seus peus, però, i els altres? Qui els caminaria ara els altres passos, eh?

Recordava el camí a la perfecció, la Judit. I aquell s'hi assemblava, però no era ben bé el mateix.

Recordava per sobre de tot que el camí eren els peus que el caminaven. Caminaven ràpid, els peus, no ho sé... com eufòrics. I caminaven junts. I reien. També eren el camí aquells riures.

Recordava haver estat tan feliç per aquell camí...

Prometo que havia estat tan feliç per aquell camí...

Merda! N'havia estat tant, de feliç que ara... Merda!

Només entrar a la cuina va veure la Mare. Feia el dinar. Feia mala cara. La Judit va dir un “hola” prudent. Encara li va faltar prudència. La mare va girar-se i, abans de començar a parlar, va dirigir-li una mirada plena de retret que va anar empitjorant a mesura que les paraules li sortien de la boca.

- A bones hores apareixes tu! Judit, de veritat, no pots marxar tanta estona. Hi ha feina a fer. Tots estem treballant per a deixar-ho tot enllestit abans de l'enterrament. El teu germà i ton pare són a dalt fent neteja de trastos. Fins i tot la Glòria i l'Hugo han vingut a ajudar! I mentrestant tu... Marxes i vas a fer... què, exactament? I tornes per dinar.

El dol de la Mare estava sent dur. Canviava d'humor a una velocitat vertiginosa. Passava d'una vulnerabilitat, tendra i quasi preocupant, de plorar en silenci i no voler parlar amb ningú a una ràbia continguda que li deformava l'expressió i que, quan explotava, arrasava amb tothom qui tingués a deu metres a la rodona.

- Ho sento, de veritat. Jo... necessitava...
- Què necessitaves? Eh? Passejar? Què et creus? Que plegar la roba de ma mare morta és el que em ve més de gust ara mateix o què?

Estava a punt d'explotar... En veritat res del que deia era fals. Ara mateix la Mare estava com borratxa d'ira, i els borratxos no menteixen.

- No, però...
- Però què? Ja n'hi ha prou no?
- Mama... -Aquell “mama” feia olor de confessió.
- Què? - I aquell “què” feia olor que avui ella no estava per confessions.
- Que és difícil per mi, també, saps? No ho sé... tot em porta massa records i jo...

Aquí va ser quan els ulls de la Judit van començar a fabricar llàgrimes i les seves galtes a engolir-les a marxés forçades. A la Mare li va canviar l'expressió de la cara. Ja no estava enfadada. Ara estava trista. I decebuda . Feia ulls de decebuda.

Amb aquella confessió la Judit buscava la Mare, en majúscules. La MARE. Volia parlar-li del que sentia i que ella l'abracés i li digués que tot se solucionaria i que tot aniria bé mentre feia veure que ningú tenia problemes tan greus com ella. Però la Mare ara no volia ser La MARE.

Volia ser només La FILLA. Òrfena. I plorar. I abraçar sa mare i que ella li digués que tot se solucionaria i que tot aniria bé.

- JUDIT, CALLA!.- BUM.- Tu no saps el que és difícil. Saps què és difícil? Difícil és que el teu pare abandoni ta mare. I a tu. A mi, vull dir. I que ella es posi tan malalta i es deprimeixi tant que no vulgui ni sortir de casa. Difícil és haver de renunciar a tot, a tot, Judit, per passar-te anys fent quilòmetres cada dia per anar a cuidar-la. Per a fer-li el menjar, per fer-la dormir, per a treure-li els mocs del nas i la brutícia del cos. Anys.

I aquí va ser la Mare qui va començar a plorar mentre provava de parlar amb severitat enmig de les llàgrimes.

- I saps què més és difícil? Que els teus fills no t'hagin fet costat mai, que no t'hagin ajudat, que no t'hagin suplert per a cuidar-la ni un dia. Ni un puto dia. Per què pogués anar... no ho sé. A sopar amb els meus amics. Res. Mai. Hòstia, Judit. Desaparèixer quan les coses van malament no és difícil. Marxar quan no t'agrada el que veus. Ser-hi a les bones. Això no és difícil, Judit. Fes el favor.
- Jo...
- No. Calla! Abandonar. Abandonar no és difícil. Veus? En això us assembleu, amb mon pare. Tots dos la vau abandonar quan més us necessitava.

Havia explotat. En comparació a aquesta, les altres detonacions que havia tingut al llarg d'aquells dies havien estat espetecs de baix calibre. "Guillem, merda! T'havia dit que portessis l'aigua de la nevera, home!. T'ho juro, n'estic farta, d'haver-ho de fer tot jo sola!" o " Glòria, pots fer el favor de marxar a casa teva? Ni que sigui per dinar, dona! Deixa'm tranquil·la una estona!" Llavors només necessitava cridar una mica, desfogar-se i els crits prenen forma de paraules, i les paraules ferien a qui tenien més a prop. Però res, tots la miraven amb un deix de tendresa, deixaven que li passés l'enrabiada i després tornava a ser la dona amable de sempre.

Però ara no. Ara havia anat a fer mal. I en va fer, de mal. Havia fet ferida. I després va decidir obrir-la una mica més, la ferida, i amanir-la amb sal.

- Saps què? Fes-li cas a ell. Escolta el puto CD, si vols. I passa't al seu bàndol.

No n'hi havia, de bàndols, en realitat, però per a la mare, sí. Per a la mare hi havia el Seu bàndol i el bàndol del Seu Pare. Tothom que li fes una mica de cas a ell passava directament a formar part d'aquest segon grup. Ningú la podia culpar, tampoc. L'home li havia fet molt de mal.

La Judit va sentir les paraules, la ràbia de sa Mare i va sentir l'impuls d'asseure's al terra i enfonsar el cap entre els genolls i no sortir-n'hi mai més. Res no li hauria vingut tan de gust

com fer allò. Però ja se sap, hi ha certs comportaments que les convencions socials no permeten i, a vegades, n'hi ha sort. Per això, en comptes d'amagar-se del món entre les cames, va exposar-s'hi i la va mirar als ulls. Era la Mare, no? Però els ulls de la Mare no en tenien tanta, de fúria, a dins. O sí? O no? Potser sí que en tenien, però abans era més aviat un puntet dins de l'iris. Devia tenir molta massa de còlera aquell puntet, així com un forat negre, perquè ara s'havia expandit i li ocupava tot el globus ocular. Van mirar-se als ulls. No sé què hi devia veure la Mare als de la Judit. Una mica de por, una mica de pena i, potser també, una mica d'odi.

Sigui com sigui, van mirar-se als ulls. Van mirar-se als ulls i la Judit va entendre en aquell moment que, després d'allò, ja mai més podria tornar a estimar sa mare. Va saber que aquell odi que ara li professava seria etern. Ho va saber com se saben les coses eternes. Malament. Distorsionades. Com se saben les coses que se saben eternes, però que no ho són. Només són temporals. En el fons, encara que l'enrabiada del moment li perjurés que seria per sempre, la seva part més racional li recordava que no. La seva part racional va ser la que va decidir amagar-li que, de fet, ja havia començat a escoltar-la aquella cinta. Si sa Mare ho sabés, hauria cregut que estava amb l'avi, al seu "bàndol", i li hauria assaltat la pena de perdre una filla. I la part racional de la Judit no li desitjava una pena tan gran. Si això no és amor etern...

La Mare ja havia acabat. Havia empunyat la seva frase feridora i havia llençat una mirada que volia furgar en el trau. Després va marxar. I va deixar a la cuina l'ambient enrarit que queda després d'una batalla que fa olor de sang i una filla com un soldat, marcat per les bales; foradat. Foradada.

Foradada, la Judit va deixar-se caure en una de les cadires i va encastar el cap contra la taula i el va cobrir amb els braços. No sé quanta estona va estar-se així, derrotada. Potser cinc minuts o potser una hora. El temps passa diferent amb els ulls tancats. Va pensar, no va plorar. Creia que no havia plorat, sí més no. Després, va aixecar el cap i es va sentir les galtes molles i va suposar que sí que devia haver plorat. No es va eixugar les llàgrimes. Eixugar-se les llàgrimes no li seria de consol. En realitat, sabia exactament què necessitava. Bé, ella no; ho sabia la seva part racional, o irracional, tant fa. Necessitava sentir la pressió dels seus braços a les espatlles. Que l'envoltessin en una abraçada tendra i que la fessin sentir petita i que la fessin créixer a la vegada i, sobretot, que la portessin a casa, que la fessin sentir a casa. La seva part racional, irracional, sabia que necessitava el Martí. Ara més que mai. El Martí era com el "salvens" jugant a fet i amagar. A vegades el Martí era un lloc. Era el lloc on no et poden atrapar, on no et poden fer mal. Era el lloc entre els seus braços, que no eren aquells

braços forts i salvadors que imaginem, plens de músculs que ni existeixen, disposats a salvar-te de qualsevol desgràcia. No, eren uns braços tirant a prims, coberts de molts pels gruixuts i negres amb què la Judit feia trenetes i que no podien salvar-la de qualsevol desgràcia, això no, les seves desgràcies les afrontava ella, però que li prometien que quan la desgràcia l'hagués deixat estesa a terra, ell s'estiraria amb ella, xerrarien una estona i després l'ajudaria a aixecar-se.

Necessitava el Martí,

volia el Martí.

Donem gràcies al Whatsapp. Gratitude infinita.

“Hola”

“Hola bonica, com estàs?” “Com esteu*”

“Martí, et trobo a faltar”

“Jo també” “Estàs bé?”

“No ho sé... he discutit amb ma mare”

“Què? Què ha passat?”

“S’ha enfadat amb mi perquè he anat a passejar en comptes de quedar-me a ajudar a casa i li he dit que estar aquí estava sent difícil per a mi també i llavors m’ha començat a retreure que jo no sabia el que era difícil perquè, quan les coses s’havien posat difícils amb l’àvia, me n’havia desdit i després m’ha comparat amb l’avi perquè diu que els dos la vam abandonar” “Què???”

“Això t’ha dit?” “Però si tu no l’anaves a veure perquè no podies!”

“Martí. Té raó.” “En nou anys l’he anat a veure com unes cinc vegades. Si hagués volgut, hauria tret el temps, però no ho sé... Suposo que vaig ser una mica covarda. L’àvia estava molt malament i a mi em feia pànic veure-la així.”

“Oh...” “I per què?”

“No ho sé. Suposo que tenia guardat un record d’ella molt bonic i no volia que es distorsionés. Et prometo que l’estimava, a l’àvia.”

“Ja, ja. Tranquil·la Judit. Ara l’únic que pots fer és col·laborar en el seu enterrament i en el que els teus pares necessitin” “I prova de fer les paus amb ta Mare”

“Ja...”

“Escolta, per cert, al final has escoltat el CD que et va donar el teu avi?”

“Sí, aquesta és l’altra. Si ma mare descobreix que l’he començat a escoltar no em torna parlar amb sa vida.” “Vaig escoltar-ne un poema ahir a la nit.”

“Sí? I què? “Com va anar?” “Com et vas sentir?”

“Pfff... Estranya” “Me’n recordava de memòria, del poema i em va portar moltíssims records de quan m’estava aquí a l’estiu”

“Uau”

“No ho sé... em vaig posar bastant trista, la veritat. Nostàlgica.”

“Escolta, vols que et truqui i parlem?”

“No, no. Ara no puc que està venint el Guillem i segur que vol parlar.”

“Ah, d’acord.” Adéu bonica” “T’estimo”

“Adéu, t’estimo “

No venia el Guillem, en realitat. Venia l’Hugo. No sé perquè no li havia volgut dir.

- Hola
- Hola Hugo.

Ell va obrir un armari i va agafar unes galetes.

- M’ha dit ton pare que vingui a buscar això. A falta de cervesa...
- Ah.
- Estàs bé?
- Sí, per què?

Tenia les galtes molles, per això. La delataven.

- Acaba de pujar ta mare a dalt i estava plorant. Diu que heu discutit.
- Estava plorant?

No sabia per què això li resultava consolador.

- Sí - va fer ell estranyat per la pregunta - Ara està parlant amb el Guillem.
- Ah.
- Estàs bé de veritat o només m’ho dius perquè no tens ganes de parlar-ne i menys amb mi?
- Allò segon

Ras i curt. No tenia ganes de parlar-ne i menys amb ell.

- Ja, eh... Vols una abraçada?
- Què?
- Dona, si no en vols parlar... com a mínim deixa’m fer-te una abraçada, no?
- No sé si...

Però ell va deixar les galetes a sobre la taula, va acostar-se a la Judit i la va abraçar. Ella es va sentir una mica incòmoda, al principi. Violenta. Però després va tancar els ulls i va deixar caure el cap a la seva espatlla. Inspirar. Exhalar. Inspirar. Exhalar. *Repetir tantes vegades*

com calgui. No sabia si ell ja se n'havia cansat i penedit, de l'abraçada, però ella s'hi hauria quedat. Aquella abraçada no feia olor a casa, no la feia sentir a casa. Però li feia sentir altres coses. La feia sentir jove, no sabia per què, i una mica més viva. I la feia recordar. Recordava quan... És igual. Recordava.

Aquell matí, abans de tornar a casa i discutir, havia anat a passejar pel camí, això ja se sap. El que no se sap és que hi havia arribat fins a la cala.

Ara era hivern. No era estiu. L'aigua no estava tan blava, la sorra no era tan fina, les pedres no eren tan dòcils. Així i tot, era la cala, saps? No deixava de ser la cala. Havia estat instintiu, i tràgic. Malgrat el fred, malgrat la bufanda, la Judit s'havia tret les botes i després els mitjons. Així amb els peus despullats, havia caminat per sobre les pedretes fins arribar a la vora d'aquell mantell salat que havia enyorat tant. El dit gros gairebé li fregava l'aigua. Temerària. En una envestida una mica massa forta del mar, l'aigua li havia arribat fins als turmells. Era freda. Potser va ser pel fred que va posar-se a plorar. Però poquet. D'aquell plorar gens escandalós, dèbil, tendre. De poques llàgrimes i de lentes llàgrimes. Saps com quan plou aquell ploure que quasi no és pluja? Aquell xim-xim que, sembla que no, però que et deixa els pantalons xops? Així plorava la Judit.

Sense voler-ho, va començar a fer passes fins que el mar li va arribar als genolls. Llavors, fent un esforç per a veure-hi enmig del tel de llàgrimes que li cobria els ulls va començar a mirar detingudament tot el que l'envoltava. En un moment donat va clavar la vista en una pedra molt alta que s'alçava una mica més enllà. Recordava que s'hi tiraven des d'aquella pedra. I no tenien por. Com enyorava no tenir por.

*I deixava caure el cos, i
volava,
i, si no ho feia, tant se
val. Caure no feia mal.*

Exactament.

Caure no feia mal -Joan Dausà i Santi Balmes-

CAP 9. EL DE LA CALA

*Em feu tan feliç,
que em fa feliç
recordar-vos
i imaginar-vos amb mi
fent futur,
junts.*

*Prenent per futur
els dies de Sol, les
nit d'estrelles i ja
està.*

*El futur més futur...
ja ho veurem..*

Érem a la cala aquell dia. Hi havíem arribat caminant. Tres quilòmetres. Tres quilòmetres sota un Sol que cremava la pell. Havíem arribat esgotats, suats i empenyats. Empenyats no sabíem ben bé per què. Empenyats perquè sí. Empenyats perquè la calor fa posar de mal humor, fa empenyar. I perquè el camí no s'acabava i teníem set. I també teníem algú a qui culpar, que sempre va bé quan s'està empenyat. Culpàvem el David que era qui havia proposat l'excursió. I el David també n'estava, de cansat, i també estava empenyat i també tenia set i, a més, nosaltres l'estàvem empenyant encara més i llavors tot se li va començar a ajuntar al pit i va començar a transformar-se en una bola gegant. Com les que es fan els petits a la boca amb el menjar després d'haver-lo mastegat mitja hora llarga.

“Engull, criatura, que se't farà bola la carn!”

Doncs en David igual; de tant mastegar-la se li havia fet bola l'angoixa. I llavors, sense deixar de caminar i, amb els nostres retrets a les orelles, va començar a plorar. Però poquet. D'aquell plorar gens escandalós, dèbil, tendre. De poques llàgrimes i de lentes llàgrimes. Saps com quan plou aquell ploure que quasi no és pluja? Aquell xim-xim que, sembla que no, però que et deixa els pantalons xops? Així plorava en David. Amb unes llàgrimes que, semblava que no, però que li van deixar les galtes xopes.

I nosaltres què? Nosaltres res. No hi fèiem res. Només el miràvem i deixàvem que ens guiés cap a la cala. Veient que plorava, ja no li vam dir res més en tot el camí. Ni per ofendre'l ni per no ofendre'l. Res. El seguíem perquè ell sabia el camí i, al mateix temps, el criticàvem interiorment per estar-nos guiant per aquell camí que tant ens feia patir.

Pobre David.

I tot perquè feia calor,
i la calor fa empenyar-se.

Però la calor també fa ser feliç.

Després en vam ser, de feliços. Vam arribar a la cala. Era un raconet amagat, idíl·lic. D'aquells raconets que, si algú més en conegués el camí a part d'en David, segurament l'utilitzarien com a localització per a gravar una pel·lícula de Hollywood. Però una pel·lícula ben *monya*.

Amb noi i noia enamorats i tota la pesca.

També serviria per a un anunci de perfum d'aquells que, més que un anunci, semblen una porno.

Hi hauria una noia tota prima, però també voluptuosa; fineta però sexi... una noia

contradicció. S'entén, oi? I tindria la pell bronzejada, però sense ser negra, perquè això no! I sortiria de l'aigua, llisa i cristal·lina. L'aigua, vull dir, i semblaria un miratge, una aparició, un no sé què inexistent, però que existeix. I per la panxa li rodolarien gotetes, potser d'aigua, potser de suor, clarament espantades perquè aquella panxa seria vertiginosa, com un tobogà totalment vertical, sense corbes. I penso que parlo en nom de totes les gotetes quan dic que les corbes fan por, però que t'imposin un tobogà vertical, lineal, pla... això fa cangueli.

Per suposat, a l'anunci també hi hauria un home, un mascle alfa, un superheroï. Aniria sense samarreta així, perquè sí, molt de gratis. I correria amb passos llargs, atlètics, passos de lluir-se, a buscar la pobra dama en socors que s'estaria allà, dreta enmig de les onades mirant cap a totes bandes, com si acabés de sortir d'una petxina. Llavors l'agafaria amb aquells braços de musculman i la besaria allà mateix d'una manera en què ningú besa a ningú mai; tan passional, tan pura i tan porca, a la vegada... I en aquest moment es fondrien tots dos en un sol ésser i aquestes coses que es fan. I amb tant de cos estereotipat junt ja no es diferenciaria de qui seria cada cama, ja no se sabia si aquest llavi era d'ell o era d'ella. I després... no ho sé... després potser quedarien coberts per una resplendor divina i començarien a levitar i explotarien en uns focs artificials lluminosos i potser també explotaria el món... jo què sé!

Tot això si s'hi publicités un perfum car. De moment, però, a la cala només hi érem nosaltres, que no estàvem malament, però que tampoc érem d'anunci.

Nosaltres érem...no ho sé ben bé. Potser només *érem* i punt. I prou. I aquell dia *érem* més que mai.

Ens agradava *ser*.

Ho havíem descobert feia poc; abans no ens n'adonàvem. Abans *érem* senzillament, innocentment, sense voler-ho: érem criatures.

Ara, en canvi, *érem* amb ganes, amb intensitat. Reivindicàvem *ser*.

Reivindicava *ser* el primer que es va llençar a l'aigua congelada, congeladíssima que, de fet, va ser "la primera" i vaig ser jo.

Reivindicava *ser* el que després va voler-se demostrar més valent: "doncs jo m'hi llenço des d'aquella pedra d'allà". I s'hi va llençar. I la que, volent ser més valenta encara, va proposar una roca més alta. I tots els que van saltar darrere seu. Fins i tot el David, que es va fer mal i va serrar les dents i va tancar els ulls i va dir que estava bé.

I també allà estirats a les tovalloles sense fer res, fent-ho tot, sentint el Sol sobre la pell, sentint la pau sobre la pell. Fins i tot així, sense fer res, sense ser res, només figures de carn sobre les pedres, fins i tot així, reivindicàvem *ser*.

Ens havíem endut menjar per a poder aprofitar el dia i no haver de tornar a casa tan d'hora. Era com si, no tenint res més que ens la proporcionés, els entrepans ens donessin una mica d'independència. Ens deslligaven de les famílies, sentíem que, de moment, mentre duressin, no les necessitàvem, ens pensàvem lliures. Era una llibertat poc estable, però era llibertat al final. El meu entrepà era molt bo. No recordo de què era ben bé però sé que era molt bo perquè l'Hugo es va fer un fart d'intentar mossegar-me'l. Havíem fet una rotllana per a dinar i ell va venir molt descaradament a asseure's al meu costat:

- Judit, guapíssima, preciosa, esplèndida, cànida... - va començar ensabonant-me amb un llarg reguitzell d'afalacs superlatius i produïts. I jo, que, coneixent-lo des de feia molts anys i sabent com era, intuïa per on aniria la cosa, el vaig contestar amb el somriure ja estampat als llavis
- Què vols, tu?
- Res, que no et puc tirar floretes o com va ?

I jo no vaig dir res, només vaig corbar la commissura dels llavis en un somriure murri que deia: “a mi no me la coles”

I quan semblava que la conversa ja s'havia acabat, que no hi havia res a colar i que les seves intencions eren realment del tot desinteressades, l'Hugo va afegir:

- Per cert, Judit, aquest entrepà que portes fa molt bona pinta no? Li'n podries donar una mossegada a un bon amic com jo.

I llavors ja sí que em vaig posar a riure amb una rialla sonora que venia a dir “ai, Hugo... aquesta te la passo perquè ets tu que si no...”

I després vaig negar amb el cap i vaig apartar l'entrepà allà on ell no hi arribava.

- Va, va, va, va, va - suplicava insistent posant ulls de gos abandonat que, certament, gairebé em convencen. Els recordo aquells ulls: tan foscos...

Però no, no hi vaig caure i ja vaig procurar col·locar-me de manera que no me'n pogués prendre, quasi d'esquena a ell.

Era com un joc. Ell em llençava ullades xantatgistes i jo el mirava per sobre l'espatlla. Amb seguretat, amb superioritat.

Això que deia: un joc, ficció, res més.

Després, no sé ben bé com, suposo que va ser culpa seva, vam acabar tots dos corrent com a desesperats per sobre la sorra blanca. Jo, davant; ell, darrere. Jo me n'escapava, ell em

persegua. Bé, no a mi. Persegua l'entrepà. Però jo ja me l'havia acabat, l'entrepà. I l'Hugo corria darrere meu, darrere l'entrepà, vull dir, o... no ho sé.

Corria darrere i prou.

I després, no sé ben bé com, suposo que va ser culpa seva, vam acabar tots dos estirats com derrotats sobre la sorra blanca. Jo a sota, ell a sobre. Jo esbufegava, ell no em deixava anar. Bé, no a mi. No deixava anar l'entrepà. Però jo ja me l'havia acabat, l'entrepà. I l'Hugo no es movia de sobre meu, de sobre l'entrepà, o... no ho sé.

No es movia de sobre i prou.

Va passar una estona i l'estona ens va curar l'esverada, com si ens hagués xuclat tot el que dúiem dins i només ens hi hagués deixat la calma.

Llavors, vam buscar raconets. L'ombra d'un arbre entortolligat, un clot en una pedra o la sorra, que ens feia de llit.

Ens vam estirar.

Ens vam adormir.

Vam callar.

Silenci.

L'aigua entrava a la cala i en sortia. Sempre dolça, sempre plàcida. Semblava respectar la nostra migdiada. Feia soroll d'aigua, era aigua, és clar, i feia soroll de mar, soroll d'arrossegar la sorra fins al fons de l'oceà amb un gest tan suau que gairebé era imperceptible, increïble, inabastable, infinit. Feia soroll de carícia, de la carícia de l'aigua que ens fregava les puntes dels dits quan ens arribava als peus.

Pudorosa, persistent.

La calor ens va anar despertant del nostre letargi i empenyent cap al mar. I el mar ens va engolir.

A nosaltres, a les nostres vergonyes i a tot el que arrossegàvem. El mar ens va netejar de suor i ens va empastifar de sal.

I en vam sortir com hi havíem entrat: bruts. Però bruts d'una altra manera.

Bruts... sí; bruts d'una altra manera.

Com si estiguéssim bruts de flors.

Bruts de purpurina.

Bruts... però bé.

Quan vam estar ja bruts del tot, vam tornar a casa. Pel camí ens vam tornar a empenyar. Perquè sí. Perquè la calor fa empenyar. I el camí no s'acabava i teníem set. I teníem algú a qui culpar, que sempre va bé quan s'està empenyat.

Però no passa res. Ni els poemes ni els anys no recorden les empenyades. I, al final, el record és el que compta.

I també que vaig ser feliç aquell dia, i que els vaig estimar i que vaig creure que els estimaria sempre.

Que també és el que compta.

CAP 10

Va passar així, ben bé com si no hagués passat, ben bé com si hagués passat un àngel. Un àngel d'aquells que són nadons i volen en bolquers i disparen fletxes de cor, al cor. I va passar l'àngel i va passar que els va disparar una fletxa, només que no anava impregnada d'amor com les altres que duia al carcaix. La punxa de la fletxa que els va travessar la pell i els va esquinçar els músculs i els va rebentar alguna vena, anava untada, impregnada, desesperada de nostàlgia dura. Aquella abraçada que es feien la va abraçar fort.

Feia com olor a brisa suau, l'abraçada, dic, com a mar, com a Sol, com a innocència llarga llarga i com olor a pell morena i salada i a somriure llarg, també, i suau. I alhora feia olor a riure agressiu i etern o, almenys, si no etern, ben durador..

També a peus banyats d'arena, feia olor.

Li va estrènyer l'esquena més fort, ben fort, més fort per a voler enganxar-se a tota aquella olor que no hi era, que ja no hi era, però que ella aspirava fort, com per a no voler deixar-ne gota, com per a voler quedar-s'hi a viure.

Com hi vivia abans. Abans
quan no ho sabia.

Semblaven un, ja, semblaven un.

Ella i ell.

Ella i l'estiu

Ella i el record aquell de quan era senzill i jove tot.

Ella i ell.

Semblaven un, ja, semblaven un.

Potser ell va pensar que era una altra cosa quan la va mirar als ulls, potser va pensar que traspuaven amor, o desig, o ves a saber. Va confondre's, segurament. Brillaven els ulls, li brillaven fort i eren de nostàlgia, les guspies.

No l'estimava, no, li enyorava l'olor.

L'olor seva era com l'olor que feia el mar quan en tenia poc més de quinze.

No era amor, no, era enyor.

Potser això no ho sabia ell, o potser sí, potser també enyorava fort, qui sap. Potser va ser la nostàlgia qui li va imantar els ulls amb els d'ella i també els llavis, que s'apropaven i s'apropaven allà en aquella cuina, enmig d'una abraçada suau de textura i dura, dura. Que havia anat a buscar galetes ell, i ella havia anat a buscar una mica de casa allà en aquella casa que sentia que no era seva, o millor encara, que sentia que ja no era seva, o pitjor encara, que sentia que havia estat seva. I ja no. I ho sentia tant que... I mentrestant els llavis s'apropaven poc a poc i ella pensava en... bé, no pensava potser, o potser sí, pensava que volia accelerar el temps i que s'apropessin a més velocitat en aquella inexorable càmera lenta en què estava sumida i que ja li plantejava, entre tantes palpitations, els remordiments de després. Però enyorava més que pensava, enyorava aquell estiu tendre i lleuger de feia tants anys que era tan fàcil i era tan intens i tot semblava tan... no ho sé, transcendent? Però no ho era tant potser i potser per això s'atrevien a fer coses més transcendents. No ho sé, potser. És una teoria. Enyorava més que pensava i enyorava aquell estiu càlid i dolç en què un petó com el que es volien (s'havien) de fer ara, no l'hauria hagut de pensar, ni hagués volgut accelerar la càmera ràpida. Només hagués esperat pacient i feliç el que venia i prou. Enyorava més que pensava i enyorava tant... s'enyorava a ella enmig d'aquell estiu salat i amable d'abans.

Havia aclucat els ulls, però en la fosca autoimposada hi veia la cuina talment com si els tingués oberts. Els fogons eren de gas, encara. Hi veia l'Àvia donant-li l'esquena i feia olor a cafè, potser feia cafè. Després, al cap d'un moment ja no hi era l'àvia, només els fogons d'ara, que eren els mateixos que els de llavors però que ja no feien mai cafè. També hi havia olles i cassons penjats d'un armari. Eren olles velles, arrugades com estaven i cassons bonyegats i tot ben fet malbé. Olles velles i cansades i cassons vells i encara més cansats, de fer sopes de pa i alguna aigüeta de timonets per als constipats d'aquells de moqueta penjant. I de tan velles i de tan cansats com estaven ja no bullien res i era la seva pena, això.

Estava igual la cuina, ben igual que quan fora feia aquell estiu i tot era tebi i els petons eren despreocupats. Potser la cuina era un miratge, una metàfora i a fora encara hi bufava el bon temps

Estava igual la cuina: plats coberts, fogons, armaris, armariets, olles i cassons. Només hi faltava la vida, que ja no hi era. Ja no feia olor a cafè ni a aigüeta de timonets. Potser la cuina era un miratge, una metàfora i a fora encara hi bufava el bon temps, encara era tot igual. Només que potser hi faltava vida. Potser encara hi era l'estiu, amb la cala i la rialla i l'oloreta a mar. I què si hi ha 'estiu a fora la finestra si no hi pot treure el cap ella, amb un vestit blau cel finet i curtet flotant-li per sobre el cos divertit, el vestit dic, i també el cos divertit, una mica. I amb els cabells voleiant amb la mica d'aire que corre fent un crit a la Susi

que és a baix a la porta i la ve a buscar. Que van a la cala. I què, si encara hi és, la cala, si no s'hi va...

I entre miratges d'olles i fogons i amb la càmera lenta atacant-la duent-la sense fre a la col·lisió, la Judit va sentir-se ridícula, de sobte. Ridícula, molt ridícula. Va sentir que volia recuperar tot allò, tonta d'ella... Que no es recupera, no. Se segueix endavant. I potser un altre dia tornarà a ser estiu i serà un altre estiu. O potser no, potser vindrà un hivern i no serà estiu, però serà un bon hivern.

I va sentir-se de sobte ridícula. Ridícula, altament ridícula. Va sentir que volia recuperar tot allò amb els llavis d'ell, com si fossin un transportador i no. I segur que es decebria i ja no serien salats ni tovets ni nous, tonta d'ella, només malmetria un record bonic, tonta d'ella. I de sobte ja no volia, però ja no hi havia espai i el (nou) espai van ser les seves boques i ara era tot com abans, potser sense tanta vida.

Com abans, l'Hugo i la Judit es van fer un petó.

Com abans, quan feia estiuet.

CAP 11. EL DE L'ALTRA CALA

I va ser dolç, i

nou,

i humit.

I no ho sé...

potser...

I del seu rostre sols recordo

un bocí de pell

que tot just veia

amb els ulls mig aclucats i

el cap entregirat.

I potser els meus dits

li fregaven el clatell,

i potser les seves mans

em baixaven per l'esquena

però ja no ho sé.

El record

com un somni matiner

va desapareixent.

No en té culpa la nit

que confon el pensament,

sinó el desgast d'evocar-lo

que confon la memòria.

Només recordo

que segles abans

que el cap assimilés

*els llavis ja actuaven, i
interpretaven
amb gràcia
un ball dolç
del què no en coneixien
els passos.*

*I la cançó que ballaven,
ni tan sols la sentíem*

*I recordo
com m'agradava
estar allà
al teu costat.*

*I recordo la humitat i
la novetat
i les ganes...
les ganes.*

*I no les recordo,
perquè encara hi són,
quan hi penso
i quan escric,
les papallones*

Érem a la cala aquell dia. Hi havíem arribat caminant. Tres quilòmetres. Tres quilòmetres sota un Sol que cremava la pell. Havíem arribat esgotats, suats i emprenyats. Emprenyats no sabíem ben bé per què. Emprenyats perquè sí. Emprenyats perquè la calor fa posar de mal humor, fa emprenyar.

Però la calor també fa ser feliç.

Després en vam ser, de feliços.

Vam ser feliços quan vam arribar perquè havíem arribat.

Després vam dinar, ja se sap. I també se sap, si s'ha parat atenció, tot allò de les miradetes, i de l'Hugo, i de la mirada de l'Hugo i de la meua mirada i de l'entrepà com a centre del caos i com a excusa major per a mirar-nos i perseguir-nos i tocar-nos i tot com si no fos amb ganes, desintencionat.

No ho sé, suposo que fer veure que no t'importa és la millor prevenció per al fracàs. Perquè no faci tant de mal.

Va passar l'estona i l'estona ens va curar l'esverada, com si ens hagués xuclat tot el que dúiem dins i només ens hi hagués deixat la calma.

Llavors, vam buscar raconets. L'ombra d'un arbre entortolligat, un clot en una pedra o la sorra, que ens feia de llit.

Nosaltres...

(Aquí és necessària una pausa, interrompre el relat per a remarcar que durant tot el capítol la paraula "nosaltres" farà referència a l'Hugo i a mi. M'agrada el "nosaltres". M'agrada la paraula, és emocionant i és connotativa. Quan jo dic nosaltres m'estic incloent en un grup, en un col·lectiu i és emocionant. Formar part. Formar part és emocionant.

Al de la cala, original, era emocionant formar part d'un grup d'amics.

Ara, aquí, estant a la cala però d'una manera diferent, és emocionant formar part de... bé formar part de l'Hugo i la Judit, la Judit i l'Hugo. Ser la Judit i formar-ne part. Emocionant.

)

Nosaltres ens vam estirar en una ombreta apartada junts, no sabíem del cert per què. Ho intuïem, com a molt. Però res, sense cap confirmació. Aquí sí que vam ser valents.

L'Hugo tenia una tovallola d'aquelles tan grans en què hi cabrien ben bé cinc persones. Però a la seva només n'hi cabien dues, de persones. S'entén, oi?

Primer volíem fer la migdiada, però en realitat no volíem. De totes maneres ens vam estirar espatarrats com s'estira la gent a l'estiu amb tota la intenció de dormir. I l'Hugo va semblar que callava durant una estona. O més d'una estona, qui sap... jo tenia els ulls tancats. El temps passa diferent amb els ulls tancats.

Després, fluixet, va dir:

- Escolta, Judit...

Jo vaig obrir els ulls i em vaig girar cap a ell i ara ens teníem les cares pendents l'una de l'altra. No era el moment de més esplendor de cap de les dues, per això. Teníem les galtes enganxades a la tovallola que ens aixafava el rostre i la suor ens el feia brillar i hi havia una altra cosa que no sé dir què era ben bé, però que també ens el feia brillar.

Ens vam mirar una estona llargament als ulls fins que de tant fixar la vista en un mateix punt les coses es van començar a distorsionar com quan dius una paraula moltes vegades, que al final ja no té sentit.

Llavors, vaig apartar la mirada un moment per recuperar la vista normal i la vaig tornar a clavar en ell mentre li deia, també fluixet:

- Diga'm

Reconec que vaig ser una mica cabrona. Sabia perfectament el que em volia dir, o el que no em volia dir, i de totes maneres, volia sentir-ho amb la seva veu encara que el fes passar pel mal tràngol i la vergonya pròpia de les confessions.

- Jo... escolta...

Era tan tendre... Pobret Hugo... no sabia com dir-ho.

Llavors a mi em va agafar un rampell inesperat i ,amb un gest pausat, vaig apartar-li un rínxol que la gravetat li havia col·locat dolçament enmig del front. Mentre, ell continuava balbucejant sense atrevir-se a verbalitzar allò que havia de dir, o allò que no havia de dir, amb els ulls clavats a la tovallola i els dits repassant nerviosament el contorn del Micky Mouse que hi havia dibuixat. Jo, en comptes del Micky Mouse, toquetejava el seu rínxol, que semblava un gest molt segur, però que no ho era gens. A mi el cor em batejava tant i amb tantes ganes que me'l notava a la gola. A la gola!

Però jo no parlava. Era més fàcil. Jo només li tocava el rínxol i provava d'amagar-li darrere l'orella.

I el rínxol tornava a caure.

Jo ja estava bé així, ja m'hi hauria quedat.

En part perquè la situació era entranyable, però també, i crec que aquest era el motiu principal, perquè estava una mica... no sabia com dir-ho... potser estava una mica acollonida i també esporuguida i intimidada, atabalada, esfereïda, atemorida i espantada, espantada sobretot, espantada per la situació que podia seguir.

Llavors ell, en el gest més valent que he vist fer en ma vida, va aixecar la vista.

Ja està.

No sé si els soldats més temeraris podrien fer això d'aixecar la vista. Ho dubto. El que va seguir va ser fàcil, va ser el resultat de la inèrcia.

La inèrcia ens va fer col·lisionar les mirades i jo vaig abandonar el rínxol i em vaig centrar només en els seus ulls negres.

En el moment just, puntual, l'espai que hi havia entre nosaltres va decidir començar a disminuir i l'aire que ens separava va avergonyir-se d'estar-nos separant i també va afanyar-se a marxar.

I tot va començar a marxar.

Tot menys nosaltres.

I va arribar un moment en què veia els seus ulls tan a prop que vaig pensar que eren els meus.

Els vaig tancar.

I van ser els llavis els que es van apropar llavors. A poc a poc, no hi havia pressa. O sigui, sí que n'hi havia de pressa, però pressa de quan tot va ràpid per dins. S'entén, oi? Potser per això, contrastant el frenetisme interior, a fora tot semblava transcórrer com a càmera lenta, molt lenta.

I així, també els nostres llavis retallaven l'espai amb la calma. Com si n'hi hagués, de calma!

Llavors, quan van ser molt a prop, molt a prop es van fregar com amb vergonya, pobrets. Més que res per apamar el terreny, per saber a què s'enfrontaven, ben bé. Volien conèixer la seva parella de ball. Perquè després van ballar, sí. Van ballar junts. *"Bailar pegados es bailar"* Ja se sap.

La veritat és que ho feien força bé. Saps, com la típica parella que destaca a la festa major perquè, mentre totes les altres ballen passodobles balancejant-se tristament d'un costat cap un altre, ells volten i fan giragonses espectaculars i perfectament coordinades que segurament han assajat cada dia de l'any per a poder tenir un moment de glòria.

A mi em va semblar que érem com ells. Em va semblar que fèiem tombaralles i caramboles. Només que nosaltres no ho havíem assajat.

Ni tan sols estava al corrent que els meus llavis en sabessin, de ballar. No ho sé ell, però jo no els n'havia ensenyat. A més, prometo que jo no feia res. Em limitava a provar de seguir la dansa.

Si estiguessis estirada en una tovallola del Mickey sobre la sorra amb les pedretes clavant-se't a l'esquena, potser t'hi trobaries incòmoda. Ara, si estiguessis estirada en una tovallola del Mickey sobre la sorra amb les pedretes clavant-se't a l'esquena i fent petons a l'Hugo o bé... dic l'Hugo per dir algú, eh! Vull dir fent-te petons amb qui sigui... d'incomoditat no en sentiries. Només exaltació, sorpresa i també una mica d'eternitat, potser.

A mi em va semblar que passava una estona curta, però em sembla que en realitat va ser més perquè, quan els altres van començar a despertar-se, a nosaltres encara ens quedava cançó per ballar.

Però teníem els ulls tancats i el temps passa diferent amb els ulls tancats.

Doncs això, que els altres van començar a despertar-se i no sé per què vam creure convenient separar-nos. Havíem deixat la tovallola tota arrugada i quasi que estàvem estirats a la sorra. Ens vam aixecar i vam anar on eren els altres i vam fer veure que no passava res, però era mentida i les mentides es veuen a la cara.

Suposo que se'ns veia a la cara. I des de lluny. Al cap i a la fi, quan un acaba de ballar té la cara més vermella, més cansada, més feliç.

Doncs nosaltres, també.

Vermells perquè sí,
cansats no sé per què,
i feliços perquè... bé...

Banyar-nos a la cala va estar bé, força bé, però encara em va agradar més el moment d'abans. El de treure'm la roba i quedar-me en bikini. No sé per què em va donar per fer-ho com si fos *joquèséqui* traient-me la samarreta així com ho fa la gent a la *tele*, tota d'una vegada, creuant els braços a baix i obrint-los havent-la passat per sobre el cap. Tot molt sexi. En realitat, no sé què collons pensava que estava fent. Jo sempre de tota la vida m'he tret la samarreta, primer una màniga, després l'altra i després el cap, com Déu mana. Però no ho sé...

Merda! Tot just em vaig haver tret la samarreta, em vaig adonar com per inspiració divina i per primera vegada a la vida que el banyador que duia era ridícul. Era groc i tenia floretes

roses i també sanefetes. Era de nena. I l'últim que volia era semblar una nena, jo. Perquè no ho era. Jo volia semblar una noia supersexi, atractiva, seductora, preparada per a l'acció. Que tampoc ho era.

Merda, merda, merda, merda. Vaig mirar l'Hugo com amb por que per culpa del meu banyador l'hagués espantat i ja no em trobés atractiva ni volgués saber mai més res de mi. Exagerada, si més no. Però l'Hugo crec que ni tan sols l'havia vist, el banyador. Feia ulls d'estar més aviat concentrat en el que tapava aquella tela de licra emprenyadora. I a mi això em va com omplir d'orgull i se'm va escapar un mig somriure murri i em vaig tornar a girar i vaig continuar amb el meu numeret de treure'm la roba com si fos *joquèséqui* així com ho fan a la *tele* i mentre em treia els pantalons provant de marcar cul m'imaginava la cara que devia estar posant l'Hugo, els ulls esbatanats i la boca badada i se m'escapava encara un altre tram de somriure murri.

I sí, després ens vam banyar a l'aigua que estava bastant freda, però, bé, també feia bastanta calor, crec recordar. S'entén, oi?

I sí, després ens en vam tornar al poble i em sembla que ens vam emprenyar pel camí, però jo no gaire perquè, bé, feia bastanta calor, crec recordar. S'entén, oi?

A mi és que era com si m'haguessin enganxat a la cara el somriure d'estúpida i les miradetes de complicitat i de... bé... d'estúpida també, amb cola forta, amb *super glue*, amb *celo* resistent a l'aigua i a les papallones.

(...)

I de sobte ja no volia, però ja no hi havia espai i el (nou) espai van ser les seves boques i ara era tot com abans, potser sense tanta vida.

Com abans, l'Hugo i la Judit es van fer un petó com quan feia estiuet.

No es van agradar.

Ja no eren salats ni tovets ni nous.

Estaven bé, per això. Estaven bé com per a besar, però no prou com per a guardar.

No hi havia anat gaire a l'església del Poble, només algun diumenge que l'Àvia s'havia il·luminat i havia pretès infondre'ls a ella i al Guillem una mica de moral cristiana. Aviat havia entès que cap dels seus nets tenia a Déu dins el cor, que s'havien acabat les manetes juntes en posició pregària infantil i la carona de la concentració provant de recordar com feia, com quan eren petits. Li encantava pregar quan era petita. Li encantaven les pregàries, eren com una cançoneta lleu, i tot el que les envoltava: el ritus, el misteri... la feien sentir una mica més útil, una mica més adulta, sent petita petita. I també li agradava veure la mirada d'orgull de l'Àvia veient-la a ella tan (devota), amb els llavis murmurant a consciència la lletra de la pregària en qüestió i els ulls serrats amb força. Els obria i veia l'Àvia, tan adulta, ella, tan sàvia, amb un somriure estampat d'orgull a les comissures i llavors encara resava més fort. Això quan era petita. Després va créixer i ja no hi va tornar gaire, a l'església. Encara volia fer somriure d'orgull l'Àvia, però ja no ho volia admetre i ja no l'acompanyava a pregar.

Ho havia aconseguit, avui. L'Àvia havia tornat a fer seure la Judit a un d'aquells bancs de fusta vernissada i l'havia deixat amb les mans juntetes i els ulls tancadets, pregant, pregava, tornava a pregar. Ja ho fan, les persones, això; tornar a pregar quan tot és incert i així, potser, se senten més útils, més adultes.

La Judit es tornava a sentir, sense saber ben bé com ni per què, petita petita, provant de ser gran, buscant l'aprovació dels majors com si asseguda al seu costat, recta, elegant, hi hagués l'Àvia, somrient per sota el nas.

No hi era al seu costat ara.

Ara era a l'altar, també recta i elegant,
guardadeta dins la caixa.

Ara a l'església hi havia gent nova, persones que no l'havien vist mai abans, que no hi havien anat cap diumenge a pregar encara que fos a contracor i això enfadava la Judit. Sentia que era injust, sentia que ella hi tenia més dret. A seu costat hi havia el Guillem que també hi tenia dret, que ja hi era abans, que ja hi havia estat sempre, que era el seu germà. Eren germans, Germans. En majúscules. Eren Germans i és bonic ser Germans, és bonica la complicitat, la Complicitat, d'haver-ho viscut tot molt semblant o potser no tant, però, si més no, d'haver-ho viscut tot molt junts. I el Guillem la va mirar i es van llegir als ulls aquells sentiments i que no eren prou forts per a cridar-los i per a plorar-los, però que no callaven, no callaven. I es van agafar la mà molt fort i van tancar els ulls i de veritat de veritat que es van sentir una mica millor.

(...)

Com abans, l'Hugo i la Judit es van fer un petó com quan feia estiuet.

No es van agradar.

Ja no eren salats ni tovets ni nous.

Estaven bé, per això. Estaven bé com per a besar, però no prou com per a guardar.

A l'altre costat hi tenia el Martí. Havia arribat aquell matí ben aviat. No devia haver dormit gaire. La Judit tampoc. No podia treure's del cap aquell petó que s'havien fet amb l'Hugo que havia sigut tan ràpid i tan indolor i tan insensible que gairebé no havia estat res. Però això com s'explica, eh?

“Que no ha estat res, no ha estat ni un petó, només...”

Que no havia estat res, potser no havia estat un petó, però sí dos llavis junts

“Tenia cor estrany i hi havia una pressió estranya també i jo no...”

i havia estat la voluntat estat d'ajuntar-los

“no, però jo no... ja no...” I un punt final perquè no sabia més arguments, o sí, però no sabia com explicar-los.

Tota la nit havia tingut por d'aquesta conversa i després havia despuntat el sol i encara tenia por. No se li va passar mentre esmorzava ni quan va sentir uns trucs a la porta. Que eren suaus, els trucs, no hi havia de què espantar-se, però encara va tenir més por. Va començar a

caminar per anar a obrir, descalça per sobre les rajoles fredes, no tenia fred, només por. Va obrir. Fora hi havia qui se suposava que hi havia d'haver: el Martí. Estava concentrat mirant qui sap quin dibuix gravat a qui sap quina pedra del terra, donant l'esquena. Va tenir un microsegon per a mirar-lo sense que ho sabés. Després, ell va fer el gest de girar-se i ella no volia, perquè estava aterrida i no sabia com el miraria als ulls i no sabia com l'abraçaria sense dir-li res i no sabia com li faria un petó sense que notés el gust d'uns altres llavis als seus i no sabia, no sabia, no sabia gens com deixar de tenir por.

Es va girar.

Es va girar i la va mirar amb aquella mirada color mel, tan dolça la mirada, tan dolç ell que... I va ser com aprendre de nou a ser i a sentir i a estar en pau, i a estar en peu. El va mirar als ulls i va saber com mirar-lo i va saber fer-li un petó impulsiu i va saber abraçar-lo molt fort i mentre l'abraçava va saber com deixar de tenir por. No en tenia i estava tan tranquil·la que creia que no en tindria mai més, que no era possible que existís la por mai més.

Després es van abraçar una mica més i ella el va estimar tant que no sabia explicar-ho. La seva pell no feia olor a estiuet ràpid i fresc i graciós, potser feia més olor a un temps entre la tardor i l'hivern, llarg, llaarg amb moltes as per a ser-ho més i lent, i suaument contundent, com olor a una estació de tardes curtes omplertes de nit, com olor a xocolata... no ho sé.

Amb la mà encara atrapada entre les del Guillem, va fer el gest de recolzar el cap a l'espatlla del Martí, però hi tenia la bufanda, que hi feia fred a l'església, i no podia col·locar-s'hi bé. Ell la va mirar des de dalt amb tendresa i sense preguntar es va treure la bufanda. La Judit va recolzar dolçament la galta i va tornar a sentir-se tan tranquil·la i tan sense por...

(...)

No es van agradar.

Ja no eren salats ni tovets ni nous.

Estaven bé, per això. Estaven bé com per a besar, però no prou com per a guardar.

L'Avi seia al banc de més endavant. Amb el Pare i la Mare, però sense ells. Hi havia una distància abismal entre aquella parella que plorava abraçada i ell, que mirava la seva parella amb ulls estranys. Mirava la caixa i pensava que no la coneixia i pensava que no podia ser. Ell s'havia casat amb una noia tan jove que semblava que no fos capaç de morir ni tampoc que fos capaç d'envellir. Ara se n'adonava, que sí que podia. No hi havia caigut abans, perquè havia abandonat a la primera arruga, havia marxat per por, terror.

La Judit el mirava com amb pena, tenint consciència del mal que aquell home havia fet a tanta gent, però... no ho sé. El va veure tan sol i tan covard que li va fer llàstima.

Creia haver-se casat amb la dona que estimava, però no: s'havia casat amb la jove que estimava i era tan trist... perquè ella havia perdut tanta joventut com ell havia perdut amor i ara ella era morta i ell era desgraciat.

Creia haver-se casat amb la joventut i creia haver atrapat l'estiu per sempre més dins l'aliança i dins el "sí, vull"

Però l'estiu s'acaba quan comença la tardor i ell això no ho sabia.

(...)

Estaven bé, per això. Estaven bé com per a besar, però no prou com per a guardar.

Al banc de darrere, per no ser família, hi havia l'Hugo. Ai, l'Hugo. Tots dos havien entès només fregar-se els llavis que aquell petó no era un petó, que només era un manifest de l'enyor que sentien, no l'un per l'altre sinó més aviat pel que significaven tant l'un com l'altre.

Estimava l'Hugo o bé, potser no. No sabia qui era, no sabia en què s'havia convertit, no en sabia res.

Estimava el record de l'Hugo, això sí, això molt.

L'Hugo, el record de l'Hugo, l'època de l'Hugo eren part del que era ella. Ella era el camí que havia caminat i la manera com l'havia caminat i la gent amb qui havia compartit el caminar.

I s'havia enamorat de l'Hugo la primera vegada que s'enamorava d'algú i potser havia estat una mica perquè s'havia enamorat d'aquella adolescència intensa i d'aquell estiu que els envoltava.

I havia cregut ara, tonta d'ella, que necessitava tot allò per a ser ella però no, només en necessitava el record. I era un record tan bonic i tan planer i tan ple de senzillesa que la feia estremir quan el trobava.

Però l'estiu s'acaba quan comença la tardor, I no passa res.

Per a l'Hugo, una cançó. L'última.

Criticarem les noves modes de pentinats -Manel-